

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

ตอนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความรู้เกี่ยวกับงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 งานบุคลากรนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย 6 แห่ง

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4 แนวคิดที่ได้จากเอกสารและงานวิจัย

ตอนที่ 3 สภาพปัจจุบันของหอพัก

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

คำว่า "บทบาท" สุพัตรา สุภาพ (2525 : 30) ได้ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไรและมีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2527 : 47) ที่ได้อธิบายว่าสิทธิก่อให้เกิดหน้าที่ตามมา ฉะนั้นหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามนัยของสิทธิที่ได้รับ ซึ่งบรรดาสิทธิและหน้าที่ที่สมาชิกในสังคมจะต้องถือปฏิบัติ คือ บทบาทนั่นเอง บทบาท จึงเป็นความมุ่งหวังที่บุคคลอื่นคาดหวังบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งควรกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างไรอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง (ภิญโญ สาธร 2519 : 283) ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัย หิรัญโต (2529 : 250) ที่กล่าวว่า "บทบาท หมายถึงการแสดงออกหรือกระทำตามหน้าที่ของบุคคล ซึ่งสมาชิกคนอื่นของสังคมมุ่งหวังให้เขากระทำภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง โดยถือเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน" ลีวินสัน (Levinson อ้างถึงใน สวัสดิ์ แก้วสมบูรณ์ , 2525 : 14) จึงได้สรุปความหมายของคำว่า "บทบาท" ไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาท หมายถึง บรรทัดฐาน (Norms) ความคาดหวัง (Expectation) ข้อห้าม (Taboos) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และอื่น ๆ ที่มีลักษณะทำนอง

เดียวกัน ซึ่งผูกพันกับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่การบ่งชี้หน้าที่อันควร

2. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเองที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำ โดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำ เมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

ดังนั้น บทบาท จึงประกอบด้วย บุคคลหรือกลุ่มบุคคล การแสดงหรือพฤติกรรม และตำแหน่งหรือสถานภาพ (พวงรัตน์ บุญญารักษ์ 2529 : 6 - 7) ลักษณะของบุคคลจะมีความสัมพันธ์กับบทบาทที่แสดงอยู่ ซึ่งบทบาทที่แสดงอยู่มีผลมาจากบรรทัดฐานของสังคมหรือข้อตกลงร่วมกัน ส่วนตำแหน่งจะถูกกำหนดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ การศึกษา และประสบการณ์ตลอดจนสภาพอารมณ์ ที่สามารถแสดงบทบาทในตำแหน่งนั้นได้ บทบาทจะมีสาระสำคัญดังนี้

1. บทบาทมีประจำอยู่ทุกสถานภาพ
2. วัฒนธรรมและชนบทรรมนิยมประเพณีในสังคม เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดบทบาท
3. การที่บุคคลจะทราบบทบาทได้ต้องมีการขัดเกลาทางสังคม (Sociolization)
4. บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้น ไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนบทบาทที่ควรจะเป็นตามบรรทัดฐานของสังคม เพราะบทบาทที่บุคคลจริงนั้น เป็นผลของปฏิกิริยาแห่งบุคลิกของบุคคลอื่นที่มาร่วมพฤติกรรม และเครื่องกระตุ้นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการแสดงบทบาท ไพบูลย์ ช่างเรียง (2515 : 28)

ทิตยา สุวรรณชฎ (2517 : 162 - 163) จึงได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้ดังนี้

1. มีฐานะตำแหน่งอยู่จริงในทุกสังคม และมีอยู่ก่อนที่คนจะเข้าไปครอบครอง
2. มีบทบาทที่ควรจะเป็นประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง
3. วัฒนธรรม ชนบทรรมนิยมประเพณีในสังคมนั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดฐานะตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น
4. คนเราจะพบกับฐานะตำแหน่งและบทบาทนั้น ได้จากสังคม
5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้น ไม่แน่นอนเสมอว่า จะเหมือนพฤติกรรมจริง ๆ ของคนที่ครองฐานะตำแหน่งนั้น ๆ เพราะพฤติกรรมจริง ๆ นั้น เป็นผลของปฏิกิริยาของคนที่ครอง

ฐานะตำแหน่งที่มีต่อบทบาทที่ควรจะเป็นกับบุคลิกภาพของตนเองและบุคลิกภาพของผู้อื่นที่เข้ามา
ร่วมในพฤติกรรมและ เครื่องกระตุ้นที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม

ดังนั้น บทบาทของบุคลากรนิสิตนักศึกษา จึงหมายถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบของ
บุคลากรนิสิตนักศึกษาตามตำแหน่งที่ได้รับ และบทบาทที่ควรจะเป็น ในขณะที่ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

ตอนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เกี่ยวกับงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา

งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา (Student Personnel Work) เป็นงานที่สถาบัน
อุดมศึกษามอบหมายให้อธิการบดี หรือรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาหรือผู้ช่วยอธิการบดี
ฝ่ายกิจการนักศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบ ในการให้ความสะดวก จัดการ ควบคุมประสานงาน
และ ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีพัฒนาการตลอดจน ใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุข
(วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530 : 6)

ปัจจุบันเรามักจะใช้คำว่า "งานกิจการนิสิตนักศึกษา" แทนคำว่า "งานบุคลากร
นิสิตนักศึกษา" ทั้งที่คำว่า "งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา" เป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่า กล่าว
คือเป็นงานที่ไม่ใช่เป็นเรื่องของนิสิตนักศึกษาแต่ฝ่ายเดียว แต่จะต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากร ซึ่ง
เรียกว่า "บุคลากรนิสิตนักศึกษา" เป็นบุคคลสำคัญในการรับผิดชอบงานให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี
ราล์ฟ เอฟ. เบอร์ดี้ (Ralph F. Birdie อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530
: ค) ได้ให้ความหมายของงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาไว้ว่า หมายถึง งานที่ประยุกต์ความรู้
และหลักการทางด้านอุดมศึกษาใช้ในการอุดมศึกษา ซึ่งความรู้ที่จะนำมาประยุกต์นั้น เป็น
ความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ จิตวิทยา จิตวิทยาการศึกษา และสังคมวิทยา
ส่วน วิลเลียมสัน (E.G. Williamson, 1961 : 3) ได้มองงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาเป็น
กิจกรรม โดยแบ่งงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านบริการ มุ่งเน้น
ช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาการปรับตัว เป็นต้น
ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา
แต่ละคน งานบุคลากรนิสิตนักศึกษาจึงเป็นงานที่สำคัญและมีความจำเป็นมากขึ้น เพราะสถาบัน
อุดมศึกษาต่าง ๆ ได้เล็งเห็นแล้วว่างานบุคลากรนิสิตนักศึกษาสามารถช่วยให้สถาบันอุดมศึกษา
บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530
: 9 - 14) ได้สรุปความสำคัญของงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาไว้ดังนี้

1. งานบุคลากรนิสิตศึกษามีบุคลากรที่รับผิดชอบ คือ บุคลากรนิสิตศึกษา
ผู้ซึ่งได้รับการศึกษาอบรมทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติในงานที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษา จึงเป็นผู้ที่
เข้าใจนิสิตนักศึกษา

2. งานบุคลากรนิสิตศึกษา เป็นงานที่สนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของสถาบัน

อุดมศึกษา ซึ่งมีภารกิจหลัก 4 ด้าน คือ สอน วิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมภารกิจเหล่านี้ถ้าอาจารย์ไม่สามารถรับผิดชอบได้เต็มที่ การมีบุคลากรนิสิตนักศึกษา มาช่วยรับผิดชอบภารกิจด้านต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้งานของสถาบันอุดมศึกษาดำเนินไปอย่าง มีประสิทธิภาพสมดังจุดมุ่งหมายที่วางไว้

3. งานบุคลากรนิสิตนักศึกษาทำให้การลงทุนทางการอุดมศึกษาเป็นการลงทุนสูงที่ คุ่มค่ากล่าวคือ ในการผลิตบัณฑิตหนึ่งคน รัฐและผู้เรียนต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง การลงทุนนี้ จึงจำเป็นที่รัฐจะต้องแน่ใจว่าได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ คือ มีความรู้ดี มีความคิดดี และมีคุณธรรม พร้อมทั้งจะสร้างสรรคประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวฝ่ายเดียว งานบุคลากรนิสิต นักศึกษา จึงมีบทบาทอย่างมากที่จะช่วยชดเชย และส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้เป็นบัณฑิตที่มี คุณภาพดังกล่าว

4. งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา เป็นงานที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะการดูแลชีวิตของนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสถาบันอุดมศึกษา ฉะนั้นการ ที่มีหน่วยงานบุคลากรนิสิตนักศึกษารับผิดชอบเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาก็คงย่อมเป็นการลดความยุ่งยาก ลับสนหลาย ๆ ด้าน ไปได้มาก จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของมหาวิทยาลัย

5. งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มีบทบาทในการส่งเสริมและธำรงรักษาไว้ ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรมไทยอันเป็นภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย โดยหน่วยงานกิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบ และดำเนินการ

6. งานบุคลากรนิสิตนักศึกษาเป็นงานที่ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้เข้าใจตนเอง รู้จัก บทบาทหน้าที่ และการดำเนินชีวิตในสถาบันได้อย่างถูกต้องและมีความสุข

หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรนิสิตนักศึกษา งานบุคลากรนิสิตนักศึกษาเป็น งานที่มีขอบข่ายกว้างขวางมาก เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษา ตั้งแต่ก่อนเข้ามา เรียน ในสถาบันจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร นิสิตนักศึกษา โนลส์ (Asa S. Knowles, 1970 : 7 - 14) และ โจน (John D. Jones, 1978 : 6) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรนิสิตนักศึกษา มีงานหลัก 4 ประการ คือ

1. หน้าที่เกี่ยวกับการให้สวัสดิการ เป็นหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือ และ ส่งเสริม ให้นิสิตนักศึกษาเกิดบูรณาการในตนเอง พร้อมทั้งจะพัฒนาในด้านต่าง ๆ งานในหน้าที่ นี้ได้แก่ การให้บริการสุขภาพอนามัย การบริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ บริการจัดหาทุน บริการจัดหางาน และบริการร้านอาหาร เป็นต้น

2. หน้าที่เกี่ยวกับการควบคุม เป็นหน้าที่ในการปกครองให้นิสิตนักศึกษาได้ปฏิบัติ ตามกฎระเบียบและประเพณีอันดีงามของสถาบัน งานในหน้าที่นี้ได้แก่ การคัดเลือกและรับนิสิต นักศึกษาเข้ามาเรียน การเก็บทะเบียนประวัติ วินัยนิสิตนักศึกษา และหอพักนิสิตนักศึกษา

เป็นต้น

3. หน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมนอกหลักสูตร เป็นหน้าที่ที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร ทั้งเป็นผู้จัดให้และนิสิตนักศึกษาจัดเอง งานในหน้าที่นี้ ได้แก่ การจัดให้มีองค์กรนิสิตนักศึกษา การจัดกิจกรรมทางด้านกีฬา ด้านวิชาการ ด้านสังคม ด้านการเมือง และกิจกรรมเพื่อชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การออกค่าย การจัดนิทรรศการ โดยส่งเสริมให้องค์กรนิสิตนักศึกษาเป็นผู้จัดและร่วมดำเนินการด้วย

4. หน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาหรือการสอน เป็นหน้าที่ในด้านการบริการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา งานในหน้าที่นี้ ได้แก่ การปฐมนิเทศ การสอนซ่อมเสริมทางด้านวิชาการ ซึ่งปัจจุบันมักจะจัดขึ้นในหอพัก

ดังนั้นหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรนิสิตศึกษาศรอบคลุมงานหลัก 4 ด้านด้วยกัน คือ

1. หน้าที่ในการจัดสวัสดิการและบริการนิสิตนักศึกษา
2. หน้าที่ด้านวินัยนิสิตนักศึกษา
3. หน้าที่ในการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษา
4. หน้าที่ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

สำหรับ งานวิจัยฉบับนี้ ศึกษาบทบาทของบุคลากรนิสิตศึกษา ต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก ผู้วิจัยจึงขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดสวัสดิการด้านหอพักนิสิตนักศึกษา หน้าที่ในการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และหน้าที่ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ดังนี้ หน้าที่ในการจัดสวัสดิการด้านหอพักนิสิตนักศึกษา แต่เดิมหอพักนิสิตนักศึกษามีไว้สำหรับนิสิตนักศึกษานอนเท่านั้น จะเห็นได้ว่าการกำหนดวัตถุประสงค์ ตลอดจนการจัดระบบหอพักทุกอย่างก็จะเป็นไป เพื่อการบริการด้านความสะดวกสบาย และความปลอดภัยในการพักอาศัย ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบัน ได้มีผู้รู้หลายท่านมีความเห็นว่า หอพักนิสิตนักศึกษานอกจากใช้เป็นที่พักอาศัยแล้ว สามารถใช้เป็นสถานที่พัฒนานิสิตนักศึกษาได้อย่างดี สำหรับหอพักนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยไทยบางสถาบันผู้บริหาร ได้ตระหนักและให้ความสนใจในเรื่องนี้ โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ของหอพักที่เอื้อต่อการพักอาศัย และพัฒนานิสิตนักศึกษา แต่ยังคงขาดการดำเนินการอย่างจริงจัง

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 118 - 119) ได้แบ่งงานหอพักออกเป็น 2 งาน คือ งานของสำนักงานใหญ่และงานของสำนักงานย่อยประจำของแต่ละหอพัก ซึ่งแต่ละงานมีหน้าที่ดังนี้

- ก. งานของสำนักงานใหญ่ มี 4 หน่วยงาน

1. งานธุรการ ได้แก่ ระเบียบสมัคร โต้ตอบจดหมาย จัดห้องพักให้นักศึกษา
เข้าอยู่ห้องพัก
2. งานบุคลากร ได้แก่ การดูแลเจ้าหน้าที่ดูแลงาน ภารโรง ช่างเทคนิค
เกี่ยวกับห้องพัก
3. งานสวัสดิการ ได้แก่ การสนับสนุนส่งเสริมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
4. งานการเงิน ได้แก่ เก็บเงิน ออกใบเสร็จ คั้นเงินค่าประกัน รับเรื่อง
ขอผ่อนผันการชำระเงิน
5. งานซ่อมแซมและบำรุงรักษาอุปกรณ์ ไฟ น้ำ สนามหญ้า และอาคาร
สถานที่

ข. งานของสำนักงานย่อยประจำแต่ละห้องพัก การมีสำนักงานย่อยประจำห้องพัก จะช่วยให้เกิดความสะดวกสบายต่าง ๆ แก่ผู้อยู่ ในสำนักงานควรมีเจ้าหน้าที่ประจำห้องพัก อย่างน้อย 1 คน เพื่อเป็นผู้ประสานงานระหว่างสำนักงานใหญ่ และสำนักงานย่อยประจำ แต่ละห้องพัก มีหน้าที่ดังนี้

1. ติดต่อ ประชาสัมพันธ์
2. ทำงานธุรการ ระเบียบสมัคร ประสานงานกับสำนักงานใหญ่
3. คุมคนงาน ภารโรง
4. คุมกุญแจห้องพักทั้งหมด
5. ดูแลรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องพัก เช่น อุปกรณ์การเล่นกีฬา เป็นต้น
6. ดูแลรักษาเครื่องสุขภัณฑ์ต่าง ๆ ของห้องพัก เช่น พัดลม วิทยุ โทรทัศน์
โทรทัศน์ เป็นต้น
7. ดูแลความสะอาดความเรียบร้อยภายในห้องพัก

นอกจากนี้ ดี โคสเตอร์ และ เมเบิล (De Coster and Mable 1974 : 18) ได้เสนอความเห็นว่าการดำเนินงานห้องพักจะมีงาน 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายจัดการ และฝ่ายให้คำปรึกษา ฝ่ายจัดการจะรับผิดชอบในเรื่องการจัดที่นพักอาศัยและอาหาร ส่วนฝ่ายให้คำปรึกษาจะประกอบด้วยคณะที่ปรึกษาห้องพัก ซึ่งมีหน้าที่ในการแนะนำ และจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิต โดยทั้ง 2 ฝ่าย จะทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ

สรุปได้ว่า หอพักนิสิตนักศึกษา นอกจากจัดเป็นที่นพักอาศัยแล้ว สามารถพัฒนานิสิต นักศึกษาร่วมกันไปด้วย ซึ่งเหมาะสำหรับการจัดดำเนินงานหอพักในปัจจุบันที่ต้องการพัฒนานิสิตนักศึกษาไปพร้อมกับการให้ความสะดวกด้านที่นพักอาศัยในหอพัก

หน้าที่ในการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษา กิจกรรมนิสิตนักศึกษา (Student Activities) เดิมเคยเรียกกันว่า กิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra - Curricular Activities) หรือบางทีก็เรียกว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co-curricular Activities) แต่ในปัจจุบันความหมายของหลักสูตรกว้างขวางออกไปมาก การที่จะเรียกกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถาบันว่าเป็นกิจกรรมเพื่อส่วนรวมของหลักสูตร หรือเป็นกิจกรรมที่ไม่อยู่ในหลักสูตรจึงไม่เป็นการถูกต้องนักและไม่เป็นที่นิยมอีกต่อไป เพราะกิจกรรมต่าง ๆ นั้น สถาบันต้องถือเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาอันสมบูรณ์แก่นิสิตนักศึกษา คำว่ากิจกรรมนิสิตนักศึกษาจึงเป็นคำที่เหมาะสมที่สุดในสภาพการณ์ปัจจุบัน

สำหรับกิจกรรมที่จัดนั้น มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมไว้หลายทัศนะ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมที่แบ่งตามวัตถุประสงค์กิจกรรมประเภทนี้จะแบ่งตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดกิจกรรมนั้น ๆ เช่น

1.1 ลำเนาวัลย์ ขจรศิลป์ (2525 : 20 - 21) ได้แบ่งกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1.1.1 กิจกรรมทางด้านวิชาการ เป็นกิจกรรมที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในสถาบัน วัตถุประสงค์ของกิจกรรมประเภทนี้ คือการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ทางด้านวิชาการแก่นิสิตนักศึกษา เช่น กิจกรรมของชมรมภาษาอังกฤษ กิจกรรมของชมรมถ่ายภาพ เป็นต้น

1.1.2 กิจกรรมทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่คุ้นเคยกันดีในหมู่นิสิตนักศึกษาและประชาชน วัตถุประสงค์ของกิจกรรมประเภทนี้ คือ ส่งเสริมความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์แก่นิสิตนักศึกษาด้านศิลปะและวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมของชมรมดนตรีไทย เป็นต้น

1.1.3 กิจกรรมทางด้านบำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างสาธารณสมบัติ หรือกิจกรรมที่ช่วยเหลือผู้อื่น วัตถุประสงค์ของกิจกรรมประเภทนี้ คือ มุ่งสร้างสาธารณสมบัติในชนบทหรือชุมชนที่คนจนอาศัยอยู่ในเมืองหลวง เช่น โครงการค่ายอาสาพัฒนาชมรมชนบท มหาวิทยาลัยชาวบ้าน เป็นต้น

1.1.4 กิจกรรมทางด้านกีฬาเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านร่างกายและทักษะในการกีฬา เช่น ชมรมกีฬาประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ชมรมฟุตบอล ชมรมเทนนิส ชมรมกรีฑา และชมรมกีฬาทางน้ำ เป็นต้น

1.1.5 กิจกรรมทางด้านนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่นิสิตนักศึกษา เช่น การจัดสังสรรค์ การจัดงานเต้นรำ เป็นต้น

1.1.6 กิจกรรมส่วนกลาง เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมของ

นักศึกษาและยังเป็นผู้ควบคุมและให้การสนับสนุนกิจกรรมส่วนอื่น ๆ อีกด้วย โดยทั่วไป กิจกรรมประเภทนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารซึ่งทำหน้าที่บริหารและฝ่ายสภานิสิตนักศึกษาซึ่งทำหน้าที่นิติบัญญัติ กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ องค์การนิสิตนักศึกษา ศูนย์นิสิตนักศึกษา หรือสโมสรนิสิตนักศึกษา เป็นต้น

1.2 จินตนา ยูนิพันธ์ (ใน พรชูลี อาชวอำรุง บรรณาธิการ, 2525 : 129-130) ได้แบ่งงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษาตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1.2.1 กิจกรรมทางด้านกีฬา เช่น การแข่งขันกีฬาทั้งภายนอก และภายในสถาบัน การฝึกทักษะในการเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

1.2.2 กิจกรรมทางด้านศิลปะวัฒนธรรม เช่น การจัดสอนหรือแข่งขันดนตรีไทย การจัดอุปสมบทหมู่ นิสิตนักศึกษา การจัดสนทนาธรรมในวันสำคัญทางศาสนา การจัดงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่น ลอยกระทง เข้าพรรษา เป็นต้น

1.2.3 กิจกรรมทางด้านวิชาการ เช่น การสรุปคำสอน ตำราเรียน การจัดติววิชาต่าง ๆ การจัดนิทรรศการทางวิชาการ การจัดอภิปรายถกเถียงปัญหาที่ นิสิตนักศึกษาสนใจ และงานแนะแนวนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ต้องการเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษา

1.2.4 กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ เช่น การตั้งค่ายอาสาสมัคร การช่วยสอนหนังสือให้แก่เด็ก การช่วยทำอุปกรณ์การเรียนการสอนให้โรงเรียนชนบท การรณรงค์ในเรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ได้แก่ การประหยัดน้ำมันความระมัดระวังในเรื่องอาหารเป็นพิษ เป็นต้น

1.2.5 กิจกรรมด้านสันตนาการ เช่น การจัดงานสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น รับน้องใหม่ งานฉลองผู้สำเร็จการศึกษา การจัดทัศนศึกษา เป็นต้น

2. กิจกรรมที่แบ่งตามการพัฒนานิสิตนักศึกษา กิจกรรมประเภทนี้จะต้องทราบก่อนว่าจะพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันด้านใดบ้าง แล้วจึงจัดกิจกรรมตามการพัฒนาแต่ละด้าน ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 148 - 149) ได้แบ่งงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษาตามการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ 10 ประเภท ได้แก่

2.1 กิจกรรมพัฒนาการปกครองตนเอง ได้แก่ องค์การบริหารกิจการนิสิตนักศึกษาลีสโมสรนิสิตนักศึกษา สภานิสิตนักศึกษา

2.2 กิจกรรมพัฒนาทางสติปัญญา ได้แก่ กิจกรรมชมรมวิชาการต่าง ๆ เป็น ชมรมวิทยาศาสตร์ ชมรมภาษาอังกฤษ ชมรมภาษาไทย เป็นต้น

2.3 กิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งพัฒนามรรยาท และระเบียบประเพณีการอยู่ร่วมกันกับคนในสังคม การเข้าสมาคม เช่น ชมรมกุลสตรี ชมรมสุภาพบุรุษ ชมรมพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นต้น

2.4 กิจกรรมพัฒนาความเสียสละเพื่อสังคม ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งฝึกให้นิสิต นักศึกษามีความตระหนักในบทบาทของการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมหรือประเภท เช่น ชมรมบริจาคโลหิต ค่ายอาสาพัฒนา ชมรมพิทักษ์ธรรมชาติ ชมรมผู้บริโภครักษ์

2.5 กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและความพร้อมเพรียง ได้แก่ ชมรมกีฬาต่าง ๆ เช่น ชมรมรักบี้ ชมรมบาสเกตบอล ชมรมฟุตบอล เป็นต้น

2.6 กิจกรรมพัฒนาศีลธรรม ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของนิสิต นักศึกษาให้มีความประพฤติและจริยาค์ต้องงดงาม เป็นที่ต้องการของสังคม ได้แก่ ชมรม พุทธศาสตร์ชมรมสมาธิ

2.7 กิจกรรมพัฒนาศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เช่น ชมรมดนตรี ชมรมนาฏศิลป์ ชมรมวรรณศิลป์ ชมรมศิลปะ ชมรม ชาวเหนือ ชมรมเอกลักษณ์ไทย เป็นต้น

2.8 กิจกรรมพัฒนาอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมที่เตรียมนิสิตนักศึกษาไปสู่อาชีพใน อนาคต เช่น ชมรมนักธุรกิจ ชมรมครูวิทยาศาสตร์ ชมรมนักประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

2.9 กิจกรรมสันตนาการ ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาใช้เวลา ว่างในการพักผ่อนหรือทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ เช่น ชมรมถ่ายภาพ ชมรมทัศนศึกษา ชมรมสะสม แสตมป์ ชมรมต่างประเทศ เป็นต้น

2.10 กิจกรรมทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้นิสิต นักศึกษาเกิดความสนใจในการเมือง เพื่อนิสิตนักศึกษาจะได้เข้าใจในเรื่องการเมือง ได้ถูกต้อง เช่น การจัดตั้งชมรมการเมือง

กล่าวได้ว่ากิจกรรมนิสิตนักศึกษา ถ้าจะแบ่งตามความคิดเห็นของนักการศึกษา สามารถ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ กิจกรรมที่แบ่งตามลักษณะของกิจกรรมที่ทำหรือ ลักษณะดำเนินงาน และกิจกรรมที่แบ่งตามการพัฒนานิสิตนักศึกษา กิจกรรมที่แบ่งตาม วัตถุประสงค์นี้ ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษา ส่วนใหญ่ได้แบ่งกิจกรรมที่จัดในสถาบันตามนี้ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น ส่วน กิจกรรมที่แบ่งตามการพัฒนานิสิตนักศึกษามีสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งเท่านั้นที่ได้แบ่งตามนี้ เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ถ้าจะพิจารณาจะเห็นว่าวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของ การจัดกิจกรรมนั้นก็เพื่อพัฒนานักศึกษาในด้านต่าง ๆ ฉะนั้นกิจกรรมที่จัดในสถาบันอุดมศึกษา ควรจะแบ่งตามการพัฒนานิสิตนักศึกษา เพราะนับวันกิจกรรมนิสิตนักศึกษาก็จะเพิ่ม ความสำคัญ มากยิ่งขึ้น และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษา การจัดดำเนินการ กิจกรรมแต่ละครั้ง จึงควรบ่งชี้ให้ชัดว่าเป็นกิจกรรมพัฒนาทางด้านไหน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ นิสิตนักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ และเป็นแรงกระตุ้นนิสิตนักศึกษาได้สำรวจว่า ตนเองมีพัฒนาการทางด้านนี้แล้วหรือยัง และในการดำเนินงานด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษา นั้น

องค์ประกอบที่ช่วยในงานด้านนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีขึ้นอยู่กับนโยบายของสถาบัน อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้รับผิดชอบและผู้ร่วมดำเนินงาน งบประมาณที่จัดและการประเมินผลการจัดกิจกรรม สิ่งเหล่านี้ เป็นหน้าที่ของบุคลากรนิสิตนักศึกษาฝ่ายกิจกรรม ที่จะต้องวางแผนให้คำปรึกษา ประสานงาน และดำเนินงานต่าง ๆ อย่างรัดกุมเพื่อประสิทธิผลของกิจกรรมนั้น ๆ ในอันที่จะส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาได้อย่างเต็มที่

หน้าที่ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา งานพัฒนานิสิตนักศึกษา เป็นงานที่จำเป็นและสำคัญที่สุดของงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาและงานทุกอย่างของงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาจะดำเนินการไปในทิศทางและเป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ด้วยวิชาการ ชีวสูงและมีความเป็นมนุษย์ที่มีค่าต่อตนเองและสังคม

การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นเรื่องสลับซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่าย ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากรนิสิตนักศึกษา และตัวนิสิตนักศึกษาเอง ดังที่ มิลเลอร์ และพรีนซ์ (Miller and Prince, 1976 : 56) กล่าวว่า ในการพัฒนานิสิตศึกษานั้น เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกัน โดยยึดหลักดังนี้

1. การพัฒนาบุคคลนั้น เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและผสมกันมาของการเจริญเติบโตด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม
2. การพัฒนามักเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่คาดว่า จะมีการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกัน เพื่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าเพื่อการตอบสนองภายหลังจากสิ่งนั้น ได้เกิดขึ้นแล้ว
3. ควรได้มีการสอนนิสิตนักศึกษาถึงความสามารถและทักษะต่าง ๆ ที่จะช่วยให้พวกเขาเกิดความองงามด้านต่าง ๆ
4. ควรให้นิสิตศึกษามีโอกาสแก้ปัญหา เพื่อให้มีความก้าวหน้าในการพัฒนา
5. การพัฒนาจะเป็นไปได้มากขึ้น ถ้านิสิตศึกษา อาจารย์ บุคลากร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันในอันที่จะ เสริมสร้างพัฒนาขึ้น
6. ควรให้นิสิตศึกษาได้แสดงออก มีอิสระที่จะ ได้ลองแสดงความคิดเห็น และความรู้สึก โดยไม่ต้องกลัวการโจมตีหรือปฏิเสธความคิดเห็น
7. นิสิตนักศึกษาต้อง เป็นผู้ เริ่มด้วยตนเองที่จะก้าวไปข้างหน้า ตามขีดความสามารถของตน และจะต้องประสบผลสำเร็จในแต่ละขั้นตอนก่อนที่จะผ่านพ้น ไปตลอดกระบวนการพัฒนา
8. นิสิตศึกษาควร ได้มีโอกาสได้ค้นหาความต้องการของตนเอง ที่จะเกิดการ พัฒนา และตัดสินใจว่าการเรียนรู้อย่างไรที่เขาต้องการ และทำอย่างไรจึงจะบรรลุความต้องการนั้น

9. นิสิตนักศึกษาควรมีโอกาสได้สังเกต และมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้มีพฤติกรรมที่สังคมยกย่อง และมีคุณธรรม คุณลักษณะ ตลอดจนกระบวนการที่เป็นแบบอย่างที่ดี
10. ควรให้นิสิตนักศึกษา เข้าถึงแหล่งกำลังคน กำลังทรัพย์ และข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนา
11. การทราบผลที่เที่ยงตรงอันเกิดจากการกระทำของตนเอง เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนา
12. การเสริมให้นิสิตนักศึกษา ได้มีโอกาสฝึกภาคปฏิบัติและลอง ใช้ความคิด และวิธีการใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนา
13. การเรียนรู้ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ซับซ้อนและการนำความรู้ไปใช้ในเวลาน้อยกว่าในชีวิตจริง เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน

กล่าวได้ว่าการพัฒนานิสิตศึกษานั้น เป็นการพัฒนาที่นำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพ และเป็นจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานของงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา ฉะนั้นหน้าที่ของบุคลากรนิสิตนักศึกษา ก็คือ จะต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษา เพื่อจะได้จัดกิจกรรม และจัดสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ให้นิสิตนักศึกษา ได้พัฒนาตนเอง ไปในทิศทางที่เขาเลือกเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

การที่จะพิจารณาว่านิสิตศึกษานั้นมีบุคลิกภาพเป็นอย่างไร พัฒนาการทางบุคลิกภาพในระดับไหน ธิดารัตน์ บุญชู (ใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา บรรณาธิการ, 2528 : 36-37) กล่าวว่าขั้นตอนของบุคลิกภาพแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นปกป้องตนเองมีลักษณะเป็นคนที่ค่อนข้างเห็นแก่ตัว ทำอะไรก็กลัวความผิดมาถึงตัว ถ้ามีสิ่งดีก็จะรับ กลัวการพูดดีเตียน ระมัดระวังตัวมาก ถ้ามีหนทางใดเอาเปรียบเพื่อน ได้ก็จะเอาเปรียบ กลุ่มนี้คิดว่าการมาเรียนหนังสือในมหาวิทยาลัยก็เพื่อการทำมาหากิน ถ้าดูจากลักษณะเหล่านี้จะเข้าลักษณะ กลุ่มอาชีพ (Vocational) แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า พวกกลุ่มอาชีพ (Vocational) จะมีบุคลิกภาพอยู่ แต่ขั้นการคอยปกป้องตนเองเท่านั้น อาจจะมีบุคลิกภาพที่เหนือกว่าขั้นนี้ก็ได้ การปกป้องตนเองนี้เป็นบุคลิกภาพขั้นที่ต่ำสุด

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นคล้อยตามกฎเกณฑ์ คือ จะคล้อยตามกฎระเบียบกฎเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้ไม่กล้าที่จะแหกคอก ออกนอกกรอบที่ตั้งเอาไว้ กลุ่มนี้จะมีความคิดไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอะไร ถ้าเชื่อมั่นอะไรจะทำอย่างนั้น ถ้าเคยแก้ปัญหาหรือหาคำตอบใด ๆ ให้กับตนเองได้ และคิดว่าเป็นทางออกที่ดีก็จะยึดวิธีนั้นไปเรื่อย ๆ ไม่ได้หาช่องทางอื่นอีกเลยการมีนิสิตนักศึกษาแบบนี้จะปกครองง่าย แต่บัณฑิตที่มีลักษณะอย่างนี้จะไม่มีความเป็นผู้นำ กลุ่มนี้จะดีกว่ากลุ่มที่ปกป้องตัวเองในแง่ที่ไม่ได้เห็นแก่ตัว แต่กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการเข้ามาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาช่วยให้เขามีงานทำที่ดี และจำนวนปีที่อยู่ในมหาวิทยาลัยถ้าอยู่นานปียิ่งทำให้ได้รับประสบการณ์

ที่

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นรู้จักตนเอง กล่าวคือ รู้ว่าสภาพการณ์ไหนควรมีช้อยกเว้น ได้บ้าง ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นเรื่องตายตัว รู้จักประเมินตนเอง และรู้จักวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีความรับผิดชอบ รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลุ่มที่มีความเห็นว่าการมาเรียนในมหาวิทยาลัย ทำให้เขา รู้จักว่าเขาจะวางแผนในชีวิตอย่างไร

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสามารถปกครองตนเองได้ ขั้นนี้มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความเคารพในสิทธิของผู้อื่นสูง คือ พอใจในความเป็นตัวของตัวเอง ทั้งของตนเองและของผู้อื่น จะไม่พอใจเป็นอันมาก ถ้ามีใครบอกว่าให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นมีบุรณาการเป็นขั้นสูงสุดของการพัฒนาบุคลิกภาพและนิสิตนักศึกษาควรมีบุคลิกภาพมาถึงระดับนี้ เพราะจะทำให้ นิสิตนักศึกษาจะรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ไม่ต้องตั้งต้นในความคิดของตนเอง คือ ไม่ยึดในความคิดของตนเองเป็นหลัก เป็นคนที่จะปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จะไม่ล้มเหลวในชีวิต เพราะเขา รู้ว่าถ้าเขาตั้งต้นไปแล้วมันอาจเกิดความล้มเหลวขึ้นได้

ดังนั้นจึง เป็นความหวังของสถาบันอุดมศึกษาที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีบุคลิกภาพขั้นบุรณาการ เพราะย่อมแสดงให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้น ได้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้อย่างน่าภาคภูมิใจที่สุด

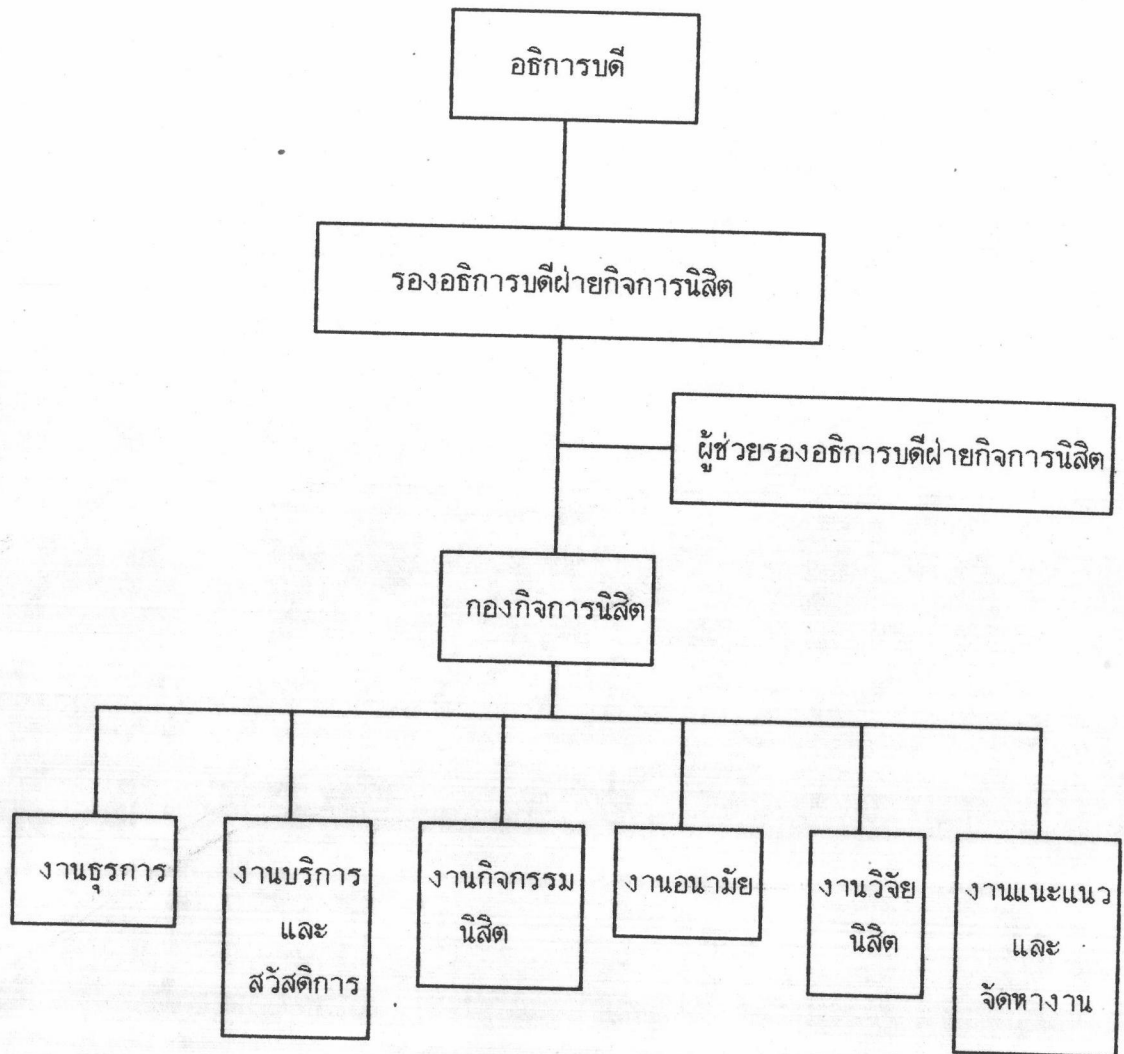
งานบุคลากรนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย 5 สถาบัน

สำหรับงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาในประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่จะมีงานที่เหมือนกัน จะแตกต่างกันเฉพาะบางงานเท่านั้น แต่โครงสร้างการบริหารงานจะมีความแตกต่างกันบ้าง ไม่เหมือนกันทีเดียว ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานบุคลากรนิสิตนักศึกษาคณะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีฐานะเป็น " กอง " เรียกว่า กองกิจการนิสิต มีโครงสร้างการบริหารงาน ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างการบริหารงานบุคลากรผลิตนักศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แหล่งที่มา : เอกสารการแบ่งงานกองกิจการนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

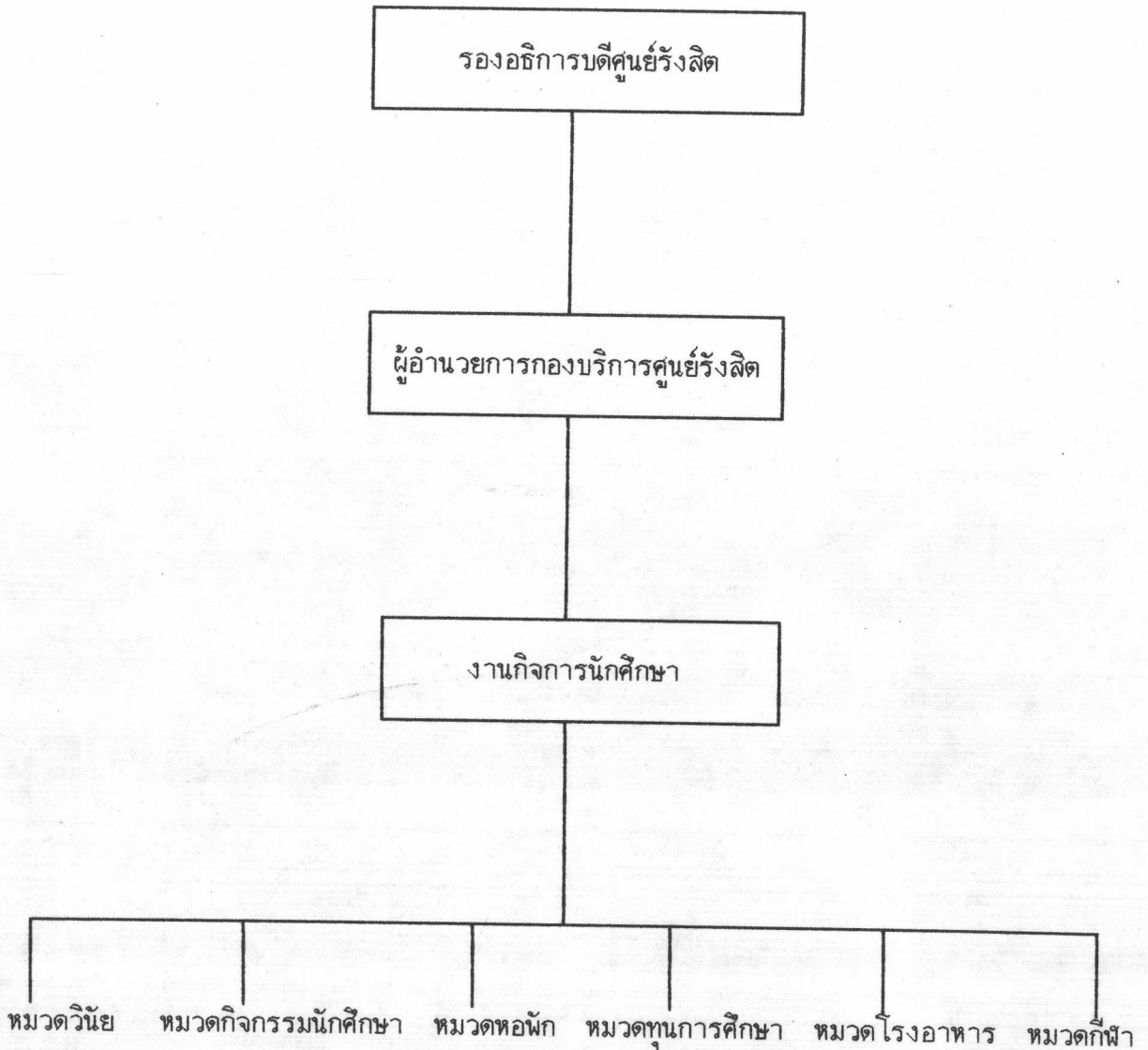
จากแผนภูมิที่ 1 โครงสร้างการบริหารงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา จะเห็นได้ว่างานบุคลากรนิสิตนักศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แบ่งงานเป็น 6 งาน ด้วยกัน คือ งานธุรการ งานบริการและสวัสดิการนิสิต งานกิจกรรมนิสิต งานอนามัย งานวินัยนิสิต และงานแนะแนวและจัดหางาน ซึ่งงานต่าง ๆ เหล่านี้จะมีหัวหน้างานรับผิดชอบโดยตรง และมีรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิตเป็นผู้บังคับบัญชา แต่ละงานมีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

1. งานธุรการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานสารบรรณ งบประมาณ พัสดุ บุคลากร การประชุม การประชาสัมพันธ์ และการจัดอบรมสัมมนาโครงการพัฒนากิจกรรมและบุคลิกภาพนิสิต
2. งานบริการและสวัสดิการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานทุนการศึกษา หอพักนิสิต บริการเพื่อการเรียนวิชาทหาร การลดค่าโดยสารรถไฟ การลดค่าโดยสารเครื่องบิน และงานอื่น ๆ ที่มหาวิทยาลัยมอบหมายเป็นครั้งคราว
3. งานกิจกรรมนิสิต มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานสโมสรนิสิตเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาการจัดกิจกรรม การเบิกจ่ายเงิน และการประสานงาน นอกจากนี้ยังดำเนินการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของนิสิต เพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัย และการของบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมของนิสิต
4. งานวินัยนิสิต มีหน้าที่และความรับผิดชอบการให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต หรือผู้ช่วย ฯ ให้คำปรึกษาแก่นิสิตในเรื่องระเบียบวินัย ดำเนินการสอบสวนการกระทำผิดวินัย ปรับปรุงระเบียบข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง ที่เกี่ยวกับวินัย ติดตามดูแลนิสิต การของบประมาณในการดำเนินการ ประสานงานระหว่างคณะกับหน่วยงานภายนอก และปฏิบัติงานอื่นตามที่มหาวิทยาลัยมอบหมาย
5. งานอนามัย มีหน้าที่และความรับผิดชอบการตรวจรักษา การให้บริการเรื่องด้านเทคนิคการแพทย์ ให้บริการด้านกายภาพบำบัด และให้บริการด้านเวชศาสตร์การกีฬา
6. งานแนะแนวและจัดหางาน มีหน้าที่และความรับผิดชอบจัดหางานชั่วคราวและประจำสำหรับนิสิต จัดโครงการอบรมเพื่อแนะแนวการศึกษาและอาชีพและบริการให้คำปรึกษาแก่นิสิต ทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

งานบุคลากรนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต มีฐานะเป็น "งาน" เรียกว่า "งานกิจการนักศึกษา" มีโครงสร้างการบริหารงานดังนี้

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานบุคลากรนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศูนย์รังสิต

แหล่งที่มา : จากการสัมภาษณ์หัวหน้างานกิจการนักศึกษา

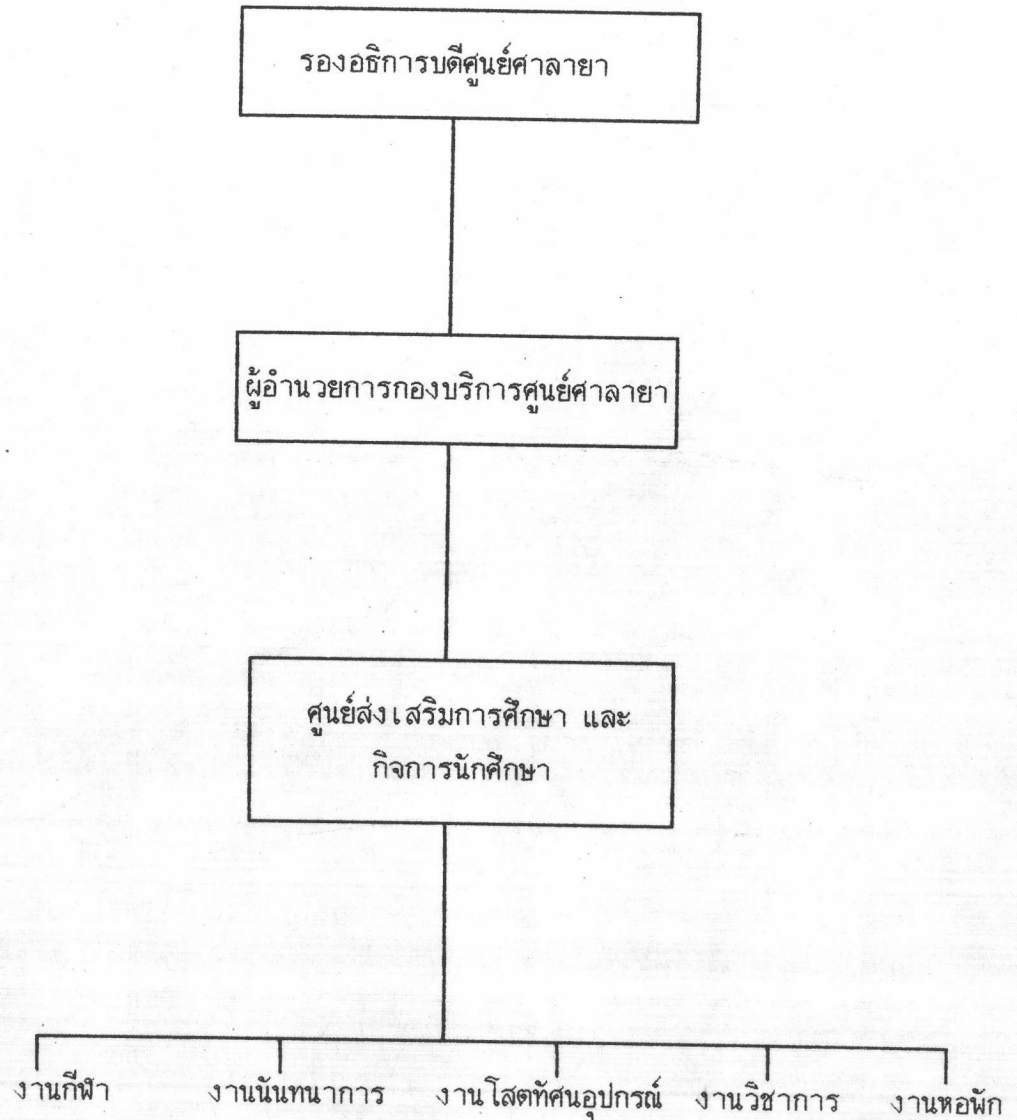
จากแผนภูมิที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาจะเห็นได้ว่างานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ได้แบ่งงานออกเป็น 6 หมวด คือ หมวดวินัยนักศึกษา หมวดกิจกรรมนักศึกษา หมวดหอพัก หมวดทุนการศึกษา หมวดโรงอาหาร และหมวดกีฬา ซึ่งงานในแต่ละหมวด ได้ทำงานธุรการด้วย และมีบุคลากรรวมทั้งหมดเพียง 6 คน ได้ช่วยกันทำงาน บุคลากร 1 คน อาจจะต้องทำงาน 2 - 3 หมวด โดยเฉพาะหมวดหอพักได้ใช้บุคลากรมากกว่าหมวดอื่น ๆ นอกจากนี้จะเห็นว่างานแนะแนวและให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นงานที่สำคัญจะไม่มีอยู่ในโครงสร้างการจัดสายงาน จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย พบว่าในกรณีที่นักศึกษาต้องการความช่วยเหลือด้านบริการแนะแนวและให้คำปรึกษาหัวหน้างานกิจการนักศึกษา จะประสานงานกับกองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วังท่าพระ ให้ดำเนินการแทนงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ทั้ง 6 หมวดนี้ มีหัวหน้างานกิจการนักศึกษารับผิดชอบโดยตรงเพียงคนเดียว และมีผู้อำนวยการกองบริการศูนย์รังสิต เป็นผู้บังคับบัญชา

มหาวิทยาลัยมหิดล ๗ ศาลายา

งานบุคลากรนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ๗ ศาลายา มีฐานะเป็น " ศูนย์ " เรียกว่า " ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาและกิจการนักศึกษา " มีโครงสร้างการบริหารงาน ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างการบริหารงานบุคลากรนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล
ณ ศาลายา

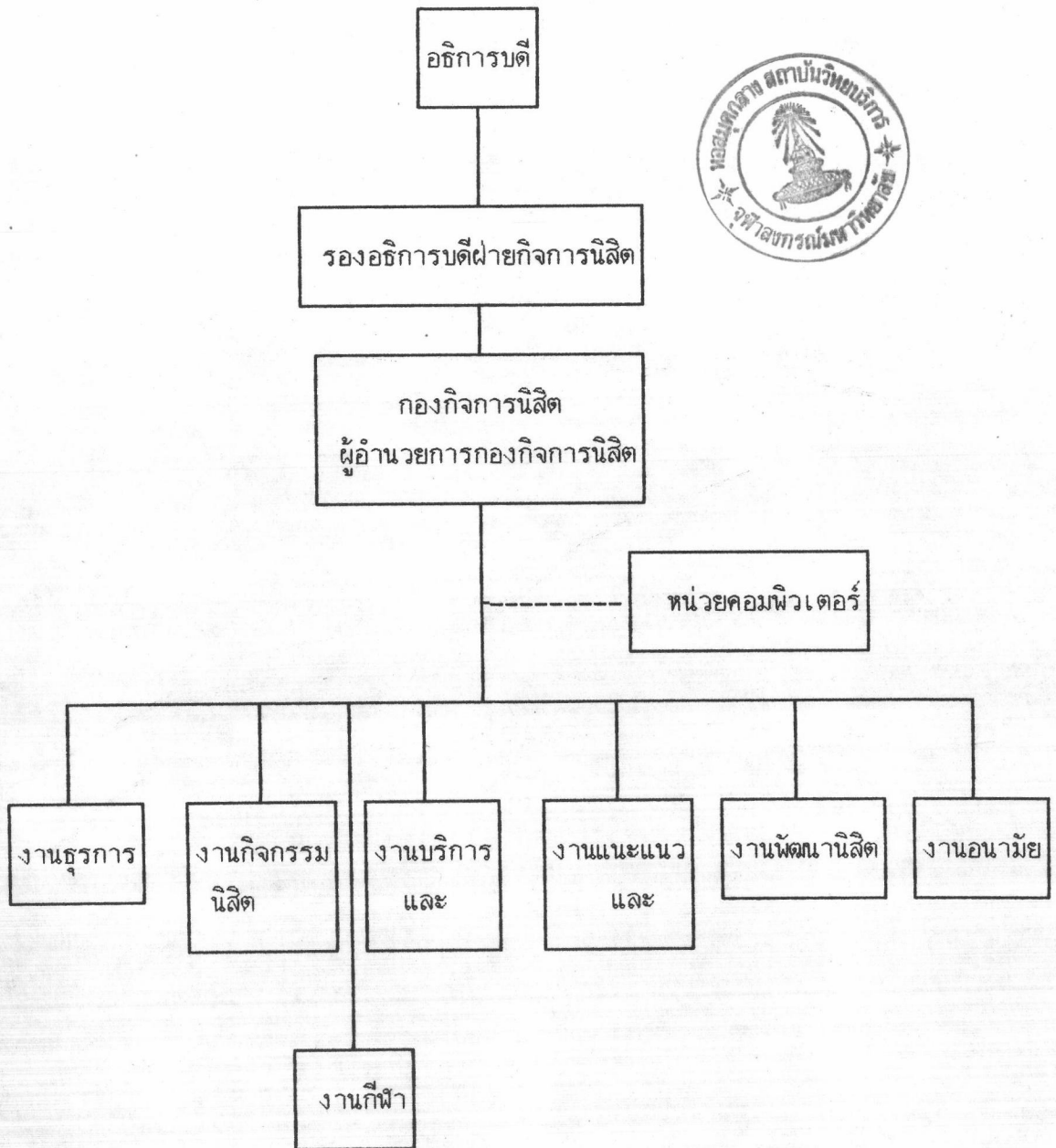
แหล่งที่มา : จากการสัมภาษณ์ หัวหน้าศูนย์ส่งเสริมการศึกษาและกิจการนักศึกษา

จากแผนภูมิที่ 3 โครงสร้างการจัดสายงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา จะเห็นได้ว่างานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ณ ศาลายา ได้แบ่งงานออกเป็น 5 งานด้วยกัน คือ งานกีฬา งานนันทนาการ งานโสตทัศนอุปกรณ์ งานวิชาการ และงานหอพัก แต่ละงานจะมีบุคลากรทำหน้าที่และรับผิดชอบงาน โดยทุกงานจะขึ้นตรงต่อหัวหน้าศูนย์ส่งเสริมการศึกษาและกิจการนักศึกษา และมีผู้อำนวยการกองบริการศูนย์ศาลายาเป็นผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ เราจะเห็นว่างานกิจกรรมนักศึกษาและงานแนะแนว และให้คำปรึกษาจะไม่มีอยู่ในโครงสร้างการบริหารงาน จากการสัมภาษณ์ พบว่า งานกิจกรรมจะอยู่ในความรับผิดชอบของคณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะจัดให้แก่ศึกษาศาสตร์มาเสมอ ส่วนงานแนะแนวและให้คำปรึกษาจะมอบหมายให้กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินการ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

งานบุคลากรนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จะมี 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน สำหรับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มีฐานะเป็น "กอง" เรียกว่า "กองกิจการนิสิต" มีโครงสร้างการบริหารงาน ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างการบริหารงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
บางเขน

แหล่งที่มา : เอกสารการแบ่งงานกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

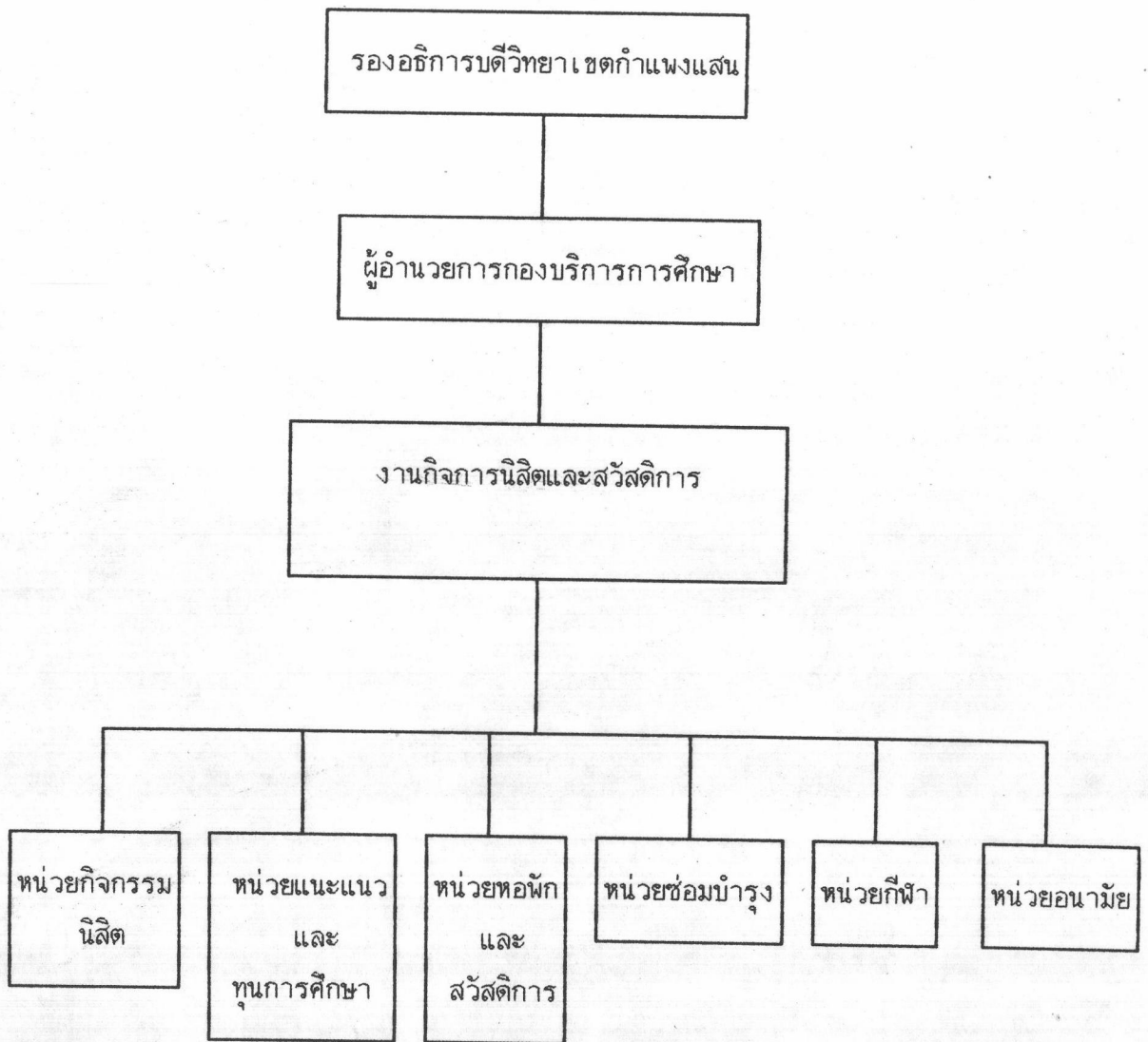
จากแผนภูมิที่ 4 โครงสร้างการบริหารงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา จะเห็นได้ว่างานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ได้แบ่งงานออกเป็น 6 งาน คือ งานธุรการ งานกิจกรรมนิสิต งานบริการและสวัสดิการ งานแนะแนว และจัดหางาน งานพัฒนานิสิตและงานอนามัย ส่วนงานกีฬา และหน่วยคอมพิวเตอร์ ยังรอการอนุมัติจากคณะกรรมการประจำมหาวิทยาลัยอยู่ แต่ละงานจะมีหัวหน้าทำหน้าที่และรับผิดชอบงาน โดยขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต และมีรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิตเป็นผู้บังคับบัญชาหน้าที่และความรับผิดชอบ มีดังนี้

1. งานธุรการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานสารบรรณ งานการเงิน งานพัสดุ งานบุคลากร งานงบประมาณ งานประชาสัมพันธ์ และงานข้อมูลและสถิติ
2. งานกิจกรรมนิสิต มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานกิจกรรมนิสิต งานวิชาทหาร และงานกีฬา
3. งานบริการและสวัสดิการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานหอพัก งานอาหาร งานไปรษณีย์ และงานซ่อมบำรุง
4. งานแนะแนวและจัดหางาน มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานบริการจัดหางาน งานห้องสมุดอาชีพ งานทุนการศึกษา และงานระเบียบนิสิต
5. งานพัฒนานิสิต มีหน้าที่และความรับผิดชอบการพัฒนานิสิตและงานสอบสวน และวินัย
6. งานอนามัย มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานตรวจรักษา งานทันตกรรม งานพยาบาล งานสุขาภิบาล และงานให้คำปรึกษาด้านสุขภาพและอนามัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน

งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน มีฐานะเป็นงาน เรียกว่า "งานกิจการนิสิตและสวัสดิการ" มีโครงสร้างการบริหารงานดังนี้

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างการบริหารงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กำแพงแสน

แหล่งที่มา : เอกสารการแบ่งงานกิจการนิสิตและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน

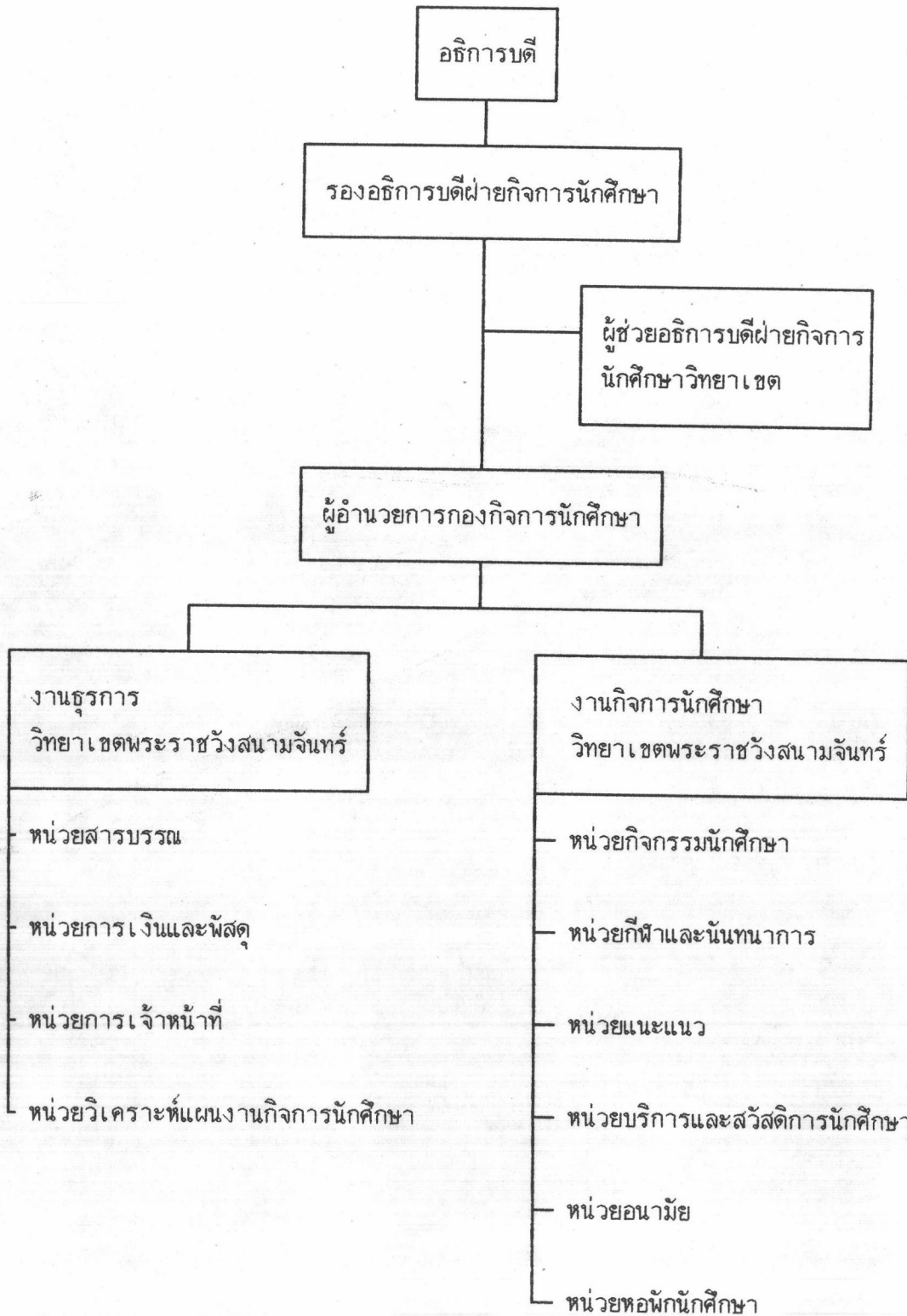
จากแผนภูมิที่ 5 โครงสร้างการบริหารงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาจะเห็นได้ว่างานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน ได้แบ่งงานออกเป็น 6 หน่วยงานด้วยกัน คือ หน่วยงานนิสิตนักศึกษา หน่วยแนะแนวและทุนการศึกษา หน่วยหอพักและสวัสดิการ หน่วยซ่อมบำรุง หน่วยกีฬาและหน่วยอนามัย แต่ละหน่วยงานจะมีหัวหน้าหน่วยรับผิดชอบ โดยขึ้นตรงต่อหัวหน้างานกิจการนิสิตและสวัสดิการ และมีผู้อำนวยการกองบริการการศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชา มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

1. หน่วยงานกิจกรรม จะมีหน้าที่และความรับผิดชอบงานกิจกรรมทั้งหมด
2. หน่วยงานแนะแนวและทุนการศึกษา จะมีหน้าที่และรับผิดชอบงานแนะแนวและทุนการศึกษา
3. หน่วยงานหอพักและสวัสดิการ จะมีหน้าที่และรับผิดชอบงานหอพักและสวัสดิการทั้งหมด
4. หน่วยงานซ่อมบำรุง จะมีหน้าที่และความรับผิดชอบงานซ่อมบำรุงทั้งหมด
5. หน่วยงานกีฬา จะมีหน้าที่และความรับผิดชอบงานกีฬาทั้งหมด
6. หน่วยงานอนามัย จะมีหน้าที่และความรับผิดชอบของอนามัยทั้งหมด

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มีฐานะเป็น " งาน " เรียกว่า งานกิจการนักศึกษาวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มีโครงสร้างการบริหารงาน ดังนี้

แผนภูมิที่ 6 โครงสร้างการบริหารงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

แหล่งที่มา : เอกสารการแบ่งงานกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

จากแผนภูมิที่ 6 โครงสร้างการบริหารงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาจะเห็นได้ว่างานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ได้แบ่งงานออกเป็น 2 งาน ใหญ่ ๆ คือ งานธุรการวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ และงานกิจการนักศึกษา วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ในแต่ละงานจะแบ่งเป็นหน่วยต่าง ๆ คือ งานธุรการ วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ แบ่งงานออกเป็น 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยสารบรรณ หน่วยการเงินและพัสดุ หน่วยการเจ้าหน้าที่ และหน่วยวิเคราะห์แผนงานกิจการนักศึกษา ส่วนงานกิจการนักศึกษาวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ แบ่งงานออกเป็น 6 หน่วย ได้แก่ หน่วยกิจกรรมนักศึกษา หน่วยกีฬาและนันทนาการ หน่วยแนะแนว หน่วยบริการและสวัสดิการนักศึกษา หน่วยอนามัย และหน่วยหอพักนักศึกษา ซึ่งงานต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีหัวหน้าหน่วยรับผิดชอบโดยตรง และมีรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาแต่ละหน่วยงาน มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

1. หน่วยสารบรรณ มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานสารบรรณ และการพิมพ์
2. หน่วยการเงินและพัสดุ มีหน้าที่และความรับผิดชอบการเงิน งบประมาณ ค่าบำรุงกิจกรรมสโมสรนักศึกษา การจัดซื้อ จัดหา จัดซ่อม และควบคุมบัญชีพัสดุ
3. หน่วยการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่และความรับผิดชอบตรวจสอบการลงเวลาปฏิบัติงาน การลา จัดทำและเก็บประวัติ การจ้างบุคลากรและการลาออก การลาศึกษาต่อ การไปประชุม อบรม และสัมมนาของบุคลากร
4. หน่วยวิเคราะห์แผนกิจการนักศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบจัดทำแผนงานด้านต่าง ๆ จัดทำข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการบริหารงานกิจการนักศึกษาดำเนินการในโครงการในโครงการเฉพาะกิจ และประเมินผลโครงการต่าง ๆ
5. หน่วยกิจกรรมนักศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรนักศึกษา ยกเว้นกิจกรรมกีฬา
6. หน่วยกีฬาและนันทนาการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบการจัดกิจกรรมกีฬาขององค์กรนักศึกษา ดูแลครุภัณฑ์กีฬา สนามกีฬา และร่วมมือกับมหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมกีฬามหาวิทยาลัย
7. หน่วยแนะแนว มีหน้าที่และความรับผิดชอบแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา ให้บริการจัดวางตัวบุคคล จัดหางาน ทุนการศึกษา ห้องสมุดอาชีพ และพัฒนาักศึกษาในเชิงจิตวิทยา
8. หน่วยบริการและสวัสดิการนักศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบการจัดจำหน่ายอาหารในโรงอาหาร บริการบัตรลดราคาค่าโดยสารรถไฟ รถยนต์ บัตรสมาชิกสระว่ายน้ำ นักศึกษาวิชาทหาร และประสานงานเพื่อเบิกจ่ายเบี้ยประกันอุบัติเหตุให้นักศึกษา
9. หน่วยอนามัย มีหน้าที่และความรับผิดชอบการพยาบาล จัดหา จัดซื้อเวชภัณฑ์ การแพทย์และพยาบาล ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพและอนามัย
10. หน่วยหอพักนักศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบธุรการหอพัก บริการและ

สวัสดิการในหอพัก ทะเบียนประวัตินิสิตนักศึกษาในหอพัก จัดห้องพักให้นิสิตนักศึกษา และพัฒนา
นิสิตนักศึกษาในหอพัก

จากโครงสร้างหน้าที่และความรับผิดชอบของงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย
ทั้ง 6 แห่ง สรุปได้ว่าการแบ่งงานที่แยกจากกัน โดยเด็ดขาดนอกจากว่าบางสถาบันมีบุคลากรไม่
เพียงพอ จำเป็นที่จะต้องมอบหมายให้บุคลากรคนหนึ่ง มีหน้าที่และความรับผิดชอบในงานมากกว่า
1 งาน แต่ก็ยังชี้ให้เห็นว่าบุคลากรนิสิตนักศึกษาแต่ละฝ่ายได้ทำงานแยกตัวกันออกไป ซึ่งมีเลออร์
และปรินซ์ (Miller and Prince อ้างถึงใน Gary L. Dickson 1991 : 204) ได้แนะนำ
ว่าวิธีการพัฒนาองค์กรเพื่อนักศึกษานั้น สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การทำงานร่วมกันเป็นทีม
และมีความเหมาะสมมากกับภาวะการขาดแคลนทรัพยากรด้านต่าง ๆ ในปัจจุบัน นอกจากนี้จะเห็น
ได้ว่าโครงสร้างของงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา ค่อนข้างจะเน้นในด้านการบริการและการจัดการ
มากกว่าการพัฒนานิสิตนักศึกษา เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาใน
หอพักโดยตรง

ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพักและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก กำลังมีบทบาทสำคัญต่อสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ
กล่าวคือ การพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก เป็นการช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้รู้จักการปรับตัวและมี
ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุข ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะพัฒนาการไปสู่ความเป็นคนที่สมบูรณ์
ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และจิตใจ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะ
มหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก โดยพยายามส่งเสริม
ให้หอพักเป็นแหล่งพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน

การจัดหอพักเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา ปัจจุบันเรียกว่า การจัดหอพัก
แบบศูนย์การศึกษาและอาศัย (Living and learning Center) เป็นการจัดหอพักที่กำลัง
นิยมมากในสหรัฐอเมริกา เพราะสามารถพัฒนานิสิตนักศึกษาในมิติที่กว้างกว่าการจัดหอพักแบบ
อื่น ๆ (ทิสตินทร์ เชาวน์ปรีชา 2527 : 94) ลักษณะการจัดหอพักแบบศูนย์การศึกษา
และอาศัย มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักการ และการดำเนินงานไว้
พอสรุปได้ดังนี้

ริเคอร์ (Riker, Quoted in Packwood 1977 : 137 - 140) ได้กล่าวถึง
สมมุติฐาน ในการจัดหอพักแบบศูนย์ศึกษาและอาศัยว่า หอพักจะจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านที่พักอาศัย
และสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษา และสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาการทางสติปัญญา
ตลอดจนการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการแบบรวม (Total process) และเขายังได้กล่าวถึง

การจัดโครงการศึกษา โดยเฉพาะการเรียนรู้ในหอพักที่วางแผนไว้สำหรับหอพักขนาดใหญ่ว่ามีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาความรู้ความคิด ซึ่งจำเป็นที่หอพักจะต้องสร้างบรรยากาศที่อำนวยความสะดวกการพัฒนานิสัยของการเรียนที่ดีซึ่ง ได้แก่การใช้ห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพการจัดโครงการทบทวนบทเรียน การสัมมนาและห้องเรียนอิสระสำหรับนิสิตนักศึกษาที่มีความรู้เป็นผู้ดำเนินการสอนกันเอง เป็นต้น ดังนั้น หอพักจึงต้องจัดสถานที่สำหรับห้องสมุดขนาดเล็ก ซึ่งมีหนังสือและวารสารอ้างอิงอย่างเพียงพอและสถานที่สำหรับการสอน ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การร่วมมือของคณาจารย์ในการให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาทั้งปัญหาส่วนตัวและการเลือกอาชีพภายในหอพักด้วย

การที่จะเสริมสร้างให้หอพักเป็นศูนย์การศึกษาและอาศัย (Living Learning Center) จึงจัดได้หลายประการดังนี้ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2530 : 117-118)

1. จัดสิ่งแวดล้อมภายในหอพักให้เกิดความมีระเบียบวินัยและความสะอาดสวยงาม
2. สร้างสิ่งแวดล้อมให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
3. จัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่พัฒนาทักษะทางสังคม
4. จัดให้มีโภชนาการที่ถูกต้องเหมาะสม
5. จัดให้มีสันทนาการ
6. จัดให้มีสุขภาพอนามัย
7. จัดให้มีพัฒนาความเป็นผู้นำ
8. จัดให้มีชีวิตชีวาในสิ่งแวดล้อมที่ดี
9. จัดให้มีแนะแนวด้านต่าง ๆ

นอกจากนี้ หัสตินทร์ เชาวนปรีชา (2527 : 94-97) ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดหอพักแบบศูนย์การศึกษาและอาศัยที่มหาวิทยาลัยอินเดียน่า บลูมมิงตัน สหรัฐอเมริกา ว่าในศูนย์จะมีนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีพร้อมด้วยคณาจารย์และครอบครัวอาศัยอยู่ในศูนย์นี้กิจกรรมที่จัดในศูนย์ ได้แก่ กิจกรรมที่นิยมจัดกันในมหาวิทยาลัย โดยมีจุดมุ่งหมายให้ศูนย์เป็นที่ ซึ่งนักศึกษาดำเนินชีวิต โดยจะดำรงรักษาสภาพการดำรงชีวิตที่ดีเอาไว้ และสร้างสรรค์ให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมกิจกรรมในศูนย์จะเน้นการส่งเสริมมิตรภาพอย่างเป็นกันเองระหว่างเพื่อนมากเท่า ๆ กับระบบกรรมการและกิจกรรมทั้งหลาย การสนทนา การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่าง ไม่เป็นทางการนับเป็นกิจกรรมที่สำคัญ และเป็นบทบาทที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากความคิดวางแผนลงมือปฏิบัติของนิสิตนักศึกษาในหอพักเอง ภายใต้การช่วยเหลือแนะนำของฝ่ายบริหารศูนย์และผู้ช่วยอนุสาสิก สมาชิกทุกคนของศูนย์จะต้องมีส่วนร่วมผูกพันกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ กิจกรรมเหล่านี้จะบริหารและดำเนินงาน โดยคณะกรรมการเฉพาะกิจ ส่วนการบริหารหอพักอยู่ในรูปของคณะกรรมการ

ปกครองหอพัก (Board of Governors) ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้านิสิตนักศึกษาหอพักเป็นประธาน และมีคณะกรรมการช่วยการปกครอง ช่วยกันควบคุมดูแลการเงินและจัดสรรเงินเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนเรื่องระเบียบวินัยของหอพักจะดูแลโดยคณะกรรมการนิสิตนักศึกษาคณาจารย์ (Student Judicial Board) และในแต่ละชั้น (Floor) หรือแต่ละหน่วย (Unit) หอพัก จะมีสำนักงานคอยควบคุมดูแลเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย เหมาะสม และรายงานเรื่องราวต่าง ๆ ไปยังคณะกรรมการกลางหอพัก (Dormitory Wide Board) อีกต่อหนึ่งด้วย

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าการจัดหอพักในต่างประเทศ เพื่อให้เป็นศูนย์การศึกษาและอาศัยนั้น มหาวิทยาลัยจะพยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้ง โปรแกรมการศึกษาภายในหอพักให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยและการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา ด้วยการใช่วิธีการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มากที่สุด ดังที่ วิลสัน (Wilson, 1968) กล่าวว่าศูนย์การศึกษาและอาศัยในหอพักนั้นจะเสริมสร้างให้นิสิตนักศึกษาเกิดความรู้สึกว่าการเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และนำไปสู่ความเข้าใจตนเองและสังคมที่อยู่อาศัย และด้วยความนิยมเกี่ยวกับการจัดหอพักแบบศูนย์การศึกษาและอาศัยของต่างประเทศจึงได้มีผู้ทดลองจัดการศึกษาในหอพักในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งปรากฏผลการทดลองดังนี้

1. โครงการทดลองของวิทยาลัย Stephens เลย์ดอน (Leydon 1966 อ้างถึงใน วุฒิพล สกกลเกียรติ 2524 : 36-39) ได้กล่าวถึงการวิจัยของวิทยาลัย Stephens ว่าได้มีการวางแผนในการทดลองประสิทธิภาพของการอยู่อาศัยในหอพัก กับการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี หอพักที่ใช้ในการทดลองเป็นหอพักใหญ่ ซึ่งมีที่ทำการของอาจารย์ห้องเอนกประสงค์สำหรับการเรียนและการพักผ่อนด้วย โดยมีการวางแผนการใช้หอพักเป็นที่รวมกลุ่มนิสิตนักศึกษาและคณาจารย์ สำหรับโครงการเรียนนั้น โดยปกติจะเปิดวิชาเลือกให้เรียนอย่างอิสระแต่โครงการเรียนในหอพักจะจัดขึ้นเป็นพิเศษ แตกต่างจากโครงการเรียนปกติโดยจะเปิดวิชาที่เป็นพื้นฐานในการเรียนของนิสิตนักศึกษาแต่ละคน และคณาจารย์ผู้สอนจะประสานงานกันอย่างใกล้ชิดมีคณาจารย์ จำนวน 5 คน เป็นผู้รับผิดชอบโครงการโดยส่วนรวม ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐาน 4 คน และผู้ให้คำปรึกษาประจำหอพัก 1 คน คณาจารย์จะส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาทำการวิจัยส่วนตัวการศึกษาเอกสถานที่และเรียนด้วยตนเอง และให้อิสระต่อคณาจารย์ในการกำหนดตารางเรียน กิจกรรมและวิธีสอนต่าง ๆ โครงการนี้ใช้กับนิสิตนักศึกษาทุกระดับชั้น แต่ในปัจจุบันใช้กับนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1

2. จากการทดลองโครงการของวิทยาลัย Stephens นี้ได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดีและเป็นนวัตกรรมใหม่ที่น่าสนใจ นอกจากนั้นมีการทดลองของวิทยาลัย Justin Morrill มหาวิทยาลัยแห่งรัฐมิชิแกน (Blackman อ้างถึงใน วุฒิพล สกกลเกียรติ 2524 : 39) ซึ่งได้จัดตั้งหอพักชั้นใหม่ โดยมีโครงสร้างของหอพักแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นหอพักนิสิตนักศึกษาชาย ส่วนที่เป็นหอพักนิสิตนักศึกษาหญิง และศูนย์ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างหอพักทั้งสอง ใน

ศูนย์ประกอบด้วยบาร์ ห้องอาหาร ห้องนันทนาการ ห้องเรียน ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ ที่ทำการของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ ห้องประชุมและห้องสมุด การทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะพยายามยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ในด้านวัฒนธรรม และสติปัญญาแก่ผู้พักอาศัย โดยจัดห้องสมุด ห้องทำงานของสภานิสิตนักศึกษา ห้องให้คำปรึกษา ที่ทำการของอาจารย์ที่ปรึกษา การเปิดวิชาเรียนในหอพัก และกิจกรรมร่วมหลักสูตร โดยนิสิตนักศึกษาทั้งชายและหญิงจะใช้สถานที่ที่ศูนย์ร่วมกัน

สภาพของหอพักช่วยส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาและอาจารย์ ได้มีโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังเลิกเรียนแล้วในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ในบาร์ ห้องอาหาร หรือแม้แต่ทางเดินในหอพัก และห้องพัก ซึ่งจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดให้เกิดขึ้นอีกด้วย นอกจากนั้นแล้วการเปิดสอนวิชาภายในหอพัก ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานจะช่วยอำนวยความสะดวกแก่นิสิตนักศึกษาในการจัดเวลาเรียนและประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาเดินทางการสอนในบางวิชา จะใช้สอนทางโทรทัศน์วงจรปิด ซึ่งทางหอพักได้จัดห้องเรียนเฉพาะไว้ การสอนทางโทรทัศน์นี้จะทำการสอนในช่วงเช้า และทบทวนในเวลากลางวัน เย็น หรือค่ำ และบางครั้งคณาจารย์อาจจัดการบรรยายขึ้นในช่วงเวลาเย็นหรือค่ำ หรืออาจเชิญผู้มีชื่อเสียงมาบรรยาย และเยี่ยมชมด้วย

การบริการด้านอื่น ๆ ภายในหอพักที่ช่วยส่งเสริมการเรียน ได้เป็นอย่างดีก็คือ การบริการให้คำปรึกษาภายในหอพัก โดยผู้ให้คำปรึกษาจะประสานงานกับคณาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องในการติดตามผล และสังเกตพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษา การบริการห้องสมุดที่มีหนังสือมากพอสมควรและมีเทปและเครื่องเล่นพร้อมหูฟัง การบริการแลกเปลี่ยนหนังสือเรียนที่ใช้แล้วหรือซื้อในราคาถูกและบริการนันทนาการ ซึ่งได้แก่ การแสดงดนตรีและอื่น ๆ ตลอดจนปาร์กกา

การจัดโครงการดังกล่าวนี้ว่าเป็นผลดีต่อการศึกษาในหอพักเป็นอย่างมาก นิสิตนักศึกษาให้ความสนใจต่อกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดีมากกว่างานที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัย อีกทั้งลดจนความภาคภูมิใจในผลการเรียนของเขาถึงแม้ว่าผลการเรียนของเขาจะไม่แตกต่างจากนิสิตนักศึกษาในหอพักธรรมดาก็ตาม

การทดลองทั้งสองโครงการข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นถึงความพยายามของมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยในการสร้างหอพักให้เป็นสถานที่ที่จะช่วยพัฒนาสติปัญญาและความรู้ให้สัมพันธ์กับการเรียนของนิสิตนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย นอกจากนั้นยังเป็นนวัตกรรมใหม่ในการจัดการศึกษาอีกด้วย

สำหรับในประเทศไทยนั้นหอพักนิสิตนักศึกษายังไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการเรียนในมหาวิทยาลัยอย่างจริงจังเหมือนกับต่างประเทศ และเนื่องจากการขยายตัวของนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนกลาง มีมากกว่า

การขยายตัวด้านงานหอพัก หอพักจึงมีไม่เพียงพอกับความต้องการของนิสิตนักศึกษา สถาบันจึงต้องมีนโยบายหลักเกณฑ์ เพื่อกำหนดสิทธิการอยู่หอพักของนิสิตนักศึกษา และโดยทั่วไปนิสิตนักศึกษาที่ได้รับสิทธิในการอยู่หอพัก ได้แก่ นิสิตนักศึกษาที่มีฐานะยากจน หรือมีภูมิลำเนาต่างจังหวัด นิสิตนักศึกษาใหม่ นักกีฬาของสถาบัน นิสิตนักศึกษาที่ทำกิจกรรม หรือนิสิตนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำ (ลำเนาวั ชจรศิลป์ 2525 : 100)

ดังนั้น การพัฒนาหอพักเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา ประกอบด้วย 5 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้ (Upcraft, 1982 : 82-89; Ricker, 1971 : 510-518)

1. วัตถุประสงค์ของหอพัก (Purposes)
2. การคัดเลือกเพื่อนร่วมห้อง (Roommate)
3. บทบาทของบุคลากรประจำหอพัก (Residence Hall Assistances)
4. โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในหอพัก (Planned Course of Action)
5. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพ (Physical Facilities)

วัตถุประสงค์ของการจัดหอพัก ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้การพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก ประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ การมีวัตถุประสงค์ของหอพัก จะช่วยให้บุคลากรประจำหอพัก และทีมงานมีทิศทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาได้ชัดเจนขึ้นเมื่อการดำเนินงานหอพักที่สอดคล้องกับการพัฒนาทั้งในเรื่องการจัดนิสิตนักศึกษาเข้าหอพักและการคัดเลือกเพื่อนร่วมห้อง การจัดโปรแกรมหรือโครงการกิจกรรมต่าง ๆ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพในหอพักและบริเวณหอพัก โดยทั่วไปวัตถุประสงค์ของหอพักนักศึกษานั้นจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปรัชญาของแต่ละสถาบัน ซึ่ง ดี โคลสเตอร์ และ เมเบิล (De Coster and Mable, 1974 : 18) ได้ลำดับวัตถุประสงค์หอพักนักศึกษา ไว้ 5 ระดับ ดังนี้

- ระดับที่ 1 เพื่อจัดสภาพแวดล้อมและอาคารที่หนักอ้าค้ำยที่สะอาด สะดวกสบาย และปลอดภัย
- ระดับที่ 2 เพื่อจรรโลงสภาพแวดล้อมของอาคารหอพักให้อยู่ในสภาพที่ดี
- ระดับที่ 3 เพื่อก่อให้เกิดโครงสร้างและกฎแห่งการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะและการร่วมมือในสังคม
- ระดับที่ 4 เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอันแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของบุคคลต่อตนเองและผู้อื่น พร้อมกับบรรยากาศที่ส่งเสริมในการเรียน
- ระดับที่ 5 เพื่อให้บุคคลได้มีโอกาสในการเจริญเติบโตและพัฒนาตามศักยภาพ

วัตถุประสงค์ทั้ง 5 ระดับ นี้จะผสมผสานกันอย่าง เป็นระบบเพื่อสร้างความ ต่อเนื่องกัน และนิสิตนักศึกษาจะต้องมีความต้องการในแต่ละระดับต่างกัน ความสำเร็จในชั้นใด ชั้นหนึ่งอยู่กับความสำเร็จที่นิสิตนักศึกษาได้รับความต้องการของตนในระดับต้น เช่น นิสิตนักศึกษา จะไม่เกิดความสนใจต่อการศึกษา และวัฒนธรรมมากขึ้น (ระดับที่ 4) ถ้านิสิตนักศึกษายัง ได้รับเสียงรบกวนอยู่ตลอดเวลา (ระดับที่ 3) หรือถ้าเขาได้รับการตอบสนองในด้านอาคาร สถานที่ที่พออาศัยไม่ดี (ระดับที่ 1) เป็นต้น นอกจากนี้ ล้าเนาวิ ชจรศิลป์ (2537 : 164) ได้กล่าวว่า หอพักนิสิตนักศึกษาในประเทศไทย ควรมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเป็นที่พักอาศัยที่สะดวกสบายและปลอดภัย
2. เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษา
3. เพื่อช่วยเสริมสร้างทักษะทางด้านสังคมแก่นิสิตนักศึกษา โดยฝึกให้นิสิต นักศึกษารู้จักการอยู่ร่วมกัน การเคารพสิทธิของผู้อื่น มีน้ำใจมีความสามัคคีมีความรับผิดชอบต่อ ตนเองและส่วนรวมและสามารถใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง
4. เพื่อช่วยเสริมสร้างทักษะในการทำงานร่วมกันในวิถีทางประชาธิปไตย โดยส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ
5. เพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านสังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ โดยการจัดสภาพแวดล้อมและฝึกอบรมในรูปแบบต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของหอพักนักศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นนี้ นอกจากจะมี วัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการพักอาศัยแล้วยัง เป็นสถานที่ที่เสริมสร้างการพัฒนา นิสิตนักศึกษาให้ เป็นคนที่สมบูรณ์ด้วย จึงเป็นหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาจะต้องตระหนักและให้ ความสนใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมของหอพัก ให้เกิดพัฒนาการส่วนบุคคลให้มากที่สุดตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การจัดนิสิตนักศึกษาเข้าหอพัก และการคัดเลือกเพื่อนร่วมห้องอย่างเหมาะสม จะช่วยลดความไม่พึงพอใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในห้องพักของนิสิตนักศึกษา และช่วยสนับสนุน ในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพและด้านวิชาการ ได้อย่างดีเยี่ยม เพราะเพื่อนร่วม หอพัก และเพื่อนร่วมห้องนับว่าเป็นสภาพแวดล้อมของหอพักที่มีผลกระทบเป็นอย่างมากต่อความ รู้สึก และพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาเพราะจะต้องอยู่ด้วยกัน และปรับตัวอยู่ด้วยกันเป็น เวลา หลาย ๆ ปี ซึ่งหอพักในประเทศไทยส่วนใหญ่มักไม่คำนึงถึง

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจัดนิสิตนักศึกษาเข้าหอพัก และคัดเลือกเพื่อนร่วมห้อง เพื่อเป็นสิ่งสนับสนุน ให้เกิดพัฒนาการของนิสิตศึกษามากขึ้น มีดังนี้

1. จัดนิสิตนักศึกษาคณะเดียวกันให้อยู่ด้วยกัน และถ้าเป็นไปได้ควร เป็นนิสิต นักศึกษาคณะเดียวกันทั้งชั้น หรือทั้งหลัง เนื่องจากว่านิสิตนักศึกษาคณะเดียวกันจะมีคุณลักษณะ

คล้าย ๆ กัน เช่น ความสนใจทางด้านวิชาการคล้ายกัน บุคลิกลักษณะ ความสนใจ นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกเป็นมิตรและเป็นกลุ่มเดียวกันมากกว่าที่จะอยู่ดละกันหลาย ๆ คณะหรือสาขาวิชา จากผลการวิจัยหลายครั้งของ แพ็ควูด (Packwood, 1977 : 139-140) พบว่าการจัดกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีความสนใจเหมือนกันให้อยู่ด้วยกัน จะมีผลทางบวกต่อผลการเรียน โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถสูง เมื่อมารวมกลุ่มกันจะประสบผลสำเร็จทางการเรียนดีขึ้น และมีความพึงพอใจในการจัดแบบนี้มากกว่าแบบอื่น ๆ

2. จัดนิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถทางวิชาการใกล้เคียงกันอยู่ด้วยกัน เช่น นิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถสูงอยู่รวมกัน ในชั้น เดียวกันของหอพักจะทำให้ นิสิตนักศึกษารวมกัน กลุ่มกันช่วยเหลือกันทางวิชาการ มีการอภิปรายกันนอกชั้นเรียนเกี่ยวกับปัญหาวิชาการและมีการปรับตัวเข้าหากันได้ง่ายกว่า ซึ่งมีผลทำให้ผลการเรียนดีขึ้นกว่าเด็กที่มีความสามารถสูงแต่จัดให้อยู่แบบดละกันกับเด็กอื่น ๆ (De Coster อ้างใน Upcraft 1982 : 86)

3. จัดนิสิตนักศึกษาให้อยู่กับเพื่อนร่วมห้องที่มีรูปแบบการดำรงชีวิตคล้ายกัน ความแตกต่างของรูปแบบการใช้ชีวิตของนิสิตนักศึกษาที่อยู่ร่วมห้องกันนั้น มีผลทำให้เกิดความขัดแย้ง และความคับข้องใจในการปรับตัวของนิสิตนักศึกษา ทำให้ นิสิตนักศึกษาใช้ชีวิตในหอพักอย่างไม่มีความสุข มีผลต่อพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาทั้งทางด้านบุคลิกภาพและทางด้านวิชาการ รูปแบบการดำรงชีวิตพื้นฐาน (Basic Living style) ที่ควรนำมาพิจารณามี 3 ด้าน คือ เงื่อนไขในการหลับนอนและการเรียน เวลานอน และความเรียบร้อย บางคนมีนิสัยในการสอนและการเรียนไม่เหมือนกัน เช่น บางคนจะนอน และอ่านหนังสือไม่ได้ถ้ามีเสียงรบกวนไม่ว่าจะเป็นพูดคุย เสียงดนตรีหรือโทรทัศน์ ฯลฯ แต่บางคนชอบที่จะนอนและอ่านหนังสือและฟังเพลงไปด้วย ทำให้เกิดการรบกวนกันขึ้นได้ บางคนชอบนอนตัก ต้นสาย บางคนชอบนอนหัวค่ำแต่ตื่นเช้า นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องความเรียบร้อย ความสะอาดของห้อง บางคนชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย บางคนชอบทำตัวตามสบาย เป็นต้น

4. การจัดนิสิตนักศึกษาให้อยู่ร่วมห้องกัน ต้องคำนึงถึงสัมพันธภาพของเพื่อนร่วมห้อง (Roommate relationship) โดยควรเลือกนิสิตนักศึกษาที่อยู่ห้องเดียวกัน ให้มีบุคลิกลักษณะพื้นฐานเหมือนกันมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ซึ่งเป็นวิธีจะลดความขัดแย้งลงได้เป็นอย่างดี

5. อนุญาตให้นิสิตนักศึกษาเลือกหอพักหรือชั้นที่จะอยู่ด้วยตนเอง โดยให้โอกาส นิสิตนักศึกษาได้เข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อม ที่มีความสนใจมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จะทำให้มีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนภายในชั้นเดียวกัน เป็นอย่างดี

6. จัดให้นิสิตนักศึกษาใหม่อยู่กับรุ่นพี่เพื่อรุ่นพี่จะ ได้ช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่รุ่นน้อง ทั้งในเรื่องการเรียน และการปรับตัวให้การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย

7. ไม่ควรจัดให้นิสิตนักศึกษาอยู่กันหนาแน่นมากเกินไป ควรจัดให้อยู่ห้องละ 2-3 คน เท่านั้น เพราะถ้ามากเกินไปจะทำให้ไม่มีความเป็นส่วนตัว ความสัมพันธ์ระหว่าง

เพื่อนร่วมห้องลดน้อยลง เกิดปัญหาขัดแย้งได้ง่าย ไม่มีความพึงพอใจในการใช้ชีวิตในหอพัก และมีผลทำให้ผลการเรียนลดลงได้

บทบาทของบุคลากรประจำหอพัก โดยทั่วไปแล้ว การบริหารงานของหอพักนิสิต นักศึกษาจะประกอบด้วย บุคลากร 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายจัดการและฝ่ายที่ปรึกษา (สำเนาวัชจรศิลป์ 2525 : 95-96) ฝ่ายจัดการจะทำหน้าที่คล้ายฝ่ายจัดการโรงแรม เช่น ในหอพักนิสิตนักศึกษาแต่ละห้องจะมีผู้จัดการใหญ่รับผิดชอบทั้งหมด และมีผู้จัดการฝ่ายที่พัก และผู้จัดการฝ่ายอาหาร ผู้จัดการแต่ละฝ่าย เช่น ฝ่ายที่พักจะมีบุคลากรจำนวนมากพอ ตั้งแต่ผู้ช่วยผู้จัดการลงไปถึงภารโรง ผู้จัดการใหญ่ในหอพัก ควรจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาด้านการบริหารธุรกิจหรือการบริหารโรงแรม สำหรับบุคลากรฝ่ายที่ปรึกษานั้น ในหอพักนิสิตนักศึกษาแต่ละแห่งจะมีหัวหน้าที่ปรึกษา (Head Advisor) หนึ่งคน ซึ่งโดยทั่วไปจะได้รับการศึกษาระดับปริญญาโท สาขากิจการนักศึกษา (Student Affairs) หรือสาขาการให้คำปรึกษา (Counseling) ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านความเป็นอยู่ทั่วไปด้านวินัย และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาหอพัก หอพักนิสิตนักศึกษาแต่ละแห่งจะมีที่ปรึกษา (Advisors) อีกจำนวนหนึ่ง โดยทั่วไปจะมีที่ปรึกษา 1 คน : นิสิตนักศึกษา 300 คน เพื่อทำหน้าที่ช่วยหัวหน้าที่ปรึกษา นอกจากนี้ก็ยังมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารงานหอพักที่สำคัญอีก 2 กลุ่ม คือ อาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัย และคณะกรรมการนิสิตนักศึกษาในหอพักสำหรับอาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัยนั้น แพ็ควูด (Packwood 1977:144-145) ได้กล่าวว่า หอพักอาจจะขอความร่วมมือให้อาจารย์มามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สำคัญของหอพักเป็นครั้งคราว โดยทางหอพักควรจัดโปรแกรมที่ยืดหยุ่นได้และเพิ่มเติมเงินเดือนเป็นพิเศษให้กับอาจารย์ที่มาร่วมโครงการนี้ เพื่อดึงดูดให้อาจารย์ที่มีความสามารถและสนใจงานด้านนี้มาร่วมงานมากขึ้น ส่วนคณะกรรมการนิสิตนักศึกษาในหอพักนั้น สำเนาวัชจรศิลป์ (2525 : 101-102) ได้กล่าวว่า คณะกรรมการนิสิตนักศึกษาในหอพัก จะประกอบด้วยหัวหน้าหอพักและมีกรรมการตำแหน่งต่างๆ อีกประมาณ 6 - 10 คน เพื่อทำหน้าที่จัดสวัสดิการที่นิสิตนักศึกษาในหอพักส่วนใหญ่ต้องการจัดกิจกรรมสำหรับนิสิตนักศึกษาในหอพัก และเป็นตัวแทนนิสิตนักศึกษาภายในหอพัก นอกจากนี้บางสถาบันได้จัดตั้งคณะกรรมการนิสิตนักศึกษา ซึ่งประกอบด้วยนิสิตนักศึกษาประมาณ 7 - 9 คน เพื่อพิจารณาโทษนิสิตนักศึกษาที่ฝ่าฝืนระเบียบหอพักด้วย

สำหรับคุณสมบัติของบุคลากรหอพักนิสิตนักศึกษานั้น บราวน์ (Brown) และคณะ (quoted in Packwood 1977 : 143-144) ได้แนะนำว่า คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่รับผิดชอบหอพักนิสิตนักศึกษา ควรเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ มีเมตตา กรุณา พร้อมทั้งจะช่วยเหลือและเข้าใจผู้อื่น กล้าแสดงออกและมีความสามารถในการแนะนำนิสิตนักศึกษาให้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ส่วน อัปคราฟท์ (Upcraft 1982 : 3) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า บุคลากรที่ดูแลหอพักจะต้องเป็นนักวิชาชีพ (Professional) หรือกึ่งวิชาชีพ

(Paraprofessional) มีความรู้ระดับปริญญาตรี มีความสามารถที่จะเป็นทั้งที่ปรึกษา (Advisor) นักแนะแนว (Counselor) ผู้จัดทำโครงการต่าง ๆ ในหอพัก (Programmer) เป็นผู้รักษาระเบียบวินัย (Disciplinarian) และเป็นผู้นำ (Leader) ในหอพัก ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้

1. ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำนิสิตนักศึกษาในหอพักเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมห้อง ปัญหาการเรียน ปัญหากับผู้ปกครอง ฯลฯ โดยบุคลากรประจำหอพักจะเป็นคนแรกที่นิสิตนักศึกษาปรึกษาได้ แต่ถ้ามีปัญหาหนัก ๆ ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ก็จะส่งตัวให้กับนักแนะแนวต่อไป

2. เป็นผู้นำและกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม จะต้องสอนให้นิสิตนักศึกษารู้จักเป็นผู้นำและบริหารกลุ่ม ทำงานเป็นทีม และช่วยเหลือแนะนำนิสิตนักศึกษาในการทำงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในหอพักให้ประสบผลสำเร็จ

3. กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาทำกิจกรรมทั้งทางด้านสันตนาการและวิชาการ เช่น กีฬา ดนตรี หรือจัดสัมมนาทางวิชาการ ซึ่งมีส่วนช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษา เช่น เนศศึกษา การแนะแนว อาชีพ หรือการสร้างมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น โดยบุคลากร นิสิตนักศึกษา จะมีส่วนช่วยวางแผนและส่งเสริมโครงการต่าง ๆ ที่นิสิตนักศึกษาต้องการจัดให้มีขึ้น วิธีการตอบปัญหาการเป็นผู้นำ การสร้างสัมพันธ์ภาพกับนิสิตนักศึกษา ฯลฯ ตลอดจนมีการประเมินผลการทำงานของบุคลากรประจำหอพักซึ่ง อัปคราฟท์ (Upcraft 1982 : 52) ได้เสนอไว้ว่าเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลบุคลากรประจำหอพัก ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ

3.1 ประโยชน์ที่ได้รับ (Availability) ทำให้ทราบว่านิสิตนักศึกษาได้รับรู้ว่าบุคลากรประจำหอพักได้ให้ประโยชน์กับพวกเขาเต็มที่ในช่วงเวลาเย็นหรือไม่

3.2 เป็นบุคคลที่น่าเข้าไปติดต่อขอความช่วยเหลือหรือไม่ (Approachability) ทำให้พบว่า นิสิตนักศึกษารับรู้ว่าบุคลากรประจำหอพักเป็นบุคคลที่พวกเขาจะเข้าไปพูดคุยด้วยไม่ว่าจะมีปัญหาในเรื่องส่วนตัวหรือสังคมหรือไม่ และให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพเพียงใด

3.3 เป็นผู้ให้ข้อมูลหรือติดต่อได้ดีเพียงใด (Information and Referral) ทำให้ทราบว่า นิสิตนักศึกษารับรู้ว่าบุคลากรประจำหอพักเป็นบุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยหรือไม่

3.4 เป็นผู้ชี้มนิสิตนักศึกษาได้ดีเพียงใด (Student Conduct) ทำให้ทราบว่านิสิตนักศึกษารับรู้ว่าบุคลากรประจำหอพักเป็นผู้ที่สามารถอธิบายกฎข้อบังคับ และเป็นผู้รักษาระเบียบวินัยหรือไม่ และบุคลากรประจำหอพักได้กระตุ้นนิสิตนักศึกษาให้ทำตามกฎระเบียบมากน้อยเพียงใด

3.5 เป็นผู้สร้างบรรยากาศให้กับหอพัก (Floor Atmosphere) ทำให้ทราบว่านิสิตนักศึกษารับรู้ว่า บุคลากรประจำหอพักเป็นผู้ที่พัฒนาให้บรรยากาศของหอพักเปรียบเสมือนบ้านซึ่งสมาชิกทุกคนให้ความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของแต่ละคนหรือไม่

3.6 เป็นผู้สนับสนุนโครงการ (Programming) ทำให้ทราบว่า นิสิตนักศึกษา

รับรู้ว่าคุณลากรประจำหอพัก เป็นผู้ที่สนับสนุนและส่งเสริมให้มีโครงการทางวิชาการ และทางวัฒนธรรมตลอดจนกิจกรรมกีฬาและทักษะทางสังคมหรือไม่ มีกิจกรรมและโครงการเหล่านี้เกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด

4. บุคลากรประจำหอพักจะต้องเป็นแหล่งข้อมูล ถ้านิสิตนักศึกษาต้องการทราบข้อมูลบางอย่างเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย บุคลากรประจำหอพัก ถ้าไม่สามารถตอบได้ จะต้องบอกแหล่งข้อมูลที่จะให้นิสิตนักศึกษาไปหาได้

5. จะต้องเป็นผู้เข้มแข็งและรักษาไว้ซึ่งกฎระเบียบ ข้อบังคับของหอพัก

6. ดูแลความปลอดภัย และรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณหอพัก ซึ่งมักจะมีปัญหาเสมอเกี่ยวกับเรื่องนิสิตนักศึกษาทำเสียงอึกทัก เช่น ฟังวิทยุเสียงดัง เล่นเกมส์ต่าง ๆ ในหอพัก เช่น หมากฮอส หรือมีงานรื่นเริง เป็นต้น

นอกจากนี้ ในการจัดหอพักนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น บุคลากรประจำหอพักจะต้องคำนึงถึง

1. สภาพแวดล้อมของหอพักมีผลกระทบต่อพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา ทั้งทางด้านบุคลิกภาพและการศึกษา
2. การจัดสภาพแวดล้อมของหอพัก จะต้องมุ่งเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา
3. บุคลากรประจำหอพักจะต้องมีทักษะ ในการจัดสิ่งแวดล้อมนั้น ให้เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา

จะเห็นได้ว่าบุคลากรประจำหอพักมีความสำคัญ และมีบทบาทมากในการจัดสภาพแวดล้อมของหอพัก ให้เป็นที่พักอาศัยและพัฒนา นิสิตนักศึกษา มิใช่มีหน้าที่เพียงเพื่อดูแลความสะอาดเรียบร้อย ดูแลอาคารสถานที่ คูณคนงาน ภารโรง หรือทำงานธุรการเท่านั้น จึงเป็นหน้าที่ของงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่จะต้องตระหนักและเห็นความสำคัญ เกี่ยวกับการเลือกบุคลากรประจำหอพัก ซึ่งจะต้องเฟ้นหาผู้ที่มีความรู้และความสามารถจริง ๆ ตลอดจนถึงต้องมีการฝึกอบรม และแนะนำทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการหอพัก เช่น เทคนิคการแนะแนว

โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในหอพัก แฟร์ไชลด์ (Fairchild อ้างถึงใน ครีร์ตัน จันท์สมวงศ์, 2530 : 29) ได้ให้ความเห็นว่ากิจกรรมที่จัดในหอพัก ควรเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ เช่น การอนุญาตให้อาจารย์เข้ามานักอาศัยร่วมกับนิสิตนักศึกษา การจัดห้องสมุดห้องเรียน จัดงานนิทรรศการและการแสดงการอภิปราย

เป็นต้น โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว ควรจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม อยู่เสมอ โดยผู้บริหารหอพักอาจไปศึกษางานจากสถาบันอื่น ๆ หรือเชิญบุคคลภายนอกเข้ามา สังเกตและแสดงความคิดเห็น และสิ่งที่ควรคำนึงอย่างยิ่ง ในการจัดกิจกรรมในหอพัก คือ การจัดกิจกรรมที่มีคุณค่าที่สุด ซึ่งสามารถชักจูงให้ผู้พักอาศัย ได้มีส่วนร่วมด้วยความต้องการ ของตนเอง ถ้ากิจกรรมใดมีผู้สนใจน้อยลง อาจจะต้องจัดกิจกรรมใหม่ขึ้นแทนกิจกรรมดังกล่าว แต่การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมไม่ควรเป็นไปในลักษณะของการลดกิจกรรมทางวิชาการลง หรือ สร้างความสนุกสนานเพื่อสนองต่อความต้องการเพียงชั่วคราวแก่ผู้พักอาศัย ซึ่งผิดไปจาก วัตถุประสงค์ของสถาบันที่ต้องการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถของบุคคล นอกจากนี้แล้ว การสื่อสารในหอพักก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการแจ้งหรือประกาศข่าวให้ผู้พักอาศัย ได้ทราบถึงกิจกรรม และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหอพัก ดังนั้นกิจกรรมที่อาจจัดได้ในหอพัก เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ มีดังนี้ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2530 : 101-105)

1. กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกัน และส่งเสริมความเป็นผู้นำในระบอบ ประชาธิปไตย ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนิสิตนักศึกษาประจำหอพัก และฝึกทักษะความเป็นผู้นำเพื่อจะได้ช่วยกันดูแลรับผิดชอบความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษาในหอพัก และประชุมปรึกษาหารือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหอพัก

2. กิจกรรมส่งเสริมการกีฬาและสันทนาการ ได้แก่ การจัดอุปกรณ์และสถานที่ สำหรับเล่นกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้ง เช่น จัดห้องสำหรับฝึกกายบริหาร จัดสถานที่สำหรับ กิจกรรมเข้าจังหวะ สนามเทนนิส สนามบาสเก็ตบอล และสนามวอลเลย์บอล นอกจากนี้ อาจแข่งขันกีฬาภายในหอพักกับส่วนกลาง งานทำบุญ งานปีใหม่ งานรับน้องใหม่ เข้าหอพัก เป็นต้น

3. กิจกรรมส่งเสริมวิชาการ ได้แก่

3.1 จัดห้องสมุดที่มีหนังสือที่จำเป็นไว้สำหรับนิสิตนักศึกษา มาอ่านมาทำ การบ้าน

3.2 เชิญวิทยากรมาพูดในหัวข้อต่าง ๆ ที่จะมีประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษา ในหอพัก

3.3 สอนซ่อมเสริมในวิชาการที่นิสิตนักศึกษาเรียนอ่อน ซึ่งอาจจะให้อาจารย์ มาสอนให้ หรือนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครสอนกันเอง

3.4 เปิดโทรทัศน์วงจรปิดให้การปาฐกถาของอาจารย์พิเศษ หรืออาจารย์ ประจำ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

3.5 จัดรายการการศึกษาทางวิทยุโทรทัศน์ ให้นิสิตนักศึกษาฟัง

3.6 สนทนาวิชาการหรือจัดรายการสนทนาทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับ นิสิตนักศึกษา

3.7 กิจกรรมเอกสารประกอบวิชาการเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้นักศึกษาได้ค้นคว้า หรือสรุปเรื่องราวที่ศึกษามาทำเป็นเอกสารเผยแพร่ โดยผู้ที่ต้องการเอกสารออกค่าใช้จ่ายด้วย เกี่ยวกับกิจกรรมวิชาการนี้ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2529 : 282-283) ได้ให้ความเห็นว่าปริมาณของคนเข้าร่วมกิจกรรมนั้นมีความสำคัญน้อยมาก เพราะถ้าเป็นกิจกรรมเพื่อวิชาการอย่างแท้จริงแล้ว แม้มันมีคนเข้าร่วมเพียง 10 - 20 คน ก็สามารถสร้างสรรค์วิชาการขึ้นมาได้ และจะได้อย่างดีด้วย

3.8 จัดให้มีบริการให้คำปรึกษาแนะนำวิชาการด้านต่าง ๆ

4. กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษา ได้แสดงออกในความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน ได้แก่

4.1 กิจกรรมดนตรี เช่น ดนตรีไทย ดนตรีสากล จัดเป็นครั้งคราว หรือจัดแข่งขันกัน

4.2 กิจกรรมราตรีต่าง ๆ เช่น กิจกรรมที่แสดงถึงวัฒนธรรมของภาคต่าง ๆ ทั้งทางด้านอาหาร เพลง การแต่งกาย การละเล่น ศิลปะและพ็อนรำ

5. กิจกรรมส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เป็นกิจกรรมที่ต้องฝึก ได้แก่ กิจกรรมการเปิดห้องพัก และการประกวดการแต่งห้องพัก เพื่อให้ทุกคน ได้มีสุขนิสัยที่รักความสะอาด ระเบียบร้อยและเกิดแรงกระตุ้นที่จะทำให้ห้องพักน่าอยู่

6. กิจกรรมส่งเสริมการบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ การตกแต่งห้องพัก การปลูกต้นไม้ ทำสวนรอบ ๆ บริเวณห้องพัก กิจกรรมการสอนหนังสือให้เด็กที่ยากจน เป็นต้น

7. กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การพูด การเขียน การแสดงออกที่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การไว้วางใจผู้อื่น การอดทน การรู้จักใช้เวลาที่ถูกต้อง การอบรมมารยาทในการนั่ง นอน ยืน เดิน และรับประทานอาหาร เป็นต้น กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะดังกล่าว ได้แก่ การจัดอภิปราย ปาฐกถา การโต้วาทีและการจัดแนะนำในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งในการฝึกการเข้าสังคมให้กับนิสิตนักศึกษานั้น ธิตารัตน์ บุญชู (2528 : 367) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าถึงแม้ว่านิสิตนักศึกษาจะต้องฝึกการเข้าสังคมอย่างเป็นพิธีการ แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการเข้าสังคมที่เป็นพิธีการกับที่ไม่เป็นพิธีการแล้ว แบบหลังดูเหมือนจะสร้างพัฒนาการให้กับนิสิตนักศึกษา มากกว่า และนิสิตนักศึกษาจะไม่ค่อยหลีกเลี่ยงโอกาสเช่นนี้ด้วย

8. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เช่น จัดให้มีการดักบาตรสัปดาห์ละครั้งพานิสิตนักศึกษาไปวัดเดือนละครั้ง จัดให้มีวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม จัดให้มีพระมาเทศน์ จัดให้มีการสวดมนต์ทุกคืน เป็นต้น

9. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ เช่น มีโครงการอบรมอาชีพระยะสั้น เช่น สอนทำขนม ตัดเสื้อ ซ่อมเครื่องไฟฟ้า ฯลฯ นอกจากนี้ยังให้มีการแนะนำอาชีพ หรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญ หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานมาอภิปราย เป็นต้น

สำหรับแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก ในวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยศึกษาตามแนวทางทฤษฎีพัฒนานิสิตนักศึกษา ของ ดิกสัน (Gary L. Dickson, 1991:212) ซึ่งได้จำแนกมิติการพัฒนานิสิตนักศึกษาออกเป็น 9 ด้านด้วยกัน ได้แก่ การพัฒนาสติปัญญา การพัฒนาการวางแผนชีวิต การพัฒนาสังคม การพัฒนาร่างกาย การพัฒนาอารมณ์ การพัฒนาทางด้านเพศ การพัฒนาศิลปะวัฒนธรรม การพัฒนาความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการพัฒนาการเมือง ดิกสัน (Gary L. Dickson) ได้บอกว่าทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษานี้ได้ปรับปรุงมาจากทฤษฎีพัฒนานิสิตนักศึกษาของชิคเกอร์ริง (Chickering, 1977) ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาสมรรถภาพ การพัฒนาอารมณ์ การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง การพัฒนาความมีเอกลักษณ์ การพัฒนาความมีอิสระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การพัฒนาการกำหนดเป้าหมายในชีวิตและการพัฒนาบูรณาการ เมื่อเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนานิสิตนักศึกษาทั้ง 2 ทฤษฎี พบว่ามีมิติการพัฒนามีความเหมือนกันบ้าง คล้ายกันบ้าง และแตกต่างกันบ้าง กล่าวคือ การพัฒนาทางอารมณ์ มีความเหมือนกันทั้ง 2 ทฤษฎี การพัฒนาสติปัญญา คล้ายกับการพัฒนาสมรรถภาพ การพัฒนาการวางแผนชีวิต คล้ายกับการพัฒนาการกำหนดเป้าหมายในชีวิต การพัฒนาสังคมคล้ายกับการพัฒนาความมีอิสระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การพัฒนาทางด้านเพศคล้ายกับการพัฒนาความมีเอกลักษณ์ การพัฒนาความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา คล้ายกับการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ส่วนมิติการพัฒนาด้านอื่น ๆ จะแตกต่างกันไป ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาของ ดิกสัน (Gary L. Dickson) นี้ เป็นทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้กับโครงสร้างขององค์กรได้ และในแต่ละด้านมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่า ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาของ ดิกสัน (Gary L. Dickson) ดังกล่าวข้างต้น เป็นทฤษฎีที่ครอบคลุมการพัฒนานิสิตนักศึกษาทุก ๆ ด้าน และเป็นการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมายของงานกิจการนิสิตนักศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัย จึงนำมาศึกษากับการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพักของบุคลากรนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การพัฒนาสติปัญญา

คือ ความสามารถในการคิด การเข้าใจ เกี่ยวกับวิชาการและความรู้ต่าง ๆ ซึ่งสะสมต่อเนื่องมาตั้งแต่เกิดอันจะเป็นพื้นฐานและนำมาซึ่งความสำเร็จในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของบุคคล พรูซี อาชวอรุง (2525 : 9-13) กล่าวว่า หลังจากทีมนิสิตนักศึกษาได้ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เป็นเวลา 4 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาด้านสติปัญญา ตามเป้าหมายของนิสิตนักศึกษาแต่ละบุคคล ดังต่อไปนี้คือ

การเรียนรู้ทางสติปัญญา (Cognitive Learning) ประกอบด้วยคุณลักษณะ และทักษะ ดังนี้

1. ทักษะทางภาษา (Language Skills) รู้จักใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการพูด การเขียน และในด้านความคิด

2. ทักษะทางปริมาณ (Quantitative Skills) ความสามารถในการ

เข้าใจในทัศนเบื้องตันของคณิตศาสตร์ และสามารถหาข้อมูลทางสถิติง่าย ๆ ตลอดจนเหตุผลทางสถิติและเข้าใจรากฐานของการบัญชี

3. ความรู้หลัก (Substantive Knowledge) รู้จักมรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ มีความรู้ทางปรัชญา วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ศิลปะ วรรณคดี การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และปัญหาสังคม มีความรอบรู้เรื่องศัพท์ข้อเท็จจริงและหลักการในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้อง

4. มีเหตุผล (Rationality) มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล สามารถวิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้

5. มีความอดทนอย่างนักวิชาการ (Intellectual Tolerance) มีเสรีภาพในความคิด มีความสงสัย อยากรู้ อยากเห็นทางวิชาการ

6. มีความละเอียดอ่อนต่อสุนทรียภาพ (Esthetic Sensibility) มีความรู้ความสนใจต่อศิลปวรรณคดี และความงามตามธรรมชาติ

7. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) มีจินตนาการและความคิดริเริ่ม ในการตั้งสมมติฐาน และความคิดใหม่ ๆ ในการผลิตงานศิลป์ใหม่ ๆ

8. บุรณาการทางปัญญา (Intellectual Integrity) มีความคิดความเข้าใจ

9. มีความฉลาด (Wisdom) มีความฉลาดและไหวพริบ

10. มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) มีความรักในการเรียนรู้และมีความสนใจในวิชาการอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ใน ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์, บรรณาธิการ, 2529 : 3) ได้กล่าวว่า การพัฒนาทางสติปัญญา ให้รู้จักรักความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน หัดคิดอย่างมีระบบ และสามารถแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ได้โดยแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ เพียเจต์ (Piaget, 1952 : 52) ได้กล่าวว่าลักษณะที่เห็นได้ชัดว่าวัยรุ่นมีสติปัญญา ก็คือ มีความสามารถในการวิเคราะห์ได้หลายแง่มุมขึ้น ลักษณะการคิดมักเป็น Deductive คือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยเหตุผลมากขึ้น ซึ่งเป็นการคิดแบบวิทยาศาสตร์ และในการแก้ปัญหาทั่วไป วัยรุ่นมักจะคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเพื่อแสวงหาคำตอบโดยอาศัยกฎเกณฑ์หรือข้อสรุปต่าง ๆ

การพัฒนาสติปัญญา จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อนิสิตนักศึกษามาก เนื่องจากเป็นช่วงที่เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้สะสมความรู้และพัฒนาสติปัญญา ในระบบของการศึกษาที่มีผู้สอนผู้แนะนำคอยให้ความสะดวก ในการถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ นั้น ถือกันว่าเป็นภาระหน้าที่หลักของอาจารย์ในสถาบันส่วนบุคลลากรนิสิตนักศึกษามีหน้าที่ในการสร้างเสริมประสบการณ์

ทางด้านการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาให้เกิดแก่นิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่อยู่ในหอพัก จะให้โอกาสในการพัฒนาสติปัญญาได้อย่างเต็มที่ ซึ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ใน พรชูลี อาชวอำรุง บรรณาธิการ, 2525 : 101) และ อัฟคราฟท์ (Upcraft, 1982 : 89) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมที่ช่วยในการส่งเสริมด้านวิชาการเพื่อพัฒนาสติปัญญาของนิสิตนักศึกษานในหอพักคือ

1. การจัดห้องสมุดที่มีหนังสือที่จำเป็นไว้สำหรับนิสิตนักศึกษามาอ่าน มาทำการบ้าน
2. เชิญวิทยากรมาพูดในหัวข้อต่าง ๆ ที่จะมีประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษา
3. สอนซ่อมเสริมในวิชาการที่นิสิตนักศึกษาเรียนอ่อน ซึ่งอาจจะให้อาจารย์มาสอนให้ หรือนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครสอนกันเอง
4. เปิดโทรทัศน์วงจรปิด ให้การปรากฏภาพของอาจารย์พิเศษ หรืออาจารย์ประจำซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญหรือน่าสนใจ
5. จัดรายการการศึกษาทางวิทยุโทรทัศน์ให้นิสิตนักศึกษาฟัง
6. สนทนาวิชาการ หรือจัดรายการสนทนาทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา
7. กิจกรรมเอกสารประกอบวิชาการเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาได้ค้นคว้าหรือสรุปเรื่องราวที่ศึกษามาทำเป็นเอกสารเผยแพร่ โดยผู้ที่ต้องการเอกสารมาช่วยออกค่าใช้จ่ายด้วย
8. จัดให้มีบริการให้คำปรึกษาแนะนำวิชาการด้านต่าง ๆ

2. การพัฒนาการวางแผนชีวิต

คือ ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในชีวิตที่มีการวางแผนและวิธีการที่จะไปสู่เป้าหมายนั้น มีความสัมพันธ์โดยตรงกับอาชีพ การพัฒนาด้านอาชีพในประเทศไทยในปัจจุบันได้ตื่นตัวมาก เนื่องจากการผลิตบัณฑิตที่มากจนเกินความต้องการ ทำให้เกิดภาวะการว่างงานมากขึ้น ปัญหาเหล่านี้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่ได้คำนึงสนใจ รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตลอดจนนักแนะแนวต่าง ๆ ได้มีการเตรียมการ ศึกษาวิธีการจัดหางานด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

จากการสัมมนาวิชาการเรื่องมหาวิทยาลัยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 6 (ทบทวมหาวิทยาลัย 2530 : 23) กล่าวว่า องค์ประกอบของปัญหาการว่างงานขึ้นอยู่กับสถาบันอุดมศึกษาเองและความต้องการของตลาดแรงงาน ในส่วนที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย การผลิตบัณฑิตไม่สอดคล้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นจริง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก

1. เวลาในการวางแผนและสำเร็จการศึกษาไม่พอเหมาะแก่ระยะเวลา
2. ผลผลิตบัณฑิตมุ่งรับราชการ และรับจ้างงานมากเกินไป
3. ผลผลิตบัณฑิตไม่ตรงกับความต้องการของสังคม
4. ผลผลิตบัณฑิตไม่สามารถสร้างงานเองได้
5. ผลผลิตบัณฑิตตามแรงกดดันของสังคมและการเมือง
6. ผลผลิตบัณฑิตเพื่อการทำงานในเมือง

การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยนักศึกษา เพื่อให้เขามีคุณสมบัติตามความต้องการของนายจ้าง นั้น นายสมัคร วัฒนยามาศรีตัน แห่งบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ และนายประภิต วิริโยทัย จาก สมาคมจัดการธุรกิจ (2527 : 70-80) ได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องความต้องการใช้บัณฑิตว่า บัณฑิตตามความต้องการควรจะมีคุณสมบัติดังนี้

1. เรียนเก่ง ฉลาด มนุษย์สัมพันธ์ดี มีศาสตร์ในการจูงใจ
2. มีประสบการณ์ในการทำงาน
3. การเป็นคนสูงส่ง มีสำนึกในการบริการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. การมีพื้นฐานทางความคิดเกี่ยวกับการลงทุน
5. มีประสบการณ์ด้านกิจกรรมนักศึกษาขณะที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย

งานแนะแนวอาชีพจึงเป็นงานที่สำคัญที่จะต้องทำให้บัณฑิตนักศึกษารู้ว่าอะไรเหมาะกับ เขาการแนะแนวอาชีพจะทำให้เขาเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น คือ การแนะให้รู้จักจุดเด่น ความสามารถความสนใจ ความถนัดของตนเอง การแนะแนวอาชีพอาจแบ่งได้ดังนี้

1. การให้คำปรึกษา (Career counseling) ต้องมีบุคลากรจบด้าน
แนะแนว
2. ให้บริการเป็นที่ปรึกษา (Program consultation) เช่น จัดงานวัน
อาชีพนัดพบแรงงาน สัมมนา อภิปราย
3. ทดสอบทุกอย่าง (Psychomatic) คือเด็กที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง
ไม่รู้จุดเด่นจุดอ่อนของตน ก็จะมีแบบทดสอบมาตรฐานให้ทดสอบ
4. การจัดห้องสมุดอาชีพ (Career Library) ในเวลาที่เด็กอยากรู้
เกี่ยวกับอาชีพหนึ่งอาชีพใด ก็มีหนังสือให้หาอ่านได้ ฟังเทป หรืออาจมีภาพยนตร์เกี่ยวกับ
งานอาชีพนั้นให้ดู
5. บริการจัดหางาน (Placement Service) (นวลศิริ เปาโรหิตย์,
2525 : 29)

ส่วน อัฟคราฟท์ (Upcraft, 1982 : 89) กล่าวว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมด้าน

อาชีพแก่นิสิตนักศึกษาในหอพัก ได้แก่ การจัดโครงการอบรมอาชีพระยะสั้น เช่น สอนทำขนม ตัดเสื้อ ซ่อมเครื่องไฟฟ้า นอกจากนั้นการแนะแนวอาชีพ มีวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญ หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานมาอภิปราย

3. การพัฒนาทางด้านสังคม

คือ ความสามารถในการมีชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ได้อย่างมีความสุขรู้จักสร้างสัมพันธภาพ และมีการปรับตัวที่ดี ชาร์ลส์ เอช คูลีย์ (Charles H. Cooley 1949 : 25) ให้ความเห็นว่า บุคลิกภาพของบุคคล คือ "ตัวตนทางสังคม" (Social self) ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ถูกกำหนดขึ้นจากการที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม แต่เดิมนั้น บุคคลจะ ไม่มีบุคลิกภาพส่วนตัวของตัวเอง (Individual personality) ทั้งนี้ เพราะแต่ก่อนนั้นมีชีวิตขึ้นอยู่กับกลุ่ม กลุ่มจึงมีความสำคัญมากกว่าตัวบุคคลทำให้มนุษย์ไม่เคยพบตัวเองจริงจัง แต่ต่อมามนุษย์มีอิสระภาพและหลุดพ้นจากควบคุมของกลุ่มมากขึ้นถึง ได้มีบุคลิกภาพของตนเองเกิดขึ้น แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่ามนุษย์จะต้องเอาตัวเองออกจากกลุ่มแล้วจึงจะมีบุคลิกภาพ แต่ว่าบุคลิกภาพนั้นเป็นผลแวดล้อมทางสังคม ถ้าบุคคลมีส่วนเข้าไปในกลุ่มมากเท่าใด เขาก็ยังไม่ถูกรอบจากกลุ่ม และบุคลิกภาพของบุคคลนั้นจะยิ่ง โดดเด่นมากขึ้นเท่านั้น นิสิตนักศึกษา ก็เช่นเดียวกันจะมีการปฏิสัมพันธ์กับสังคมในสถาบันอุดมศึกษาตลอดเวลา พรชูลี อาชวอำรุง (2525 : 287) ให้ความเห็นว่าสังคมจะเป็นทั้งเหตุและผลของนิสิตนักศึกษา ในลักษณะของเหตุ การพัฒนานิสิตนักศึกษาจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ถ้าต้องการให้สังคมกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม การพัฒนาคนในสถาบันอุดมศึกษา ก็ต้องให้มีวิชาชีพอุตสาหกรรม ในทำนองเดียวกันการอุดมศึกษายังพัฒนานิสิตนักศึกษาให้สนองต่อความต้องการของสังคมอีกด้วย ดังนั้น นิสิตนักศึกษาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ชีวิตในสังคมให้มากขึ้น เพื่อที่จะปรับจิตใจและพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีคุณค่า การสร้างสัมพันธภาพเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้บุคคลมีโอกาสได้เรียนรู้สังคมได้มากขึ้น และในการสร้างสัมพันธภาพนี้ ควรยึดหลัก "กฎทองคำ ในศาสนาคริสต์ที่ว่า "จงปฏิบัติต่อเพื่อนบ้านของท่าน เหมือนที่ท่านปฏิบัติต่อท่านเอง" และธรรมรส โชติกฤษ (2524 : 319-325) กล่าวว่า การมีเพื่อนที่ดีย่อมทำให้ชีวิตน่าสนใจขึ้น มีคุณค่าขึ้น โลกน่าอยู่ขึ้นทำให้เราประสบผลสำเร็จ การมีเพื่อนที่ดีจึง เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตประการหนึ่ง และมีหลักในการปฏิบัติสำหรับการเป็นเพื่อนที่ดี ดังนี้

1. จงคล้อยตาม ในสิ่งที่ดีงาม
2. จงสนใจในตัวผู้อื่นอย่างจริงจัง ทั้งในด้านความสำเร็จ ความสุข และความสามารถ
3. จงเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
4. จงทำให้เขารู้สึกว่าเขามีความสำคัญ

5. เปิดโอกาสให้เขาได้เป็นวีรบุรุษ
6. ทำตนให้เป็นที่น่าไว้วางใจ

จะเห็นได้ว่าเพื่อนจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนิสิตนักศึกษา มาก ซึ่งเป็นลักษณะของวัยรุ่นทั่วไปที่มีความต้องการที่จะอยู่ในกลุ่มเพื่อน (Peer Group) อย่างมีความสุขเพราะกลุ่มเพื่อนยังมีอิทธิพล ทำให้เขามีความเชื่อและมีพฤติกรรมไปตามลักษณะกลุ่มที่เขาจัดอยู่ดังที่ ฌีววรรณ สุขพันธ์โพธาราม (2527 : 102-103) กล่าวว่า ลักษณะ การพัฒนาทางสังคมของวัยรุ่นจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาทางด้านอื่น ๆ ไปพร้อมกัน คือ พัฒนาทางด้านอารมณ์และสติปัญญา ซึ่งในช่วงนี้วัยรุ่นจะต้องการการยอมรับจากสังคม ต้องการการแต่งกายตามแฟชั่นนิยมในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งถือเป็นสิ่งแปลกใหม่ ถ้าไม่ได้รับการ ชัดขวางเกินไป ประกอบกับการให้คำชี้แจงด้วยความเข้าใจ วัยรุ่นจะได้คิดและเลือกเปลี่ยน มาแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสังคม ได้สำหรับการเข้ากลุ่มเพื่อนวัยรุ่นจะพยายามหากิจกรรม เพื่อเป็นการเชื่อมโยงในกลุ่ม ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มจะอาศัยกิจกรรมหลักที่กลุ่มตัดสินใจเป็น เกณฑ์และมีการจัดการยอมรับกันภายในกลุ่ม เช่น กลุ่มที่สนใจทางด้านวิชาการจะเลือกคน เรียนเก่ง คล่องแคล่ว เป็นผู้นำ กลุ่มที่สนใจทางด้านกีฬา ก็จะเลือกคนเก่งกีฬา วัยรุ่นต้องการ เข้ากลุ่มเพื่อนเพื่อนแท้หา สร้างความมั่นใจให้แก่ตนเอง ต้องการเข้ากลุ่มเพื่อนเพื่อนำไปสู่ การรู้จักกับบุคคลอื่นในสังคมให้กว้างขึ้นเพื่อจะนำประสบการณ์จากการคบหานั้นมา เป็นบทเรียน ในการเข้าใจตนเอง รู้จักชีวิตมากขึ้น เข้าใจการทำงาน รู้จักการอดทนอดกลั้นเพื่อรักษา มารยาทในสังคม

สรุปได้ว่า การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและการปรับตัว เป็นสิ่งจำเป็น และมีคุณค่าสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของมนุษย์การรู้จักตอบแทนซึ่งกันและกันการเสียสละ และการสร้างศรัทธาต่อเพื่อนนิสิตนักศึกษาด้วยกัน ก็เป็นสิ่งทีสถาบันควรจะ ได้สนับสนุน และ เสริมสร้างให้เกิดขึ้นในจิตใจของนิสิตนักศึกษา ไม่ว่าจะโดยการจัดหลักสูตร กิจกรรม สภาพแวดล้อม บรรยากาศภายในมหาวิทยาลัยและอื่น ๆ ทีสอดคล้อง เพื่อให้การพัฒนาความมี อิศระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนิสิตนักศึกษามบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้ตั้ง ไว้ ธีตารัตน์ บุญสุข (2528 : 111) ได้กล่าวว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การพูด การเขียน การแสดงออกที่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การอดทน การรู้จักใช้เวลาที่ถูกต้อง การอบรมศีลธรรมจรริยา อบรมมารยาทในการนั่งนอน ยืน เดิน หรือรับประทานอาหาร ฯลฯ วิธีการที่จะส่งเสริมทักษะเหล่านี้ ได้แก่ การอภิปราย ป่าฐกถา การโต้วาที และการจัดแนะนำ ในโอกาสต่าง ๆ นอกจากนี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ใน พรชูลี อาชวอำรุง บรรณาธิการ, 2525 : 103) กล่าวว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้รู้จักการเสียสละ ได้แก่ การตกแต่งหอพัก การปลูกต้นไม้ ทำสวนรอบ ๆ บริเวณหอพักกิจกรรมการสอนหนังสือ

ให้เด็กที่ยากจน เป็นต้น

4. การพัฒนาทางด้านร่างกาย

คือ การพัฒนาที่ทำให้บุคคลมีสุขภาพทางร่างกายที่ดี มีพลังในการทำงานต่าง ๆ ได้นานและไม่มีโรคสำหรับด้านร่างกายนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องบำรุงรักษาสุขภาพกายให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ สถาบันการศึกษาควรคำนึงถึงการจัดการบริการด้านพลศึกษา เพื่อเป็นพื้นฐานด้านความสมบูรณ์ แข็งแรง สุขนิสัย และความรู้เกี่ยวกับการพลศึกษา เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญของชาติที่พร้อมทั้งกำลังกายและกำลังความคิด (ฟอง เกิดแก้ว 2525 : 40) นอกจากนี้ ชิตพงษ์ ไชยวสุ (2528 : 95) ได้กล่าวถึงการดำรงรักษาสุขภาพกายให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์นั้น จำเป็นต้องเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายอยู่เสมอ นั่นคือต้องมีความแข็งแรง ความแคล่วคล่องว่องไว อุตุนิยมวิทยา และมีความต้านทานโรคภัยไข้เจ็บ การออกกำลังกายแบบต่าง ๆ จึงเป็นวิธีการที่สำคัญที่สุดของการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย ซึ่งสอดคล้องกับ สุชาติ โสมประยูร (2521:8-9) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้เกิดสุขภาพดี คือ ความรู้ (Knowledge) ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจและถือปฏิบัติได้ นอกจากนี้ พันธุกรรม (Heredity) สิ่งแวดล้อม (Environment) และสุขปฏิบัติ (Health Practice) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพของคนเรา

การพัฒนาทางด้านร่างกาย จึงเป็นสิ่งจำเป็นมากประการหนึ่ง เนื่องจากเป็นพื้นฐานในการพัฒนาด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านอารมณ์หรือจิตใจ ดังที่มีคำกล่าวไว้ว่า "จิตใจที่แจ่มใส ย่อมอยู่ในร่างกายที่สมบูรณ์" ดังนั้นการมีความรู้และฝึกปฏิบัติด้านพลศึกษาอยู่เสมอ จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ใน นรชูลี อาชวอรุณ 2525 : 102) และอัฟคราฟท์ (Upcraft : 1982 : 89) ได้กล่าวว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมการกีฬาเพื่อช่วยพัฒนาร่างกาย ได้แก่ การจัดห้องสำหรับกายบริหาร จัดสถานที่สำหรับกิจกรรมเข้าจังหวะ จัดให้มีสนามเทนนิส สนามบาสเกตบอล และสนามวอลเลย์บอล นอกจากนี้อาจจัดแข่งขันกีฬาภายในหอพักด้วย

5. การพัฒนาอารมณ์

คือ การพัฒนาความรู้สึกหรือความสะเทือนใจที่เกิดจากร่างกายถูกสิ่งเร้าและแสดงออกมาโต้ตอบในลักษณะต่าง ๆ ซึ่ง ฉวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม (2527 : 85-87) ได้สรุปอารมณ์ของวัยรุ่นออกเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. อารมณ์อ่อนไหวง่าย

วัยรุ่นจะมีความผันแปรและมักหวนไหวง่ายไปตามสิ่งล่อ เราจะเห็นได้จากการรักง่ายหน่ายเร็วในเรื่องความรักเพื่อน ความรักเพศตรงข้าม มีความโกรธง่ายและ

บรรเทาโทษได้เร็วเช่นกัน

2. อารมณ์รุนแรง

การแสดงออกของวัยรุ่นมักหันหันรุนแรงเสมอ เมื่อได้รับการกระทบกระเทือนใจเพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะรายที่เป็นคนเจ้าคิดเจ้าแค้น เป็นคนชอบเก็บตัว และจะแสดงพฤติกรรมโต้ตอบความผิดหวังในลักษณะรุนแรง

3. อารมณ์ไม่คงที่สม่ำเสมอ

วัยรุ่นจะมีลักษณะของความไม่คงเส้นคงวา ในการแสดงออกทางความนึกคิดต่าง ๆ บางครั้งอาจแสดงความมั่นใจมากในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือแสดงความเชื่อมั่นในตนเอง และต่อมาอาจเกิดหวั่นไหวไม่แน่ใจตนเองขึ้นมาง่าย ๆ มีความคิดเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อม เช่น เห็นคล้ายไปตามเพื่อน หรือความเห็นของสังคม

4. อารมณ์ค้าง

หมายถึง ผู้ได้รับความกระทบกระเทือนทางอารมณ์แล้วไม่อาจแสดงออกทางอารมณ์ได้ ต้องเก็บความรู้สึกไว้ใน ปรอยด์ (Sigmund Freud : 1931) ย้ำว่าการเก็บความรู้สึกไว้ และไม่ได้แสดงออกเป็นอารมณ์ได้นี้ จะเป็นปัญหาความเครียด (Depression) ของบุคคลทวีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจแสดงออกในลักษณะรุนแรงกว่าที่ควรเสมอ

5. อารมณ์ถาวร

วัยรุ่นมักมีอุดมคติ ซึ่งมีอารมณ์เจือปนอย่างแรง เช่น ความรักกลุ่มพวก สถาบันการศึกษา การนับถือตนเอง การเคารพความยุติธรรม ความรักชาติ อารมณ์เช่นนั้นทำให้วัยรุ่นทำสิ่งต่าง ๆ ที่รุนแรงได้ อารมณ์ถาวรเป็นสภาพของการแสดงออกทางความคิดความรู้สึกที่ลึกซึ้ง โดยได้ผ่านการศึกษาค้นคว้า และการได้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง อารมณ์ถาวรจะมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับ หรือต่อต้านด้านสังคมขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา และองค์ประกอบบุคลิกภาพของวัยรุ่นแต่ละคนเป็นเกณฑ์ ถ้าเป็นผู้มีสติปัญญาดีมีสภาพภูมิหลังจากการอบรมเลี้ยงดูและอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมลักษณะอารมณ์ถาวรจะมีความมั่นใจตนเอง ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่แม้จะมีสติปัญญาดี แต่สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมหรือสติปัญญาไม่ดี และสภาพแวดล้อมไม่สนับสนุนด้วยอารมณ์ของเขาจะเป็นลักษณะเกิดขึ้นอย่างผิวเผิน ไม่มีหลักการของตนเอง อาจเป็นลักษณะการเลียนแบบ ฉะนั้นผู้ที่เข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่นจะใช้เป็นเครื่องมือได้อย่างดี ถ้าได้เร้าอารมณ์ถาวรที่ตั้งงามให้แก่วัยรุ่น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่านอกจากที่การแสดงออกทางอารมณ์ จะเป็นเรื่องของวุฒิภาวะแล้ว ยังมีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ภายในสังคมด้วยกล่าวคือต้องรับรู้ในความรู้สึกและค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมเพื่อที่จะจัดอารมณ์ของตนเองให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้ การพัฒนาอารมณ์จึงมีพื้นฐานมาจากการรู้จักควบคุมสภาพจิตใจของตนเอง แต่การที่คนเราจะสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้นั้น ขึ้นอยู่กับสุขภาพกายและสุขภาพจิต ซึ่งทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตนี้เป็นของคู่กัน มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ดังนั้น การพัฒนาให้เด็กนักเรียน

สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ควรส่งเสริมให้นักศึกษามีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี ซึ่ง สุนันท์ พิพัฒน์เพ็ญ (2528 : 105) ได้เสนอแนะว่าควรฝึกให้นักศึกษาได้รู้จักทำงาน ไม่ให้มีเวลาว่างมากเกินไป แนะนำส่งเสริมให้รู้จักตนเอง จัดกิจกรรมกลุ่มให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกัน จัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ให้นักศึกษาเข้าร่วมอยู่เสมอและยกย่องเมื่อกระทำสิ่งที่ดีและมีความสามารถด้านต่าง ๆ ซึ่ง อัฟคราฟท์ (Upcraft, 1982 : 89) ได้กล่าวว่า กิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ การจัดงานทำบุญ งานปีใหม่ งานรับน้องใหม่ เข้าหอพัก เป็นต้น

6. การพัฒนาทางด้านเพศ

คือ การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศ และการคบเพื่อนต่างเพศชนิดเกอริง (Chickering, 1974 : 9) กล่าวว่านิสิตนักศึกษาเมื่อเข้ามาสู่สถาบันอุดมศึกษาในระยะแรกจะต้องมีการปรับตัวเพราะประสบกับปัญหาหลายด้าน ด้านหนึ่งสร้างความสับสนแก่นิสิตนักศึกษา คือ ปัญหาทางด้านเพศ สอดคล้องกับอีริกสัน (Erickson, 1950 : 17) ที่กล่าวว่าเด็กหนุ่มเด็กสาวที่มีอายุระหว่าง 12 - 20 ปี จะมีพัฒนาการทางเพศถึงขีดสูงสุด และในสภาพที่เป็นจริงนั้นจะพบว่า นิสิตนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่รู้สึกวุ่นและสับสนเกี่ยวกับบทบาททางเพศของตนเองเกี่ยวกับเรื่องนี้ สุธา จันท์ธรม (2527 : 140) ได้เสนอแนะว่านิสิตนักศึกษาควรมีการปฏิบัติในเรื่องเพศ ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิตให้ถูกต้องเหมาะสม ไม่สูงหรือต่ำเกินไปจนทำให้เกิดความเครียดทางจิตใจ
2. ลำบากในหน้าที่และความรับผิดชอบของตน ซึ่งจะทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น มีระเบียบซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติตนที่เกี่ยวกับปัญหาทางเพศด้วย
3. ศึกษาให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะหน้าที่การเจริญเติบโตเกี่ยวกับอวัยวะเพศ ตลอดจนจนลู่วิทยาเกี่ยวกับอวัยวะเพศ
4. พยายามตัดความกังวลใจต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเพศ เช่น ขนาด รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง และอื่น ๆ
5. มีการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับอวัยวะเพศ การมีประจำเดือน เป็นต้น
6. พยายามรักษาสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจให้สมบูรณ์อยู่เสมอ
7. การคบเพื่อนต่างเพศเป็นสิ่งที่ควรกระทำ แต่ต้องอยู่ภายในขอบเขตที่เหมาะสม
8. ควรรู้หลักของการคบเพื่อนต่างเพศ การเข้าใจความรัก หลักการเลือกคู่ และอื่น ๆ
9. เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และเน้นการลดความตึงเครียดอารมณ์เพศ

10. เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ ควรปรึกษาผู้อื่น อย่างนำไปคิดวิตกคนเดียว หรือปล่อยไว้จนสายเกินแก้

สรุปได้ว่า ปัญหาทางด้านเพศ เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของนิสิตนักศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาควรตระหนักและให้ความสนใจ โดยเฉพาะเกี่ยวกับปัญหาเรื่องชู้สาวและการคบเพื่อนต่างเพศ จึงเป็นหน้าที่ของสถาบันที่จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศแก่นิสิตนักศึกษาให้มากและชัดเจนขึ้น

7. การพัฒนาทางด้านศิลปวัฒนธรรม

คือ การดำเนินชีวิตของกลุ่มคนซึ่งรวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ความเชื่อ และค่านิยม รวมตลอดไปถึงการปลูกฝังอบรมบ่มนิสัย ให้เกิดความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความมีวินัย สุภาพร่า สุกภาพ (2528:105-106) กล่าวว่า วัฒนธรรมทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่น เพราะคนเรามีภาษามีสถาบันต่าง ๆ มีศีลธรรมมีจารีตประเพณี มีการถ่ายทอดเพิ่มพูนสืบต่อกันมา และมีเครื่องมือเครื่องใช้ทันสมัย ซึ่ง จูรี จุลละเกศ (2514 : 14) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. องค์คติ (Concept) หมายถึง ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจ และอุดมการณ์ต่าง ๆ

2. องค์พิธีการ (Usages) หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งแสดงออกมาในรูปพิธีกรรม

3. องค์กร (Organization) หมายถึง สถาบันต่าง ๆ สมาคม สโมสร องค์การ ซึ่งมีการก่อตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผน มีกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ มีวัตถุประสงค์และมีวิธีการดำเนินการอย่างแน่นอน

4. องค์วัตถุ (Instrumental) หมายถึง สิ่งที่มีรูปร่างจับต้องได้เรียกว่า วัฒนธรรมทางวัตถุ ซึ่งได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตผลในทางศิลปกรรมของมนุษย์ จะมีผลต่อความคิดของผู้บริหารในหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันที่จะอบรมสั่งสอนให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ และเข้าใจถึงวัฒนธรรม โดยเน้นวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น เกี่ยวกับเรื่องนี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ใน พรชูลี อาชวอำรุง บรรณาธิการ, 2525 : 76) ได้กล่าวว่ากิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาสามารถแสดงออกถึงความเป็นวัฒนธรรม ได้แก่

1. กิจกรรมดนตรี จัดให้มีการแสดงดนตรีไทย ดนตรีสากล เป็นครั้งคราว
2. กิจกรรมราตรีต่างๆ เพื่อให้ผู้อยู่ในหอพักซึ่งมาจากภูมิภาคต่าง ๆ กัน ได้รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกันไป เช่น ด้านอาหาร การแต่งกาย การละเล่น และศิลปะพื้นบ้าน เป็นต้น

3. กิจกรรมละคร อาจจะทำร่วมกับชุมนุมละครและนาฏศิลป์ จัดงานบันเทิง อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้นิสิตนักศึกษาที่อยู่ในหอพัก ได้แสดงออก และให้ความบันเทิง สนุกสนานด้วย

4. กิจกรรมศิลปะ โดยอาจจะจัดเป็นนิทรรศการทางศิลปะ เช่น ภาพวาด งานแกะสลัก เพื่อให้ให้นักศึกษา ได้มีโอกาสแสดงความสามารถของตนเองด้วย

นอกจากนี้ วีระ บำรุงรักษ์ (ใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา บรรณาธิการ, 2528 : 76) ได้กล่าวว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมตาม เทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่น วันมาฆบูชา วันออกพรรษา วันลอยกระทง วันสงกรานต์ วันแม่ แห่งชาติ เป็นต้น

8. การพัฒนา ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

คือ การรู้จักรักหมู่คณะ รู้จักยกย่องกัน และมีน้ำใจต่อกัน รู้จักเสียสละ เพื่อ ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เรื่องการกำหนดนโยบาย เยาวชนแห่งชาติ ในข้อที่ 4 ที่ว่า "ปลูกฝังให้เยาวชนมีบุคลิกภาพดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬา อดทน เสียสละ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน รู้จักการทำงานร่วมกัน ชยันหมั่นเพียร ประหยัด ลำบากในสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม" ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะดังกล่าวนี้ สถาบัน จะต้องมียุทธศาสตร์หลายทาง และจุดยืนที่แน่นอนว่าจะพัฒนาอย่างไร และต้องการให้นิสิต นักศึกษามีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ เพื่อจะได้วางวัตถุประสงค์ จัดการศึกษาอบรม จัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้นิสิตนักศึกษาได้พัฒนาและมีพฤติกรรมอันพึง ประารถเหล่านั้น วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ใน พรชูลี อาชวอำรุง บรรณาธิการ, 2525 : 104) ได้กล่าวว่า กิจกรรมที่ช่วยปลูกฝังนิสัยการเสียสละ และนึกถึงผู้อื่น ได้แก่ กิจกรรมทำสวนรอบหอพัก กิจกรรมทำความสะอาดกิจกรรมสอนเด็กลูกภารโรง นอกจากนี้ กิจกรรมการแข่งขันกีฬา ก็เป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่จะช่วยสร้างความสามัคคี ความมีน้ำใจแก่นิสิตนักศึกษาได้

9. การพัฒนาด้านการเมือง

คือ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองอย่างถูกต้องและเหมาะสม ในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งวิทย์ วิศยเวทย์ (2530 : 38-39) ให้ความเห็นว่า อันที่จริงแล้ว มหาวิทยาลัยควรจะมีบทบาทในการสร้างทัศนคติทางการเมืองให้แก่ นิสิตนักศึกษา เช่น การ เป็นผู้เคารพมติของเสียงส่วนใหญ่ การเป็นผู้มองปัญหาหลาย ๆ ด้าน และเชื่อในสิทธิเสรีภาพ และความมีศักดิ์ศรีของทุกคน แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยไทยไม่น่าจะเอื้อต่อการสร้างทัศนคติ เหล่านี้มากนัก กล่าวคือหลักสูตรที่จัดมักมีลักษณะเป็นวิชาชีพเฉพาะทาง เป็นการฝึกคนเพื่อ

ทำงานเฉพาะอย่าง นอกจากนี้ทางด้านการเรียนการสอนมักเน้นการบอก การท่องจำ แต่ก็มีสิ่งหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยและเอื้อต่อการปลูกฝังทัศนคติแบบประชาธิปไตยพอควร ก็คือการจัดให้มีองค์การนิสิตนักศึกษาและชมรมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ฝึกให้นิสิตนักศึกษาทำงานด้วยกัน ชัดแจ้ง กันประนีประนอมกัน เคารพมติผู้อื่น เห็นค่าของผู้อื่น และอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ใน พรชูลี อาชาวอรุง บรรณาธิการ, 2525 : 101) ที่กล่าวว่ากิจกรรมที่ฝึกความเป็นประชาธิปไตยในหอพัก ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการเลือกคณะกรรมการนิสิตนักศึกษาประจำหอพัก

10. การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

ในปัจจุบันคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องที่ได้รับการกล่าวถึงกันมากเพราะเมื่อใดก็ตามที่สภาพสังคมเกิดความสับสนวุ่นวาย ขาดความสงบสุข ก็จะมีการวิเคราะห์วิจารณ์กันว่าเป็นเพราะคนปัจจุบันด้อยคุณธรรมและจริยธรรม คำว่า "คุณธรรม" และ "จริยธรรม" จึงเป็นคำที่ใช้คู่กันแยกกันไม่ได้เพราะ "คุณธรรม" เป็นลักษณะความรู้สึกรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ และ "จริยธรรม" เป็นลักษณะการแสดงออกทางร่างกาย กล่าวคือ คนที่มีจิตใจทรงคุณธรรมจะประพฤติปฏิบัติสิ่งใด ๆ ในลักษณะของการมีจริยธรรมสูงด้วย และในทางตรงกันข้าม คนที่ประพฤติชั่วชอบปฏิบัติหรือแสดงออกในทาง เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นแบบอย่างของคนมีจริยธรรมต่ำ ย่อมแสดงว่าผู้นั้นในจิตใจขาดคุณธรรมหรือมีคุณธรรมต่ำด้วย (ชำ เลื่อง วุฒิจันทร์, 2524 : 7)

ส่วนคุณธรรมที่ควรปลูกฝังนั้น มีดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (อ้างถึงใน ธงชัย วงศ์เสนา, 2530 : 53) ทรงพระราชทานกระแสพระราชดำริสแกผู้ปกครองประเทศ และประชาชนชาวไทยไว้คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่ 4 ประการ คือ

ประการแรก	การรักษาความลับ ความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
ประการที่สอง	การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความลึกลับความดีนั้น
ประการที่สาม	การอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความลึกลับสุจริต ไม่ว่าจะต้องเหตุประการใด
ประการที่สี่	การรู้จักและวางความชั่วคราวมทุจริตรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

ชำ เลื่อง วุฒิจันทร์ (2524 : 2) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของคนไทยที่มีความจำเป็นต้องปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณ์ปัจจุบัน 10 ประการ ดังนี้

1. ความมีระเบียบวินัย
2. ความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม
3. ความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ
4. ความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
5. การรู้จักคิดริเริ่ม วิจัย และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. ความกระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยรักและเทิดทูนชาติ

ศาสนา และพระมหากษัตริย์

7. ความมีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
8. การรู้จักพึ่งตนเองและมีความมีอุดมคติ
9. ความรู้สิทธิภาคภูมิและรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรของ

ชาติ

10. การรู้จักเสียสละ มีเมตตาอารี กตัญญูทศเวที กล้าหาญ และสามัคคีกัน

การจำแนกลักษณะจริยธรรม คณะกรรมการโครงการศึกษาจริยธรรมไทยได้กำหนด
จริยธรรมไว้ 2 ระดับ คือ จริยธรรมพื้นฐานกับจริยธรรมอื่น ๆ

จริยธรรมพื้นฐาน ได้แก่

1. การรักความจริง การไม่พูดปด และไม่ฉ้อฉล การรักษาความสัตย์สุจริต การมีความกล้าที่จะรับความจริง และมีความละเอียดใจที่จะนำความไม่จริงไปสู่ผู้อื่น
2. การไม่เบียดเบียน การรักษาสีทธิ และความชอบธรรมของผู้อื่นโดยมีความรักและความเมตตาเป็นรากฐาน
3. ความละเอียดใจต่อการกระทำความผิดหรือความชั่วใด ๆ
4. ความรู้จักพอ ความไม่โลภ และไม่หลง

จริยธรรมอื่น ๆ ได้แก่

1. การบังคับตนเอง
2. มีความรับผิดชอบต่อสังคม
3. ความเสมอภาค
4. ความเสียสละ
5. ความซื่อสัตย์
6. ความกล้า
7. การมีแนวคิดกว้าง
8. ความสามัคคี

9. ความเข้าใจในศาสนาและมีหลักธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยว
10. ความมีเมตตากรุณาให้อภัย
11. ความพากเพียรและอดทน
12. การรู้จักค่าของการทำงาน
13. การรู้จักค่าของทรัพย์สิน

การที่จะปลูกฝังหรือเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่บุคคลนั้น จะต้องกระทำต่อเนื่องกัน และควรร่วมกันหลายฝ่ายตั้งแต่สมาชิกในครอบครัว สถานศึกษาต่าง ๆ และสื่อมวลชน ซึ่งได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาซึ่งเป็นสถาบันทางสังคม ที่มีบทบาทในการให้ความรู้แก่บุคคลอยู่แล้ว ก็ควรตระหนักและหาแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแก่บุคคลควบคู่ไปด้วย เพราะสภาพสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ถ้าหากบุคคลมีความรู้แต่เพียงอย่างเดียว และขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรมแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่อไป และยังทำให้บุคคลหรือประชาชนในชาติขาดคุณสมบัติที่ดี ในอันที่จะจรรโลง หรือสร้างสรรค์สังคมที่ดีในอนาคต ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงควรมุ่งเน้นความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลด้วย

กลวิธีที่จะช่วยให้บรรลุถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ มีดังนี้

1. ควรกำหนดนโยบายพื้นฐานเกี่ยวกับคุณธรรมได้สำหรับปฏิบัติ
2. พยายามกำหนดวิธีสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามนโยบายนั้น โดยให้เป็นการเรียนรู้จากสังคม
3. กำหนดโครงการใหญ่ไว้เป็นพื้นฐาน เช่น โครงการเพิ่มกำลังคนที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม (สารโศข บัณฑิต อ่างถึงใน ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ 2524 : 10)

หลักการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของสถานศึกษา ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (2524 : 79 - 83) เห็นว่ามีหลักที่ควรคำนึงถึงอยู่ 4 ประการ คือ

1. การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมจะให้ได้ผลต้องพัฒนาทั้งระบบ กล่าวคือนอกจากสอนวิชาศีลธรรมในห้องเรียนแล้วจะต้องดูแลและเอาใจใส่ผู้เรียนภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนด้วย องค์ประกอบที่สำคัญที่จะต้องพัฒนาควบคู่กัน กับการอบรมสั่งสอนคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียนมีดังนี้

- 1.1 บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องร่วมมือในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้วย
- 1.2 การบริหารงานของสถานศึกษา ในทุกเรื่องจะต้องดำเนินการไปตามวิธีการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของสถานศึกษา

1.3 สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ได้แก่ บริเวณอาคารสถานที่ทั้งภายในและภายนอก และภายในอาคารจะต้องได้รับการเอาใจใส่ ดูแล รักษา ปรับปรุงให้สะอาด เรียบร้อย ไม่มีสภาพเสื่อมโทรม

1.4 การประชาสัมพันธ์และมีมนุษยสัมพันธ์ทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา

1.5 การบริการและสวัสดิการในสถานศึกษา ต้องเพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการของคนในสถานศึกษา เช่น ห้องน้ำ ห้องส้วม น้ำดื่ม ที่รับประทานอาหาร ห้องพยาบาล ห้องสมุด ที่เล่นกีฬาและที่พักผ่อน เป็นต้น

1.6 กิจกรรมของสถานศึกษา มีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาเป็นอันมาก สถาบันควรส่งเสริมให้มีการจัดขึ้น และมุ่งเน้นประโยชน์ในการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมลงไปด้วย

1.7 สอนวิชาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมโดยตรงครูหรือผู้สอนควรปรับปรุงตนเองให้มีคุณสมบัติเหมาะสม ทั้งความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชา กลวิธีการสอนและอุปกรณ์การสอน

1.8 สอดแทรกเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในการสอนวิชาอื่น

1.9 สิ่งแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารระดับสูงในสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมกับสังคมภายนอกสถาบัน ในอันที่จะสร้าง และส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมภายนอกสถาบัน

2. การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ต้องถือหลักการป้องกันดีกว่าการแก้ไขมีวิธีการดังนี้

2.1 การให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ

2.2 การดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิดของอาจารย์

2.3 การดูแลและจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีบรรยากาศที่ชักนำไปในทางที่ดีงาม

2.4 ร่วมมือกับผู้ปกครองของนิสิตนักศึกษา

2.5 ร่วมมือกับครู อาจารย์ต่างสถาบัน

2.6 การศึกษาวิจัยปัญหาเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา โดยวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางป้องกันปัญหาในระยะยาว ซึ่งอาจจะเป็นการป้องกันและแก้ไขที่ถูกต้องได้ทางหนึ่งด้วย

3. การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ควรถือหลักส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีงามและห้ามปรามแก้ไขลักษณะที่ไม่พึงประสงค์

4. การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมจะได้ผลต่อเมื่อ ครู-อาจารย์ และผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี จะต้องถือหลักว่าสอนอย่างไร ตนต้องปฏิบัติอย่างนั้นด้วย

การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพ เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนา นิสิตนักศึกษาในหอพัก แต่หอพักนิสิตนักศึกษาในประเทศไทย มักจะไม่ได้คำนึงถึงส่วนใหญ่ การสร้างหอพักจะถูกวางแผนเพื่อจะใช้ในการพักอาศัยเป็นการชั่วคราวเท่านั้น ดังนั้น จึงเป็น หน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่จะต้องวางแผนในการปรับปรุงอาคารหอพักแต่ละครั้งให้เอื้ออำนวยต่อ การพัฒนานิสิตนักศึกษา ดังที่ ธิดารัตน์ บุญสุข (2530 : 117) กล่าวว่าองค์ประกอบที่จะช่วย ให้เพิ่มบรรยากาศของการเรียนรู้ในหอพักก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่ง ฟิตส์เจอร์ล และคณะ (Fitzgerald and Others, 1970 : 21) ได้กล่าวว่าอาคารสถานที่ของหอพักนิสิตนักศึกษา ควรมีพื้นที่ปลูกสร้างอาคาร 2 ใน 3 ของบริเวณทั้งหมด และ 1 ใน 3 ใช้เป็นบริเวณ ตกแต่งประกอบตัวอาคาร มีการวางแผนก่อสร้าง เพื่อให้ได้รูปแบบและลักษณะของที่พักอาศัยที่ เหมาะสมสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่หอพักนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยควรเป็นสถานที่ ให้ความปลอดภัยแก่ผู้อาศัยตลอด 24 ชั่วโมง มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน และ เจริญ โทรม เทรียวิจิตร (2519 : 9-12) ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่า อาคารหอพักนิสิต นักศึกษาที่พึงประสงค์ต้องมีการขยายตัวและเปลี่ยนแปลงได้ เช่นมีฝาผนังที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ พื้นที่ห้องพักต้องเหมาะสมกับจำนวนนิสิตนักศึกษามีทางระบายอากาศไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของ พื้นที่อาคาร ตัวอาคารหันถูกทิศทางลมและแสงแดด ห้องนอนควรเป็นห้องเดี่ยวหรือห้องคู่ภายใน ห้องมีเตียง ที่นอน หมอน โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ใส่ เสื้อผ้า กุญแจ ไม้กวาด และมีมุ้งลวด ถ้าเป็น ห้องนอนรวมควรมีพื้นที่กว้างเพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก ห้องรับแขกควรอยู่ด้านหน้าของ ตัวอาคาร มีชุดรับแขก หนังสือพิมพ์ไว้รับรองแขกผู้มาเยี่ยมห้องน้ำห้องส้วมต้องสะอาดมีขนาด พอเหมาะจำนวนห้องน้ำเฉลี่ย 10 คนต่อ 1 ห้อง อาจมีห้องครัว ห้องอาหาร ห้องนันทนาการ ห้องนั่งเล่นและห้องกีฬาในร่ม ซึ่งสามารถทำเป็นห้องประชุมได้หอพักที่ดีนั้นควรมีรั้วรอบขอบชิด มีบริเวณกว้างขวางพอสมควร มีสนามหญ้าและที่นั่งเล่นและที่สำคัญหอพักนิสิตนักศึกษาต้องอยู่ ไม่ไกลจากสถานที่เรียนมากนัก และไม่ควรอยู่ใกล้กับแหล่งที่มีเสียงรบกวนหรืออากาศเป็นพิษ นอกจากนี้ อัมพร เดชก้อง (2533 : 26) ได้เสนอแนะว่าลักษณะของอาคารหอพักที่ดีต้อง สนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีการป้องกันอุบัติเหตุ ป้องกันโรคติดต่อภายใน ที่พักอาศัย เพื่อให้ผู้พักอาศัยมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีจิตใจและความรู้สึกที่สดใสสว่างแจ้งในทาง ตรงกันข้าม ถ้านิสิตนักศึกษาค้นเคยกับสภาพแวดล้อมทางด้านอาคารหอพัก ที่ขาดความเป็น ระเบียบเรียบร้อย หรือสกปรกรกรุงรัง อาจเกิดความเคยชินกลายเป็นผู้ที่ไม่มีการ ระเบียบได้ เช่นกัน

แนวคิดที่ได้จากเอกสารและงานวิจัย

โดยทั่วไป คำว่า "นิสิตนักศึกษาในสถาบัน" จะหมายถึง กลุ่มนิสิตนักศึกษาที่ เติบโตเรียนและกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่อยู่ในหอพักนิสิตนักศึกษาที่เติบโตเรียนจะเป็นกลุ่มที่เรียนเสร็จแล้ว

กลับที่พนักงานนิสิตนักศึกษาที่อยู่ในหอพักของสถาบัน จะเป็นกลุ่มที่ใช้ชีวิตในสถาบันตลอดเวลา กล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีโอกาสสัมผัสชีวิตในสถาบัน ได้ทุกแง่มุมตามความต้องการกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มที่ให้โอกาสสถาบันพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น นิสิตนักศึกษาที่อยู่ในหอพักจึงสมควรเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบัน

การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบัน เป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของบุคลากรนิสิตนักศึกษา ดังที่ โนลส์ (Asa S. Knowles, 1970 : 7-14) โจน (John D. Jone 1985:6) กล่าวไว้ ดังนั้น การพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพักก็เป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของบุคลากรนิสิตนักศึกษา

การพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพักของมหาวิทยาลัย 6 แห่ง จึงเป็นหน้าที่ของบุคลากรนิสิตนักศึกษาทุกคน โดยมีบทบาทตามหน้าที่และความรับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหารงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาในแต่ละสถาบัน ดังนี้

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บุคลากรนิสิตนักศึกษาที่ควรมีบทบาทต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก ได้แก่ บุคลากรนิสิตนักศึกษางานบริการและสวัสดิการ บุคลากรนิสิตนักศึกษางานกิจกรรมนิสิต บุคลากรนิสิตนักศึกษางานอนามัย บุคลากรนิสิตนักศึกษางานวินัยนิสิต และบุคลากรนิสิตนักศึกษางานแนะแนวและจัดหางาน

2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต บุคลากรนิสิตนักศึกษาที่ควรมีบทบาทต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก ได้แก่ บุคลากรนิสิตนักศึกษาหมวดวินัย บุคลากรนิสิตนักศึกษาหมวดกิจกรรมนักศึกษา บุคลากรนิสิตนักศึกษาหมวดหอพัก บุคลากรนิสิตนักศึกษาหมวดทุนการศึกษา บุคลากรนิสิตนักศึกษาหมวดโรงอาหาร และบุคลากรนิสิตนักศึกษาหมวดกีฬา

3. มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา บุคลากรนิสิตนักศึกษา ที่ควรมีบทบาทต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก ได้แก่ บุคลากรนิสิตนักศึกษางานกีฬา บุคลากรนิสิตนักศึกษางานนันทนาการบุคลากรนิสิตนักศึกษางานสไลด์ทัศนอุปกรณ์ บุคลากรนิสิตนักศึกษางานวิชาการ และบุคลากรนิสิตนักศึกษางานหอพัก

4. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน บุคลากรนิสิตนักศึกษา ที่ควรมีบทบาทต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก ได้แก่ บุคลากรนิสิตนักศึกษางานกิจกรรมนิสิต บุคลากรนิสิตนักศึกษางานกีฬา บุคลากรนิสิตนักศึกษางานบริการและสวัสดิการ บุคลากรนิสิตนักศึกษางานแนะแนวและจัดหางาน บุคลากรนิสิตนักศึกษางานพัฒนานิสิตและบุคลากรนิสิตนักศึกษางานอนามัย

5. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน บุคลากรนิสิตนักศึกษา ที่ควรมีบทบาทต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก ได้แก่ บุคลากรนิสิตนักศึกษาหน่วยกิจกรรมนิสิต บุคลากรนิสิตนักศึกษาหน่วยแนะแนวและทุนการศึกษา บุคลากรนิสิตนักศึกษา หน่วยหอพัก และสวัสดิการ บุคลากรนิสิตนักศึกษาหน่วยซ่อมบำรุง บุคลากรนิสิตนักศึกษาหน่วยกีฬาและบุคลากรนิสิตนักศึกษาหน่วยอนามัย

6. มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ บุคลากรนิสิตนักศึกษา ที่ควรมีบทบาทต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก ได้แก่ บุคลากรนิสิตนักศึกษา หน่วยกิจกรรม นิสิตศึกษาบุคลากรนิสิตศึกษาหน่วยกีฬา บุคลากรนิสิตศึกษาหน่วยบริการและสวัสดิการ บุคลากรนิสิตศึกษาหน่วยแนะแนวและบุคลากรนิสิตศึกษาหน่วยหอพักนักศึกษา

ฉะนั้นบทบาทของบุคลากรนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพัก สำหรับ งานวิจัยฉบับนี้ก็คือบทบาทในการจัดโครงการ หรือกิจกรรมให้แก่ นิสิตนักศึกษาในหอพัก ซึ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ใน พรชูลี อาชวอรุณ 2525 : 101 - 105) และ อัปคราฟท์ (Upcraft, 1982:89) กล่าวไว้มีดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกัน และส่งเสริมความเป็นผู้นำในระบอบ ประชาธิปไตย ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการเลือกคณะกรรมการนิสิตนักศึกษาประจำหอพัก และ ประชุมทักษะการเป็นผู้นำ เพื่อจะได้ช่วยกันดูแลรับผิดชอบความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษาในหอพัก และประชุมปรึกษาหารือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหอพัก

2. กิจกรรมส่งเสริมการกีฬาและสันทนาการ ได้แก่ การจัดอุปกรณ์และสถานที่ สำหรับเล่นกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้ง เช่น จัดห้องสำหรับฝึกกายบริหาร จัดสถานที่สำหรับ กิจกรรมเข้าจังหวะ มีสนามเทนนิส สนามบาสเก็ตบอลและสนามวอลเลย์บอล นอกจากนี้อาจ จัดแข่งขันกีฬาภายในหอพักกับส่วนกลาง เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ในหมู่นิสิตนักศึกษา และ อาจจะทำงานทำบุญ งานปีใหม่ งานรับน้องใหม่เข้าหอพัก ฯลฯ เพื่อจะได้ส่งเสริมให้นิสิต ได้มี สุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์

3. กิจกรรมส่งเสริมวิชาการ ได้แก่

3.1 การจัดห้องสมุดที่มีหนังสือที่จำเป็น ไว้สำหรับนิสิตศึกษามาอ่าน มาทำ การบ้าน

3.2 เชิญวิทยากรมาพูดในหัวข้อต่าง ๆ ที่จะมีประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาใน หอพัก

3.3 สอนซ่อมเสริมในวิชาการที่นิสิตนักศึกษาเรียนอ่อน ซึ่งอาจจะให้อาจารย์ มาสอน ให้หรือนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครสอนกันเอง

3.4 เปิดโทรทัศน์วงจรปิด ให้การปรากฏภาพของอาจารย์พิเศษหรืออาจารย์ ประจำซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญหรือน่าสนใจ

3.5 จัดรายการการศึกษาทางวิทยุโทรทัศน์ ให้นิสิตนักศึกษานั่ง

3.6 สันทนาการ หรือจัดรายการสนทนาทางวิชาการระหว่างอาจารย์ กับนิสิตนักศึกษา

3.7 กิจกรรมเอกสารประกอบวิชาการเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้นิสิตนักศึกษา ได้ค้นคว้าหรือสรุปเรื่องราวที่ศึกษามาทำเป็นเอกสารมาเผยแพร่ โดยผู้ที่ต้องการเอกสารควร

ช่วยออกค่าใช้จ่ายด้วย

- 3.8 จัดให้มีบริการให้คำปรึกษาแนะนำวิชาการด้านต่าง ๆ
4. กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่ผลิตนักศึกษาได้แสดงออกในความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน ได้แก่
  - 4.1 กิจกรรมดนตรี เช่น ดนตรีไทย ดนตรีสากล จัดเป็นครั้งคราวหรือจัดแข่งขันกัน
  - 4.2 กิจกรรมราตรีต่าง ๆ เช่น กิจกรรมที่แสดงถึงวัฒนธรรมของภาคต่าง ๆ ทั้งทางด้านอาหาร เพลง การแต่งกาย การละเล่น ศิลปะและฟ้อนรำ
5. กิจกรรมที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เป็นกิจกรรมที่ต้องฝึก ได้แก่ กิจกรรมการเปิดห้องพัก และการประกวดการแต่งห้องพัก เพื่อให้ทุกคนได้มีสุขนิสัยที่รักความสะอาด เรียบร้อยและเกิดแรงกระตุ้นที่จะทำให้ห้องพักน่าอยู่
6. กิจกรรมส่งเสริมการบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ การตกแต่งห้องพัก การปลูกต้นไม้ ทำสวนรอบ ๆ บริเวณห้องพัก กิจกรรมการสอนหนังสือให้เด็กที่ยากจน เป็นต้น
7. กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การพูด การเขียน การแสดงออกที่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การไว้วางใจผู้อื่น การอดทน การรู้จักใช้เวลาที่ถูกต้อง การอบรมศีลธรรมจรรยา อบรมมารยาท ในการนั่ง นอน ยืน เดิน หรือรับประทานอาหารเช้า เป็นต้น กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะเหล่านี้ ได้แก่ การจัดอุปกราย ปาฐกถา การโต้วาที
8. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เช่น จัดให้มีการตักบาตรสัปดาห์ ละครั้งพานักศึกษาไปวัดเดือนละครั้ง จัดให้มีวิทยากรมาบรรยาย จัดให้มีพระมาเทศน์ จัดให้มีการสวดมนต์ทุกคืน เป็นต้น
9. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ เช่น มีโครงการอบรมระยะสั้น เช่น สอนทำขนม ตัดเสื้อ ซ่อมเครื่องไฟฟ้า ฯลฯ ตามความสนใจของนักศึกษา มีการแนะนำอาชีพหรือมีวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญ หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานมาอภิปราย เป็นต้น

ตอนที่ 3 สภาพปัจจุบันของหอพักนิสิตนักศึกษา

หอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีทั้งหมด 4 อาคาร เป็นที่พนักนิสิตชาย 2 อาคารคือ หอพักนิสิตชาย 14 ชั้น และหอ 3 ส่วนที่พนักนิสิตหญิงมี 2 อาคาร คือ หอพักนิสิตหญิง 14 ชั้น และหอ 1 หอพักทั้ง 4 อาคารสามารถรับนิสิตเข้าพักได้ประมาณ 2,000 คน

วัตถุประสงค์ของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วยหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2530 ระบุว่า มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้ นิสิต ได้อยู่ร่วมกัน ในที่พักร่วมกัน มีบรรยากาศเอื้อต่อการศึกษาศึกษา
2. ฝึกฝนให้ นิสิต รู้จักการอยู่ร่วมกัน เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม และสามารถดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตต่างคณะ ซึ่งมีพื้นความรู้ และความสนใจแตกต่างกันได้ แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
4. เพื่อช่วยเหลือ นิสิต ที่มีที่พักที่ไม่สะดวกต่อการศึกษาศึกษา
5. เพื่อช่วยเหลือ นิสิต ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และไม่มีที่พักอาศัยใน กรุงเทพมหานคร

การจัดสรร นิสิต เข้าอยู่หอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินการตาม วัตถุประสงค์ของหอพัก โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา คือ

1. เป็น นิสิต ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และ ไม่มีที่พักอาศัยใน กรุงเทพมหานคร
2. เป็น นิสิต ที่มีที่พักที่ไม่สะดวกต่อการศึกษาศึกษา

บุคลากรหอพัก ประกอบด้วย

1. หัวหน้าหน่วยหอพัก จำนวน 2 คน เป็นหัวหน้าหน่วยหอพักนิสิตชาย 1 คน และหัวหน้าหน่วยหอพักนิสิตหญิง 1 คน มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบงานหอพักทั้งหมด
2. อนุสาสก์ จำนวน 2 คน เป็นอนุสาสก์ประจำหอพักนิสิตชาย 1 คน และอนุสาสก์ประจำหอพักนิสิตหญิง 1 คน มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้
  - 2.1 ควบคุมดูแลกิจการนิสิตของหอพักให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบายและระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย
  - 2.2 ควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ การอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของหอพัก ตามที่รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิตจะมอบหมาย
  - 2.3 จัดตั้งงบประมาณของหอพักเพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัย
  - 2.4 วางระเบียบ ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ และข้อแนะนำภายในหอพักที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย
  - 2.5 ให้คำแนะนำปรึกษา ควบคุมดูแล และยับยั้งการดำเนินงานใดของคณะกรรมการนิสิตหอพัก ซึ่งขัดต่อระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ตลอดจนการดำเนินงานใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อมหาวิทยาลัย

3. ผู้ช่วยอนุสาสก จำนวน 6 คน เป็นผู้ช่วยอนุสาสกประจำหอพักนิสิตชาย 5 คน และผู้ช่วยอนุสาสกประจำหอพักนิสิตหญิง 1 คน มีหน้าที่ช่วยเหลือกิจการที่อนุสาสกมอบหมาย
4. คณงาน จำนวน 33 คน ปฏิบัติหน้าที่ที่หอพักนิสิตชาย 16 คน และ หอพักนิสิตหญิง 17 คน หมุนเวียนกันทำหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่ทำความสะอาด คนสวน และช่าง
5. ยาม จำนวน 8 คน ปฏิบัติหน้าที่ที่หอพักนิสิตชาย 4 คน และหอพักนิสิตหญิง 4 คน ผลัดเปลี่ยนกันมาปฏิบัติหน้าที่ผลัดละ 2 คน

การดำเนินงานหอพักของหอพักนิสิตชายและหอพักนิสิตหญิงจะอยู่ในความควบคุมดูแลของกองกิจการนิสิตและคณะกรรมการดำเนินงานหอพักนิสิต ซึ่งประกอบด้วย รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต อนุสาสกหอพักนิสิตชาย อนุสาสกหอพักนิสิตหญิง เลขานุการฝ่ายกิจการนิสิต ผู้แทนกองอาคารสถานที่ ผู้แทนคณะกรรมการนิสิตหอพักนิสิตชาย ผู้แทนคณะกรรมการนิสิตหอพักนิสิตหญิง หัวหน้าแผนกบริการและสวัสดิการ หัวหน้าหน่วยหอพักนิสิตชาย และหัวหน้าหน่วยหอพักนิสิตหญิง ซึ่งคณะกรรมการดำเนินงานหอพักนิสิต มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1. ให้คำปรึกษาแก่รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต เกี่ยวกับการดำเนินงานหอพัก
2. พิจารณาและดำเนินงานหอพัก
3. พิจารณาและจัดวางระเบียบข้อบังคับ
4. พิจารณาและจัดตั้งงบประมาณของหอพักเสนอต่อมหาวิทยาลัย
5. พิจารณาลงโทษนิสิตในหอพัก ผู้ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของหอพัก
6. พิจารณาและให้ความเห็นใด ๆ อันเกี่ยวกับหอพักตามที่อนุสาสกเสนอ

นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการหอพักนิสิตชาย และคณะกรรมการหอพักนิสิตหญิง มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

1. พิจารณาและดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตในหอพัก
2. พิจารณาและให้ความเห็นใด ๆ อันเกี่ยวกับหอพักเพื่อเสนอต่ออนุสาสกบริการและสวัสดิการในหอพัก หอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดบริการและสวัสดิการให้แก่ นิสิตที่อยู่ในหอพัก ดังนี้

1. มีครุภัณฑ์ประจำหอพัก คือ เตียง-พื้นนอน-หมอน ได้เขียนหนังสือ-เกล้า รวพาดผ้าที่วางรองเก้าอี้และไฟโคม
2. มีหนังสือพิมพ์รายวัน หอพักละ 16 ฉบับ
3. มีโทรทัศน์สี ขนาด 20 นิ้ว หอพักละ 1 เครื่อง
4. มีโทรทัศน์สาธารณะ หอพักละ 1 เครื่อง
5. มีโทรทัศน์ที่รับได้อย่างเดียว อันละ 1 เครื่อง

6. มีเครื่องติดต่อกายใน หอพักละ 1 เครื่อง
7. มีตู้เย็น
8. มีเครื่องทำน้ำเย็น
9. มีกาดมน้ำใช้บริการ (เฉพาะหอพักนิสิตหญิง 14 ชั้น)
10. มีที่รองรีดผ้า
11. บริการทำไปรษณียภัณฑ์ทุกชนิด ส่งให้จัดส่งทุกหอพัก
12. มีห้องรับแขก
13. มีห้องสมุดที่มีหนังสือไว้ให้ยืม
14. มีห้องประชุม
15. รอบ ๆ อาคารหอพัก มีโต๊ะ-เก้าอี้ สำหรับนั่งเล่น หรือ ทำงาน

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย พบว่า ในการดำเนินงานหอพักเกี่ยวกับการจัดการทั่วไป หัวหน้าหน่วยหอพักจะเป็นผู้ดำเนินการร่วมกับคณาจารย์ซึ่งมาปฏิบัติหน้าที่ธุรการ ส่วนการจัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในหอพัก ผู้รับผิดชอบโครงการมักจะเป็นงานแนะแนวและจัดหางานและงานบริการและสวัสดิการ ส่วนคณะกรรมการหอพักนิสิตได้จัดกิจกรรมสำหรับนิสิตในหอพักมากมายหลายประเภท เช่น โครงการปฐมนิเทศนิสิตหอพักปีที่ 1 โครงการรับน้องใหม่ โครงการสีล้น โครงการเผยแพร่ศิลปะและการแสดงดนตรีสากล โครงการแนะแนว 6 จังหวัดภาคอีสาน โครงการกีฬาซีเกมส์ โครงการติวก่อนสอบ โครงการทำหนังสือสำหรับนิสิตปีที่ 1 โครงการลอยกระทง โครงการส่งผี โครงการประกวดร้องเพลงโครงการป้องกันอัคคีภัยโครงการวอลเลย์บอล และโครงการค่ายอาสา เป็นต้น

หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต มีทั้งหมด 9 อาคาร เป็นที่พักนักศึกษาชาย 4 อาคาร คือ หอพักนักศึกษาชาย 1 หอพักนักศึกษาชาย 2 หอพักนักศึกษาชาย 3 และหอพักนักศึกษาชาย 4 ส่วนที่พักนักศึกษาหญิง มี 5 อาคาร คือ หอพักนักศึกษาหญิง 1 หอพักนักศึกษาหญิง 2 หอพักนักศึกษาหญิง 3 หอพักนักศึกษาหญิง 4 และหอพักนักศึกษาหญิง 5 หอพักทั้ง 9 อาคาร สามารถรับนักศึกษาเข้าพักได้ประมาณ 1,938 คน

วัตถุประสงค์ของหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ตามระเบียบมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าด้วยหอพักนักศึกษา ศูนย์รังสิต พ.ศ. 2537 ระบุไว้ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการให้บริการและสวัสดิการแก่นักศึกษา ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด หรือมีที่พักอาศัยห่างจากศูนย์รังสิต มีความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย และมีความลำบากในการเดินทางในช่วงเวลาที่ศึกษา ณ ศูนย์รังสิต
2. นักศึกษาที่มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยพิจารณาให้อยู่หอพัก เป็นกรณีพิเศษ
3. นักศึกษาที่มทุนก ไม่เอื้ออำนวยต่อการศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยพิจารณาให้อยู่หอพัก เป็นกรณีพิเศษ

การจัดสรรนักศึกษาเข้าอยู่หอพัก หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของหอพัก โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. เป็นนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดหรือมีที่พักอาศัยห่างจากศูนย์รังสิต
2. เป็นนักศึกษาที่ทำกิจกรรม
3. เป็นนักศึกษาที่มทุนก ไม่เอื้อต่อการศึกษา

บุคลากรหอพัก ประกอบด้วย

1. เจ้าหน้าที่หอพัก จำนวน 1 คน มีหน้าที่ควบคุมดูแลงานหอพักทั้ง 9 อาคาร
2. อาจารย์ผู้ปกครองหอพักจำนวน 2 คน เป็นอาจารย์ผู้ปกครองหอพักนักศึกษาชาย 1 คน และอาจารย์ผู้ปกครองหอพักหญิง 1 คน มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้
  - 2.1 บริหารงานและปกครองหอพักนักศึกษาชายหญิง ให้เป็นไปตามนโยบายที่ คณะกรรมการบริหารหอพักกำหนด
  - 2.2 เป็นผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่หอพัก
  - 2.3 ประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจการหอพัก
  - 2.4 ควบคุมดูแลนักศึกษาและผู้พักอาศัยในหอพัก และในการนี้ให้อาจารย์ผู้ปกครองหอพัก หรือผู้ที่อาจารย์ผู้ปกครองหอพักมอบหมาย มีอำนาจในการเข้าไปในหอพัก เพื่อตรวจได้
3. อาจารย์ผู้ช่วยผู้ปกครองหอพัก จำนวน 26 คน เป็นอาจารย์ผู้ช่วยผู้ปกครองหอพักนักศึกษาชาย 10 คน และอาจารย์ผู้ช่วยผู้ปกครองหอพักนักศึกษาหญิง 16 คน มีอำนาจหน้าที่ตามที่อาจารย์ผู้ปกครองหอพักมอบหมาย
4. เจ้าหน้าที่ทำความสะอาด จำนวน 11 คน เป็นเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดหอพักนักศึกษาหญิง ส่วนหอพักนักศึกษาชายจ้างบริษัทมาทำความสะอาด เสียค่าใช้จ่ายเดือนละ 50,000 บาท /หอพัก 4 อาคาร

การดำเนินงานหอพักของหอพักนักศึกษาชาย และหอพักนักศึกษาหญิง อยู่ในความรับผิดชอบของงานกิจการนักศึกษาร่วมกับคณะกรรมการบริหารหอพัก ซึ่งประกอบด้วย รองอธิการบดีศูนย์รังสิต ผู้ช่วยรองอธิการบดีศูนย์รังสิตฝ่ายการนักศึกษา ผู้ช่วยรองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษาหรือผู้แทน ผู้อำนวยการกองงานศูนย์รังสิต อาจารย์ผู้ปกครองหอพัก รองคณบดีฝ่ายการนักศึกษาหรือผู้แทนหัวหน้าฝ่ายทะเบียนและประเมินผล หรือผู้แทน ประธานคณะกรรมการนักศึกษาหอพัก หัวหน้างานกิจการนักศึกษาและเจ้าหน้าที่หอพัก มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายการบริหารงานหอพัก
2. ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในด้านการบริหารงานหอพัก ต่ออาจารย์ผู้ปกครองหอพัก
3. พิจารณาวางหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับหอพัก

นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการนักศึกษาหอพัก จำนวนไม่น้อยกว่า 12 คน แต่ไม่เกิน 20 คน ซึ่งมาจากตัวแทนอาคารหอพัก อาคารละ 1 คน และตัวแทนทั่วไปจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

1. ดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาหอพัก
2. เสนอแนะความเห็นเกี่ยวกับกิจการหอพักต่ออาจารย์ผู้ปกครองหอพัก
3. ประสานงานระหว่างอาจารย์ผู้ปกครองหอพัก ผู้ดูแลหอพัก และนักศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานหอพักเป็น ไปด้วยความเรียบร้อย

บริการและสวัสดิการในหอพัก หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ได้จัดบริการและสวัสดิการให้แก่นักศึกษาที่อยู่ในหอพัก ดังนี้

1. มีครุภัณฑ์ประจำห้องพัก คือ เตียง-ที่นอน-หมอน โต๊ะ เขียนหนังสือ-เก้าอี้ ตู้เสื้อผ้า ราวพาดผ้า และพัดลมเพดาน ห้องละ 1 ตัว
2. มีหนังสือพิมพ์รายวันหอพักนักศึกษาชายหอพักละ 4 ฉบับ และหอพักนักศึกษาหญิงหอพักละ 12 ฉบับ
3. มีโทรทัศน์สี ขนาด 20 นิ้ว พร้อมเคเบิ้ลทีวี บางหอพัก มีจานดาวเทียม
4. มีโทรศัพท์สาธารณะ บริเวณหอพักนักศึกษาหญิงจำนวน 13 เครื่อง และบริเวณหอพักนักศึกษาชาย จำนวน 2 เครื่อง
5. มีโทรศัพท์ที่รับได้อย่างเดียว จำนวน 1 เครื่อง โดยให้ฝากข้อความไว้
6. มีห้องสำหรับอ่านหนังสือในหอพัก
7. มีห้องรับแขกพร้อมติดแอร์

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย พบว่า ในการดำเนินงานหอพักเกี่ยวกับการจัดการทั่วไป เจ้าหน้าที่หอพัก จะเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด ส่วนในการจัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในหอพัก ผู้รับผิดชอบโครงการจะเป็นหัวหน้างานกิจการนักศึกษาร่วมกับอาจารย์ผู้ปกครองหอพัก ส่วนคณะกรรมการนักศึกษาหอพักได้จัดกิจกรรมสำหรับนักศึกษาหอพักเช่น โครงการทำบุญตักบาตร โครงการอำนวยการวิ่ง เป็นต้น

หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา

หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา มีทั้งหมด 4 อาคาร เป็นที่พำนัก นักศึกษาชาย 2 อาคาร คือ หอพักนักศึกษา 3 และหอพักนักศึกษา 4 ส่วนที่พำนักนักศึกษาหญิงมี 2 อาคาร เช่นกัน คือ หอพักนักศึกษา 1 และหอพักนักศึกษา 2 หอพักทั้ง 4 อาคาร สามารถรับ นักศึกษาเข้าพักได้ประมาณ 1,216 คน

วัตถุประสงค์ของหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา ได้ระบุไว้ในเอกสาร งานหอพักไว้ว่า มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้นักศึกษาไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางไป-กลับ
2. เพื่อให้นักศึกษาสามารถใช้เวลาว่างจากการเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตัวเองได้
3. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ ระเบียบ ประเพณี ของสังคมในการอยู่ร่วมกัน ทำให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้เมื่อจบการศึกษา

การจัดสรรนักศึกษาเข้าอยู่หอพัก หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา ได้ดำเนินการจัดสรรนักศึกษาเข้าอยู่หอพัก ตามวัตถุประสงค์โดยการพิจารณาคำร้องขอยุ่หอพักของ นักศึกษาและมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2
2. เป็นนักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ ที่มีภูมิลำเนาไกล หรือเดินทางไป-กลับไม่สะดวก

บุคลากรหอพัก ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารหอพัก จำนวน 2 คน เป็นผู้บริหารหอพักนักศึกษา 1 คน และผู้บริหารหอพักนักศึกษาหญิง 1 คน มีหน้าที่ควบคุม ดูแล และรับผิดชอบงานหอพักแต่ละหอพัก
2. พนักงานธุรการ จำนวน 4 คน เป็นพนักงานธุรการหอพักละ 1 คน มีหน้าที่ช่วยกิจการงานหอพัก ตามที่ผู้บริหารหอพักมอบหมาย
3. นักการภารโรง จำนวน 8 คน เป็นนักการภารโรงหอพักละ 2 คน มีหน้าที่

ทำความสะอาดหอพัก

การดำเนินงานหอพัก ของหอพักนักศึกษาและหอพักนักศึกษาหญิงอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายการศึกษา ศูนย์ศาลายา โดยมีรองผู้อำนวยการศูนย์ศาลายาฝ่ายกิจการนักศึกษาควบคุมดูแลการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบและนโยบายของมหาวิทยาลัยส่วนการพิจารณาคำร้องขออยู่หอพักเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการหอพัก ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มหาวิทยาลัยแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลหอพักให้ดำเนินการ ไปด้วยความเรียบร้อย

บริการและสวัสดิการในหอพัก หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา ได้จัดบริการและสวัสดิการให้แก่ศึกษาที่อยู่ในหอพัก ดังนี้

1. มีครุภัณฑ์ประจำห้องพัก คือ เตียง-ที่นอน-หมอน โต๊ะเขียนหนังสือ-เก้าอี้ ตู้เสื้อผ้า ราวพาดผ้า
2. มีหนังสือพิมพ์รายวัน หอพักละ 2 ฉบับ
3. มีโทรทัศน์ที่รับได้อย่างเดียว หอพักละ 1 เครื่อง
4. มีโทรทัศน์สาธารณะ จำนวน 4 เครื่อง
5. มีเครื่องติดต่อกายใน หอพักละ 1 เครื่อง
6. บริเวณรอบ ๆ อาคารหอพัก มีโต๊ะ-เก้าอี้ สำหรับนั่งเล่น หรือทำงาน

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย พบว่า ในการดำเนินงานหอพักเกี่ยวกับ การจัดการทั่วไป ผู้บริหารหอพักจะเป็นผู้ดำเนินการร่วมกับพนักงานธุรการ ส่วนการจัดโครงการหรือ กิจกรรมต่าง ๆ ฝ่ายการนักศึกษา ศูนย์ศาลายา ได้จัดขึ้นเพื่อนักศึกษาทุกคน แต่มีบางโครงการที่ได้จัดในบริเวณหอพัก ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในหอพักได้

หอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

หอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มีทั้งหมด 17 อาคาร เป็น หอพักนิสิตชาย 8 อาคาร คือ หอพักชาย 1 หอพักชาย 2 หอพักชาย 3 หอพักชาย 4 หอพักชาย 5 หอพักชาย 6 หอพักชาย 7 และหอพักชาย 8 ส่วนหอพักนิสิตหญิง มี 9 อาคาร คือ หอพักหญิง 9 หอพักหญิง 11 หอพักหญิง 12 หอพักหญิง 13 หอพักหญิง 14 หอพักหญิง 15 หอพักหญิง 16 หอพักหญิง 17 และหอพักหญิง 18 หอพักทั้ง 17 อาคาร สามารถรับนิสิตเข้าได้ ประมาณ 2,300 คน

วัตถุประสงค์ของหอพักนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน ตามข้อบังคับว่าด้วยหอพักนิสิต ปีการศึกษา 2517 - 2518 ได้ระบุวัตถุประสงค์ของหอพักได้ดังนี้

1. เพื่อให้บัณฑิตได้มีโอกาสอยู่ร่วมกันกับเพื่อนนิสิต
2. เพื่อเป็นการอบรมให้มีความรักใคร่กลมเกลียว รักชีวิตในมหาวิทยาลัย
3. เพื่อให้ฝึกหัดปฏิบัติงานตามความต้องการในหลักสูตรโดยสะดวก

การจัดสรรนิสิตเข้าอยู่หอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ได้ดำเนินการจัดสรรนิสิตเข้าอยู่หอพัก โดยพิจารณาคำร้องขออยู่หอพักของนิสิตและมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดและไม่มีที่พักในกรุงเทพมหานคร
2. นิสิตที่มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมส่วนรวมขององค์การนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย และนักเรียน นักดนตรี จะได้รับสิทธิอยู่ในหอพักเพื่อปฏิบัติกิจกรรมได้สะดวก

บุคลากรหอพัก ประกอบด้วย

1. หัวหน้าหน่วยหอพัก จำนวน 1 คน มีหน้าที่ ควบคุม ดูแลและรับผิดชอบงานหอพักทั้งหมด
2. ผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยหอพัก จำนวน 2 คน เป็นผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยหอพักนิสิตชาย 1 คน และผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยหอพักนิสิตหญิง 1 คน มีหน้าที่ ควบคุมและดูแลงานหอพัก
3. อาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพัก จำนวน 17 คน มีหน้าที่ดูแลและให้คำแนะนำปรึกษาแก่นิสิต ในเวลาว่างคืน
4. คนงาน จำนวน 11 คน หมุนเวียนกันปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดและคนสวน ในหอพักทั้ง 17 อาคาร

บริการและสวัสดิการในหอพัก หอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน ได้จัดบริการและสวัสดิการแก่นิสิตในหอพัก ดังนี้

1. มีครุภัณฑ์ประจำห้องพัก คือ เตียง-ที่นอน-หมอน โต๊ะเขียนหนังสือ-เก้าอี้ ตู้เสื้อผ้า ราวพาดผ้าและชั้นวางของ
2. หนังสือพิมพ์รายวัน หอพักละ 3 ฉบับ
3. มีโทรทัศน์สีขนาด 20 นิ้ว หอพักละ 1 เครื่อง
4. มีโทรทัศน์ที่รับได้อย่างดีเยี่ยมชั้นละ 1 เครื่อง
5. มีโทรทัศน์สาธารณะ จำนวน 4 เครื่อง บริเวณหอพักนิสิตหญิง
6. มีที่รอตัดผ้า ชั้นละ 1 - 2 วัน
7. มีกาต้มน้ำ (เฉพาะหอพักนิสิตหญิง)
8. มีเครื่องทำน้ำเย็นชั้นละ 1 เครื่อง
9. มีห้องสำหรับอ่านหนังสือ หรือทำการบ้าน

10. มีห้องรับแขก

การดำเนินงานหอพัก ของหอพักนิสิตชาย และหอพักนิสิตหญิง อยู่ในความดูแล และรับผิดชอบของกองกิจการนิสิต ร่วมกับหัวหน้างานบริการและสวัสดิการ จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัย พบว่าในการดำเนินงานหอพักเกี่ยวกับการจัดการทั่วไปหัวหน้าหน่วยหอพักและผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยหอพัก จะเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด ส่วนในการจัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในหอพัก ผู้รับผิดชอบโครงการ มักจะเป็นงานบริการและสวัสดิการ และงานแนะแนว

หอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน

หอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน มีทั้งหมด 16 หอพัก เป็นที่พักนิสิตชาย 8 หอพัก คือ หอพักชาย 2 หอพักชาย 3 หอพักชาย 4 หอพักชาย 5 หอพักชาย 6 หอพักชาย 7 หอพักชาย 8 และหอพักชาย 9 ส่วนที่นักนิสิตหญิง มี 8 หอพักคือ หอพักหญิง 10 หอพักหญิง 11 หอพักหญิง 12 หอพักหญิง 13 หอพักหญิง 14 หอพักหญิง 15 และหอพักหญิง 16 หอพักทั้ง 16 อาคาร สามารถรับนิสิตได้ประมาณ 1,500 คน

วัตถุประสงค์ของหอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน ตามประกาศสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่องระเบียบว่าด้วยหอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน พ.ศ. 2532 ระบุไว้ว่า มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด หรือนิสิตซึ่งขาดที่พำนักอันเอื้ออำนวยต่อการศึกษา
2. เพื่อให้ นิสิต ได้มี โอกาสรับการศึกษา ให้ เป็นผู้รู้จักอยู่ร่วมกัน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน มีน้ำใจและมีความสามัคคี รู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อส่วนรวม
3. เพื่อให้ นิสิตต่างภาควิชา ต่างคณะ ซึ่งมีพื้นความรู้และความสนใจที่แตกต่างกัน ได้มีโอกาสใช้ชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกันอันจักเป็นแนวทางนำมาซึ่งความเข้าใจและเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

การจัดสรรนิสิตเข้าอยู่หอพัก หอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน มีนโยบายที่จะให้นิสิตทุกคนได้อยู่หอพัก เพราะฉะนั้นจึงไม่ได้ใช้วิธีการคัดเลือกใด ๆ ถ้าหากนิสิตมีความประสงค์จะเข้าอยู่หอพักเกินจำนวนที่นัก หน่วยหอพักและสวัสดิการก็จะจัดให้เข้าพักเกินจำนวนจากที่พักจริง

บุคลากรหอพัก ประกอบด้วย

1. หัวหน้าหน่วยหอพักและสวัสดิการ จำนวน 1 คน มีหน้าที่ ควบคุม ดูแลงาน

หอพักทั้งหมด

2. ผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยหอพักและสวัสดิการ จำนวน 1 คน มีหน้าที่ ช่วยกิจการของหัวหน้าหน่วยหอพักและสวัสดิการ
3. เจ้าหน้าที่ทำความสะอาด จำนวน 16 คน มีหน้าที่ทำความสะอาด หอพักละ 1 คน
4. อาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพัก จำนวน 3 คน มีหน้าที่ควบคุมดูแล ให้คำแนะนำปรึกษาและนิเทศที่อยู่ในหอพัก ในเวลากลางวัน

บริการและสวัสดิการในหอพัก หอพักนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน ได้จัดบริการและสวัสดิการ ให้แก่นิสิตที่อยู่ในหอพัก ดังนี้

1. มีครุภัณฑ์ประจำห้องนัก คือ เตียง-ที่นอน-หมอน โต๊ะ-เก้าอี้ ตู้เสื้อผ้า และราวพาดผ้า
2. มีหนังสือพิมพ์รายวัน หอพักละ 2 ฉบับ
3. มีเครื่องรับโทรทัศน์สายนอก 2 เครื่อง สามารถโอนได้ทุกหอพัก
4. มีโทรศัพท์ที่ติดต่อกายในมหาวิทยาลัย หอพักละ 1 เครื่อง
5. มีเครื่องติดต่อกายใน หอพักละ 1 เครื่อง
6. มีโทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 4 เครื่อง ในบริเวณหอพัก
7. มีที่รองรีดผ้า หอพักละ 2 อัน บางหอพักมีชั้นละ 1 อัน
8. มีเครื่องทำน้ำเย็น หอพักละ 1 เครื่อง
9. มีห้องอ่านหนังสือ หอพักละ 1 ห้อง
10. มีห้องรับแขก
11. บริเวณรอบ ๆ อาคารหอพัก มีโต๊ะ-เก้าอี้ สำหรับนั่งเล่นหรือทำงานแต่มีน้อย

การดำเนินงานหอพัก หอพักนิสิตชายและหอพักนิสิตหญิง อยู่ในความควบคุมดูแลของงานกิจการนักศึกษา และคณะกรรมการหอพัก ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยหอพักและสวัสดิการ อาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพัก นายกองค้การบริหารและสภานิสิต องค์กัรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กำแพงแสนและหัวหน้าหอพัก มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1. เสนอแนะมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและการบริหารงานหอพัก
2. พิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าหอพัก เสนอมหาวิทยาลัยเพื่อยกเว้นค่าธรรมเนียมหอพัก
3. ควบคุมดูแลการเลือกสรรหัวหน้าหอพัก ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย
4. เสนอมหาวิทยาลัยพิจารณาถอดหัวหน้าหอพัก ให้พ้นจากตำแหน่ง

นอกจากนี้ ยังมีหัวหน้าหอพัก ซึ่งได้รับการเลือกสรรจากนิสิตที่พักอาศัยในหอพัก มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1. ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยในหอพัก และว่ากล่าวตักเตือนผู้พักอาศัยในหอพัก ให้ปฏิบัติตามระเบียบของหอพัก
2. พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตในหอพักตามนโยบายของมหาวิทยาลัย
3. รายงานเหตุการณ์ผิดปกติต่ออาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพักหรือหัวหน้างานหอพัก
4. สอดส่องดูแลการรักษาความสะอาดบริเวณหอพัก
5. เสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับหอพักและกิจการหอพักต่อคณะกรรมการหอพัก
6. ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหอพักร่วมกับหัวหน้างานหอพัก หรืออาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพัก
7. ให้ความร่วมมือปฏิบัติตามนโยบายของมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการดำเนินงานหอพัก

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย พบว่า ในการดำเนินงานหอพักเกี่ยวกับการจัดการทั่วไป หัวหน้าหน่วยหอพักและสวัสดิการ และผู้ช่วย จะเป็นผู้ดำเนินการส่วนการจัดโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ในหอพัก ผู้รับผิดชอบโครงการมักจะเป็นหน่วยงานแนะแนวและหน่วยกิจกรรมนิสิต ส่วนหัวหน้าหอพักและทีมงาน ก็ได้จัดโครงการปฐมนิเทศ สำหรับนิสิตหอพักด้วย

หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์มีทั้งหมด 8 อาคาร เป็นที่พำนักนักศึกษาชาย 2 อาคาร คือ หอพักทับแก้ว 1 และหอพักทับแก้ว 2 ส่วนที่พำนักนักศึกษาหญิงมี 6 อาคาร คือ หอพักเพชรรัตน 1 หอพักเพชรรัตน 2 หอพักเพชรรัตน 3 หอพักเพชรรัตน 4 หอพักเพชรรัตน 5 และหอพักเพชรรัตน 6 หอพักทั้ง 8 อาคาร สามารถรับนักศึกษาเข้าพักได้ประมาณ 1,794 คน

วัตถุประสงค์ของหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยศิลปากร ว่าด้วยหอพักนักศึกษา พ.ศ. 2534 ได้ระบุไว้ว่ามีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้การบริหารงานหอพักนักศึกษาดำเนิน ไปอย่างมีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาในเรื่องที่พักอย่างแท้จริง
2. เพื่อให้นักศึกษาได้พักอาศัย ด้วยความสงบสุข เรียบร้อย

3. เพื่อฝึกฝนให้นักศึกษารู้จักการใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นภายใต้ระเบียบ ข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม

การจัดสรรนักศึกษาเข้าอยู่หอพัก จะจัดสรรตามมติที่ประชุมคณะกรรมการหอพัก ซึ่งในแต่ละปีการศึกษา กรณีการจัดสรรนักศึกษาเข้าอยู่หอพัก จะแตกต่างกันบ้าง ขึ้นอยู่กับจำนวนนักศึกษาที่ยื่นคำร้องขออยู่หอพักและจำนวนที่พักรวมในปีการศึกษานั้น ๆ สำหรับในปีการศึกษา 2538 นี้ ที่ประชุมคณะกรรมการหอพัก มีมติ ดังนี้

1. คัดเลือกนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาไกล ยกเว้นในเขตกรุงเทพมหานคร นครปฐม ราชบุรี สมุทรสาคร และกาญจนบุรี

2. คัดเลือกนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาไกล ในเขตกรุงเทพมหานคร นครปฐม ราชบุรี สมุทรสาครและกาญจนบุรี จำนวนกึ่งหนึ่งของที่พักที่เหลืออยู่

3. นักศึกษาที่ไม่ผ่านการคัดเลือกในข้อ 2 ให้มาจับสลาก

นักศึกษาตามข้อ 1, 2 และ 3 จะมีสิทธิในการอยู่หอพัก ในปีการศึกษา 2538 ต้องผ่านการตรวจความสะอาดห้องพัก และไม่ประพฤติผิดระเบียบหอพัก ในปีที่ผ่านมา

บุคลากรหอพัก ประกอบด้วย

1. หัวหน้าหน่วยหอพัก จำนวน 1 คน มีหน้าที่ ควบคุม ดูแล และรับผิดชอบงานหอพักทั้งหมด

2. นักกิจการนักศึกษา จำนวน 3 คน มีหน้าที่ดังนี้

2.1 ขอตั้งงบประมาณของงบประมาณและจัดทำรายการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารหอพัก สภาพแวดล้อมหอพัก ในแต่ละปีร่วมกับหัวหน้าหน่วยหอพัก

2.2 เป็นฝ่ายการเงินของหอพัก ออกใบเสร็จรับเงินค่าเช่าหอพัก ออกใบเสร็จรับเงินค่าบำรุงหอพัก นำส่งเงินของหอพัก ส่งงานคลัง กองงานวิทยาเขต ตรวจสอบค่าบำรุงหอพัก จัดทำสถิติค่าบำรุงหอพักปกติ และค่าบำรุงหอพักชั่วคราว และคุมยอดเงินค่าล่วงเวลาหอพัก พร้อมทั้งจัดทำตารางการปฏิบัติงานของบุคลากรหอพักในวันหยุดราชการ

2.3 เป็นฝ่ายพัฒนานักศึกษาที่อยู่ในหอพัก โดยการจัดโครงการ และ ประสานการต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาที่อยู่ในหอพัก

2.4 จัดซื้อ เบิก-จ่าย รวมทั้งจัดทำสถิติ การเบิก-จ่ายวัสดุครุภัณฑ์หอพัก

2.5 ดำเนินการจัดสรรนักศึกษาเข้าอยู่หอพัก ตามมติคณะกรรมการหอพัก

2.6 จัดทำบัญชีรายชื่อนักศึกษาที่อยู่ในหอพักแต่ละปี

2.7 ตรวจสอบการเข้าพักอาศัยของนักศึกษาที่อยู่หอพักและแนะนำตักเตือน ยับยั้ง ไม่ให้นักศึกษาฝ่าฝืนระเบียบและข้อบังคับของหอพัก

2.8 ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำหอพักและคนงาน

- 2.9 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
3. อาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพักจำนวน 3-5 คนปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหอพักนิสิตนักศึกษาชาย จำนวน 1-2 คน และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหอพักนักศึกษาหญิง จำนวน 2-3 คน มีหน้าที่ดังนี้
- 3.1 ควบคุมดูแลการเข้าพักอาศัยในหอพักของนักศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายระเบียบและข้อบังคับของหอพัก
- 3.2 ให้คำปรึกษาแนะนำควบคุมดูแลและยับยั้งการกระทำใด ๆ ของนักศึกษาในหอพัก ซึ่งขัดต่อระเบียบข้อบังคับของหอพักและของมหาวิทยาลัย
- 3.3 ให้คำปรึกษาแนะนำดูแลนักศึกษาเกี่ยวกับด้านวิชาการ
- 3.4 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
4. เจ้าหน้าที่ประจำหอพัก จำนวน 8 คน ปฏิบัติหน้าที่หอพักละ 1 คน ตั้งแต่เวลา 8.30 น.-16.30 น. และเวลา 20.00-8.30 น. ของวันรุ่งขึ้น มีหน้าที่ดังนี้
- 4.1 ดูแลการปฏิบัติงานของคณงานทำความสะอาดหอพัก พร้อมทั้งดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหอพัก
- 4.2 จัดทำทะเบียนประวัตินักศึกษาอยู่หอพัก
- 4.3 จัดทำทะเบียนกุญแจห้องพักนักศึกษา
- 4.4 รับและรวบรวมคำร้องขออยู่หอพักของนักศึกษา
- 4.5 แจกข่าวสารและติดประกาศต่าง ๆ ให้นักศึกษาทราบ
- 4.6 คอยสอดส่องดูแลนักศึกษาที่มีความประพฤติส่ง ไปในทางที่ไม่ดีแล้วรายงานต่อหัวหน้าหน่วยหอพัก
- 4.7 รับไปรษณีย์ภัณฑ์ที่มีมาถึงนักศึกษา ไปแจกจ่ายในหอพักที่ตนเองรับผิดชอบเอง
- 4.8 ตรวจสอบหอพักและแจ้งซ่อมแซมสิ่งชำรุดของหอพักนักศึกษา
- 4.9 รายงานผลการแจ้งซ่อมสิ่งชำรุด
- 4.10 ติดตามและติดต่อนักศึกษาเมื่อมีผู้ต้องการพบ
- 4.11 เรียกเก็บเงินค่าบำรุงหอพักชั่วคราวเมื่อมีผู้เข้าพักอาศัยเป็นครั้งแรก
- 4.12 จัดทำบัตรอนุญาตให้นักศึกษาเข้าพักอาศัยในหอพัก
- 4.13 ปิด-เปิดประตูหอพักตามเวลาที่กำหนด
- 4.14 ติดต่อบุคลากรพาหนะนำนักศึกษาป่วยส่งโรงพยาบาล
- 4.15 จ่ายวัสดุทำความสะอาดหอพักให้คณงาน
- 4.16 ปฏิบัติงานในวันหยุดราชการและต้องพักอาศัยอยู่ประจำในหอพัก
- 4.17 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
5. คณงาน จำนวน 24 คน ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ทำความสะอาด หอพักละ 3 คน/3 ชั้น จำนวน 6 อาคาร และหอพักละ 2 คน/3 ชั้น จำนวน 2 อาคาร ส่วนอีก 2 คน

ทำหน้าที่ยกน้ำดื่มไปแจกจ่ายตามหอพักทั้ง 8 อาคาร

6. คนสวน จำนวน 1 คน (ได้รับความอนุเคราะห์จากงานอาคารสถานที่ และ ยานพาหนะ) มีหน้าที่ ดูแลบริเวณรอบ ๆ อาคารหอพักทั้ง 8 อาคาร

7. เจ้าหน้าที่ส่งหนังสือ จำนวน 1 คน ประจำที่หน่วยหอพักนักศึกษา มีหน้าที่ ส่งหนังสือจากหน่วยหอพักไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย

บริการและสวัสดิการในหอพัก หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์ ได้จัดบริการและสวัสดิการให้นักศึกษาที่อยู่ในหอพัก ดังนี้

1. บริการยาสำผั้วประจำบ้าน ณ บริเวณเคาน์เตอร์ชั้นล่างของหอพักทุกอาคาร
2. ในเวลาราชการมีพยาบาลอยู่ประจำมหาวิทยาลัย 3 คน และมีแพทย์มาประจำ ห้องพยาบาลทุกวันจันทร์ นุช ศุภร์ ระหว่างเวลา 12.00 - 13.00 น. กรณีนักศึกษาเจ็บป่วย มีบริการรถรับส่ง ไปโรงพยาบาลตลอดเวลา 24 ชั่วโมง
3. มีหนังสือพิมพ์รายวันให้หอพักละ 2 ฉบับ
4. มีโทรทัศน์สี หอพักละ 1 เครื่อง
5. มีโทรทัศน์ หอพักละ 2 เครื่อง
6. มีโทรทัศน์สาธารณะ จำนวน 3 เครื่อง
7. มีเครื่องติดต่อกายในหอพักละ 1 เครื่อง
8. มีน้ำดื่มพร้อมเครื่องทำความเย็นไว้บริการนักศึกษา บริเวณชั้นล่างหรือชั้น 2 ของอาคารหอพัก

9. มีที่รองรีดผ้า นักศึกษาต้องจัดหาเตารีดมาเอง
10. มีครุภัณฑ์ประจำหอพัก คือ ตู้ โต๊ะ เก้าอี้ เติ่ง ที่นอน หมอนราวตากผ้า
11. บริการนำจดหมาย พัสดุครุภัณฑ์และขนานต์ส่งให้นักศึกษาที่อยู่บนหอพักทุกอาคาร
12. มีที่อ่านหนังสือทุกชั้นทุกอาคาร โดยมีโต๊ะ และเก้าอี้ พร้อมพัดลมติดเพดาน
13. มีห้องทำงานรวมอยู่ชั้นล่างของอาคารหอพัก
14. มีห้องรับแขก
15. บริเวณหอพัก มีที่นั่งเล่นหรืออ่านหนังสือ

การดำเนินงานหอพัก ของหอพักนักศึกษาชายและหอพักนักศึกษาหญิง จะอยู่ในความควบคุมดูแล ของงานกิจการนักศึกษาวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ และคณะอนุกรรมการหอพัก ซึ่งประกอบด้วย รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา หัวหน้างานกิจการนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพัก หัวหน้าหน่วยหอพัก นักกิจการนักศึกษาของหน่วยหอพัก และประธานหรือผู้แทนคณะกรรมการนักศึกษาประจำหอพัก ซึ่งคณะอนุกรรมการหอพัก มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

1. ดำเนินงานควบคุมดูแล และจัดการงานหอพักให้เป็นไปตามข้อบังคับระเบียบ และประกาศเกี่ยวกับหอพัก
2. จัดวางระเบียบเกี่ยวกับหอพักเพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัย
3. จัดตั้งงบประมาณของหอพักเพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัย
4. พิจารณาโทษนักศึกษาซึ่งพักอาศัยในหอพักที่ฝ่าฝืนระเบียบและข้อบังคับของหอพัก เพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัย
5. คัดเลือกนักศึกษาเข้าพักในหอพัก
6. เรื่องอื่น ๆ ที่มหาวิทยาลัยมอบหมาย

นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการนักศึกษาประจำหอพัก ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1. พิจารณาและดำเนินงานร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพักเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักศึกษาในหอพัก
2. พิจารณาเสนอความเห็นใด ๆ อันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินงานในหอพัก ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพัก
3. เรียกประชุมนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพัก โดยความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพัก
4. รายงานการกระทำผิดของผู้พักอาศัยที่ฝ่าฝืนระเบียบและข้อบังคับของหอพักต่ออาจารย์ที่ปรึกษาประจำหอพักหรือเจ้าหน้าที่ประจำหอพัก

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย พบว่า ในการดำเนินงานหอพักหัวหน้าหน่วยหอพัก มีหน้าที่ผ่านหนังสือทุกเรื่องที้ออกจากหน่วยหอพัก และดำเนินการเกี่ยวกับการขอตั้งงบประมาณรายได้งบประมาณแผ่นดิน รวมทั้งรายการปรับปรุงซ่อมแซมหอพักส่วนนักศึกษานักศึกษา จำนวน 3 คน จะแบ่งงานกันรับผิดชอบเป็นฝ่าย ๆ นอกจากการจัดสรรนักศึกษาเข้าอยู่หอพัก ที่จะต้องทำงานร่วมกัน สำหรับการพัฒนานักศึกษาในหอพัก ได้มีนักศึกษานักศึกษาของหอพัก จำนวน 1 คน ที่ได้ทำหน้าที่ แต่ก็มีบุคลากรนิสิตนักศึกษาฝ่ายกีฬา และฝ่ายแนะแนวได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในหอพักด้วย นอกจากนี้คณะกรรมการนักศึกษาประจำหอพัก ยังได้จัดกิจกรรมสำหรับนักศึกษาในหอพักแม้จะมีเพียงโครงการเดียวคือ โครงการเปิดหอพัก แต่ก็มีกิจกรรมย่อยๆ มาก เช่น การทำบุญตักบาตร การทำความสะอาดบริเวณอาคารหอพัก การจัดให้มีการแสดงของนักศึกษาที่อยู่หอพัก และกิจกรรมบันเทิงต่าง ๆ เป็นต้น